

P A R S III.

PERIODUS III.

De Præpositis ac Abbatibus Infulatis Collegii
Wengensis post mutationem Religionis Catholicæ Ulmæ
factam.

CAPUT I.

Ambrosius Kaut Præpositus XXIV.

§. I.

Electio & Confirmatio Ambrosii.

Devenimus tandem ad Periodum tertiam Historiæ nostræ Informationis a tempore mutata Religionis in Ulma fatis notabilem. Plenam hic Historiæ messem expectabunt Lectores nostri, cupientes scire, quænam fata habuerit Sæculo decimo sexto in civitate Ulmensi Catholica Religio, quosnam Adversarios passa sit, quomodo dispersi sint lapides sanctuarii, ac mutatus color optimus? At At! si unquam in mentem mihi venit tristissimum illud: *Eloquar, an fileam?* nunc certe illius memor loquendum mihi an silendum? dubius mecum anxius disquiro. Silenda utique occurrunt multa, sed multo plura dicenda calamum impellerent, nisi fatius, & sanæ rationi convenientius judicarem tranquillitate jam facta, compositisque fluctibus placare potius marinos Deos, quam veteres iras & intentata pericula illis cum amaritudine animi objicere. Quare de Sæculi hujus calamitatibus, quas mutata invexit Religio, nihil a me hic expectent avidi Lectores, quam ea duntaxat quæ de Ambrosio, ejus exilio, & Fidei zelo reliquit Scriptor Synchronus, in nonnullis tamen absque veritatis dispendio a me mitigatus, rescissis scilicet aliquibus terminis, quos audire non amplius sustinent delicatæ Sæculi nostri aures. Ad Præpositum itaque nostrum redeo.

Fuit Ambrosius Kauth Patria Ulmensis, vir pius, Religiosus, prudens, doctus, placidusque, nec non misericors erga omnes pauperes. Decani officio fungebatur sub Antecessore suo Michaeli tanta cum solertia ac prudentia, ut omnibus, præterquam discipulis, fuerit in amoribus. Cum post fata Michaelis vacaret Wengensis Ecclesia, ne in statu viduitatis suæ pateretur incommoda, Ambrosius Decanus, cæterique Religiosi Domini Capitulares ad novam Præpositi Electionem processerunt, ad hoc negotium vocatis & rogatis Reverendissimo Domino Gregorio Abbate Monasterii sancti Joannis Baptistæ in Blaubiren Ordinis sancti Benedicti nec non venerabili & egregio viro Domino Sebastiano Leschenbrand sacrosanctæ Theologiæ Doctore Ecclesiæ Parochialis Beatissimæ Mariæ Virginis in Ulma Plebano ac Notario publico Apostolico & Legali, nominatis & Juratis. Per viam Scrutinii communibus votis Ambrosium elegerunt. Quem præmissis publico Proclamationis edicto anno 1521. indictione nona die vero Lunæ quarta Mensis Februarii Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Domini Leonis divina Providentia Papæ X. anno octavo Venerabilis Dominus Gregorius Bawler Rector Hospitalis S. Spiritus Oppidi Ulmensis in præsentia plurium testium auctoritate Apostolica confirmavit. Cum hæc ultima fuerit Rectoris hospitalis Præpositorum nostrorum confirmatio, communicare placet totum instrumentum.

Instru-

Instrumentum Electionis, & Confirmationis Domini Ambrosii Kaut Præpositi in Wengen, de Anno 1521.

In Nomine & Individuæ Trinitatis Patris & Filii, & Spiritus Sancti Amen. Nos Georgius Bawler, Rector hospitalis sancti Spiritus Oppidi Ulm. Constantiensis Diæcesis Provinciæ Moguntinæ, universis & singulis, has litteras nostras præsentibus inspecturis visuris, lecturis, pariter & auditoris salutem in Domino sempiternam; cum indubitata notitia subscriptorum. Nuper Prælatura & Præpositura Ecclesiæ, seu Monasterii sancti Michaelis Archangeli ad Insulas Oppidi Ulm. Ordinis sancti Augustini Canonicorum Regularium dictæ Constantiensis Diæcesis per mortem quondam Reverendi & Religiosi Patris & Domini Michaelis Oetterlin dictæ Ecclesiæ novissimi Præpositi, & Possessoris vacante, ne propter gwerrarum discrimina & nimiam vacationem ipsa Ecclesiæ, seu Monasterium incommoda & dispendia pateretur, neve Pastoris defectus lupis rapacibus incentivum præberet oves lanandi, Decanus, cæterique Religiosi Fratres conventuales & Professi dicti Monasterii qui de jure debebant & poterant electioni hujusmodi interesse coram Reverendo in Christo Patre & Domino Domino Gregorio Abbate Monasterii sancti Joannis Baptistæ in Blaubyren, nec non Venerabili & egregio viro Domino Sebastiano Leschenbrand sanctæ Theologiæ Doctore Plebanæ Ecclesiæ Parochialis Beatissimæ Mariæ Virginis in Vlma electis, nominatis, & juratis scrutatoribus ac Notario Publico Apostolico, & legali, dilectum nobis in Christo Fratrem & Dominum Ambrosium Kaut, dicti Monasterii ad Insulas Decanum Canonicum Sacerdotem expresse professum de legitimo thoro procreatum ætatis legitimæ & litteraturæ competentis prout edocti sumus rite, & canonicè per viam scrutinii nobis præsentibus & assidente elegerunt, & publice pronuntiarunt, ac eundem electum nobis tamquam Commissario Apostolico, & Confirmatore pro ipsius electi ac electionis de eo factæ, confirmatione, approbatione, ratificatione, nec non administrationis, spiritualis, & temporalis commissione, nec non possessionis realis, actualis & corporalis traditione, & assignatione vivæ vocis oraculo personaliter in loco capitulari præsentarunt. Nos igitur Gregorius Bawler Rector hospitalis sancti Spiritus Oppidi Ulmens. supradictus ad dictæ Electionis, & Electi confirmationem procedere volentes secundum Apostoli dictum, nemini cito manum apponente, proclamationis publicum edictum præmissimus, omnesque & singulos sua interesse putantes, & se contra electionem seu Electum, hujusmodi opponere volentes, primo, secundo, tertio, & peremptorie citavimus & vocavimus; Et quia nullus oppositor seu contradictor coram nobis pro tunc comparuit, idcirco via contradicendi opponendi, & excipiendi, de cætero omnibus præclusa ac aliis præmittendis, præmissis, & servatis rite servandis, cum juri, & rationi congruit, & convenit æquitati, ut iusta petentibus non sit denegandus assensus, dictis Dominis scrutatoribus nobis assistentibus ad confirmationem electionis, & Electi hujusmodi duximus procedendum, & processimus. Inquisitione igitur diligenti de ipsius Fratris Ambrosii Kaut Electi moribus, conditionibus, scientia, sinceritate, modestia, & aliis, quæ ad hujusmodi dignitatis & Prælaturæ apicem requiruntur, præhabita, ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei Patris & Filii, & Spiritus sancti, & gloriosissimæ semper Virginis Mariæ, sancti Augustini, nec non sancti Michaelis Archangeli quorum præsens negotium existit, *electionem de persona dicti Fratris Ambrosii factam, & ipsum electum autoritate Apostolica nobis concessa, & qua fungimur in hac parte per manuum nostrarum impositionem approbavimus, ratificavimus, & confirmavimus, ac approbamus, ratificamus, & confirmamus per præsentibus, & ipsum Dominum electum Ambrosium Kaut in dicti Monasterii ad Insulas Præpositum & Prælatum præfecimus, ac per annuli traditionem, & Bireti impositionem instituímus, investivimus, & eundem de eadem providimus, curam animarum & administrationem ipsius Monasterii in spiritualibus & temporalibus sibi in animam ejus fideliter committendo. Consequenter præfatum Dominum Ambrosium electum & confirmatum cum solemnibus Processione Conventus ad Chorum Ecclesiæ perduximus, & coram summo altari prostrato campanis pulsatis, & hymno Te Deum laudamus ex altis vocibus decantato solemniter cum versiculo & collecta solitis & consuetis, & inde eo elevato, & in summo altari constituto autoritate supradicta prælibatis, & aliis fratribus conventualibus dicti Monasterii in virtute sanctæ obedientiæ injunximus, & mandavimus, quatenus eidem Electo, & confirmato tanquam Patri, Prælato, & Pastori animarum suarum obedientiam regularem promitterent, debitam & condignam, quoniam tanquam obedientiæ filii*

filii flexis genibus obedientiam regularem ad manus dicti Domini Ambrosii electi, & confirmati Præpositi promiserunt, & fecerunt. Demum eundem Dominum Ambrosium in Choro ad Stallum Præpositi in signum realis, actualis, & corporalis possessionis perduximus *Sigillum & claves* dicti Monasterii sibi tradendo, ac deinde ad summum altare statuendo, qui ibidem accensis candelis & cineta percollum stola tactis sacrosanctis Scripturis coram vobis prædictisque scrutatoribus, & Fratribus Conventualibus corporale præstitit Juramentum sub hac forma: Ego Frater Ambrosius electus & confirmatus Præpositus hujus Monasterii juro, & promitto Omnipotenti Deo, Beatæ Mariæ Virgini, sancto Augustino, & sancto Michaeli Archangelo hujus Ecclesiæ & Monasterii Patrono, quod in antea fidelis ero Ordini nostro, & pro posse meo Statuta ejus tenebo, bona, jura, & possessiones hujus Monasterii custodiam, & congregata conservabo, sic me Deus adjuvet, & sancta Dei Evangelia. Dehinc electionem ac Electum hujusmodi coram populi multitudine publicavimus. Postremo sæpedictum Dominum Ambrosium Electum, & confirmatum Præpositum ad habitationem solitæ residentiæ Præpositi induximus, sibi quæ realem, actualem, & corporalem possessionem ejusdem Præposituræ modo & forma melioribus, quibus potuimus, assignavimus adhibitis in his solennitatibus debitis, & consuetis. In quorum omnium & singulorum fidem, & Testimonium præmissorum præbentes litteras, sive præsens publicum instrumentum hujusmodi processum in se continentes, sive continens exinde fieri, & per Notarium publicum infra scriptum subscribi, & publicari mandavimus, nostrique & Conventus prælibati Monasterii ad Insulas sigillorum jussimus, & fecimus appensione communiri. Datum & actum in sæpe dicto Monasterio ad Insulas Oppidi Ulm. ac locis supradictis, Anno a Nativitate Domini Millesimo quingentesimo vicesimo primo, Indictione nona, die vero Lunæ quarti Mensis Februarii Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Leonis Divina Providentia Papæ Decimi anno octavo præsentibus tunc & ibidem præfatis Dominis scrutatoribus, necnon Venerabilibus & religiosis viris Dominis Patre Henrico Hiltbrandt Superiore dicti Monasterii in Blaubüren, Domino Sebastiano Buel Capellano in Ulma, & Udalrico Kornwacks de Ehingen Clerico Constantiensis Diæcesis Testibus ad præmissa vocatis specialiter atque rogatis.

Et ego Hieronymus Winkelhofer de Ehingen Clericus Constant. Diæcesis Provinciæ Mogunt. sacris Apostolica, & Imperiali Authoritatibus Notarius publicus &c. Prædictorum Electionis assensu, Præsentationi, Citationi, Approbationi Confirmationi, Institutioni, Provisioni, Possessionis Traditioni, Juramenti, Præstationi, omnibusque aliis, & singulis præmissis, dum sic, ut præmittitur, per præfatum venerabilem, & integerrimum virum Dominum Gregorium Bawler Rectorem Hospitalis sancti Spiritus Oppidi Ulm. & coram eo fierent, & agerentur una cum prænominatis Dominis scrutatoribus, & testibus præsens interfui, eaque omnia & singula sic fieri vidi, & audiui; idcirco hoc præsens publicum Instrumentum hujusmodi processum Confirmationis in se continens manu alterius me aliis prædito negotiis fideliter scriptum exinde confeci, subscripsi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, signoque, nomine & cognomine, meis solitis, & consuetis, unacum præfatorum Dominorum meorum Hospitalarii & Conventus Monasterii ad Insulas Sigillorum appensione signavi in fidem, robur, & evidens Testimonium omnium & singulorum præmissorum, ad hoc debita cum instantia rogatus, & requisitus.

(L.S.N.)

§. II.

Turbata Religione Catholica discedit Ulma adhortatur Confratres suos ad Constantiam.

Ambrosius Præpositus, ut inquit Synchronus Scriptor, gubernavit utiliter & summa cum laude ante exactas Ulmæ Religionis turbas novem annis. Post ubi nova Lutheri doctrina divulgari per totam Germaniam cæperat, atque jam & Ulmensium cives eidem adhæserant; Senatus civitatis convocatis universis Religio-

sis

sis ac cæteris Sacerdotibus tales fidei conditiones singulis servandas præterdit, quas nemo Catholicæ Religioni favens tuta conscientia tenere, aut factò poterat exequi. Ambrosius ergo rebus tanti momenti, diu, sapienter & pie pensatis, cum pietatis & æquitatis jura per exorta dissidia extingui cerneret, & indies odia inter cives accrescere animadverteret nihil loci sibi reliquum esse existimans. Adeo magis, quam hominibus obtemperandum ratus, hasce ab Ulmensibus conditiones sibi propositas suscipere generosa voce renuit, ac relictis non solum omnibus Monasterii bonis se *paternis quoque focis charissimis* sponte sua assumpto, solo Wolfgango Besserer, qui tunc professionem fecerat, primum Blaubörn, dein Uberlingam urbem Imperialem ad Acronium lacum sitam, quæ tunc novis dogmatibus conscientiam suam nondum polluerat, anno 1530. in exilium proficiscitur. Post discessum suum e Blauburensi Cœnobio relictis suis Ulmæ Confratribus mox fugæ suæ causas per litteras aperuit ac ad fidei constantiam patheticè animavit, lege sis ipsam Ambrosii Epistolam, sed ex lingua vernacula in latinam a Canonico quodam nostro scholarum nostrarum inferiorum tunc Professore a Georgio Trautwein Canonico nostro Capituli Secretario, & scholarum inferiorum Professore translata

Paternam Dilectionem
Salutis loco
Devoti, Reverendi, dilecti Patres
ac Filii.

Utique recenti obversabitur memoriæ vestræ, quæ ratione a vobis, dilectissimi, discefferim; Primo ut Conventus nostri membrum, & Confratrem F. Wolfgangum Besserer in Monasterium Waldseense transferrem; deinde ut, quæ vobis tum scientibus, tum consentientibus mecum acceperam, nobis benevolo, & perquam gratioso Domino Blauburano traderem, ejusque manibus consignarem. Et hoc & illud effectui datum mea ipsius opera est. Acquievit facillime (ut mirum in modum nobis favet) Cœnobiarcha Blauburanus, & quæ tradideram, custodienda suscepit, datis, quæ hac super re videbantur necessariæ, litteris, quas penes me habeo, vobis, ubi primum fors bona (quam Dei ter optimi Clementiam non procul removisse credo) nos denuo conjunxerit, exhibendas.

Cæterum posteaquam a Waldseensibus Blauburam redii, eo animo, ut hac ipsa, qua isthæc scribo, die ad vos me denuo reciperem, magnopere, quod statueram, disuasum est mihi a gratioso nostro Domino Blauburano, ut festam divo Joanni diem secum celebrarem una, vehementius rogante.

Itaque maximopere, & quam possum diligentissime, ac serio, Fratres charissimi, atque obtestor! nolite per Deum ter optimum maximum, per sanguineos cruciatus, & mortem Servatoris nostri Jesu Christi, per extremum, quo examinabimur omnes, Judicium, per omnia meæ in vos charitatis officia, per sacram vobiscum necessitudinem, per omnia, quæ accepistis a me, beneficia; nolite, inquam, abjicere voluntatem, in qua me discedente fuistis. Si quis vel blanditiis, vel pollicitationibus, vel minis etiam a proposito vos conetur abducere, ne, Fratres mei! ne acquiescatis ei: sed (quod vere Christianum decet) agite constanter! perseverate in finem! nec enim, nisi qui perseveraverit in finem, aut salvus erit, aut Coronæ particeps. Quæ modo novantur tentationes, a Deo sunt, illis immixtæ, in semitis ejus perseverare qui volunt. Aspicite funestos viæ, quam Novatores monstrant, terminos! perpendite animis, quæ afferat, quæque attulerit, commoda quando satis deploranda! Ad ultimum demus etiam Summi Dei (qui operum bonorum Remunerator, malorum vindex est) longanimitatem & misericordiam justî furoris sui virgam a scelestis tantisper reprimere, ab hominibus certe condignis affecti supplicii vapulabunt. Quæ quidem adeo manifesta sunt, ut vobis ea nec captu, nec intellectu futura sint difficilia; præterquam quod eadem non semel in vobis, superioribus temporibus, inculcare memini, nec, qua velim, repetere nunc efficacia possum, doloris magnitudine apta verba non sufficiente. Interim tristissimam hanc sortem meam dulcis fiducia demulcet, fore nunquam, ut admonitionem mearum, gravissimarumque, quas didicistis ex me, causarum obliiti, vestrum mutetis animum. Hoc sane tantum abest, ut futurum credam, ut potius conceptam in vobis fiduciam renovare non dubitem. Quod si nihilominus eo devolveretur rerum iniquitas, ut vobis aut vim inferret res novantium li-

M m m m m 2

cen-

centia; ad me ut decurratis, invito. Nunquam erit ex vobis, quem deseram, sed & animam meam & fortunas & facultates a bonorum omnium Largitore Deo nobis unquam concessas pro vobis tam officii mei ratione, quam meo in vos singulos affectu urgente dabo. Sed nec est, quod metuamus corpori tam luculentæ a viris beneficis, a Patribus, ab amicis nobis admoventur spes, tam religiosæ promissiones, tam non dubitanda auxilia, ut, quamquam bonorum omnium penuria vexatis, de honesta tamen, & quæ virum Religiosum deceat, sustentatione vitæ dubitare nequaquam liceat. Et en adjectas a Domino & Patre nostro Waldseensi Præposito his litteris paginas, ex quibus manifestum verbis meis testimonium accedit. Agite itaque, Fratres charissimi! tales vos præstate, quales vos esse non dubito: quales ut sitis, mereri nunquam desidero, quales denique dignam ab Omnipotentis justitia mercedem expectatis, quales vos divinæ custodiæ & qualium de me devotis precibus, vestris, inquam precibus commendo,

Dabam Blaiburæ in Vigilia
Petri & Pauli Apostolorum

1531.

Ambrosius Kauth
Præpositus.

Paternis hisce monitis nihil moti Canonici Confratres palam conspirarunt contra Præpositum, litterasque ad illum dederunt injuriæ plenas, in quibus conquesti sunt, se inique fuisse a Superiore suo desertos, ac maximo periculo expositos &c. Quorum quidem calumnias novis litteris eadem cum moderatione ac prudentia scriptis a se amoliri conatus est; ac iterato ad constantiam in veteri fide servandam adhortabatur additis denuo diuturnioris extra Collegii sui septa commorationis gravissimis motivis. Sed jam ad cor Filiorum rebellium non penetrabant amantissimi Patris verba. Omnes enim, excepto solo Francisco Karrenmann Decano, & Ecclesiæ Catholicæ & Ordinis Legibus valedixerunt. Propria libidine seducti, vestimentis Regularibus abjectis, gladiisque mirmillonum instar publice per civitatis plateas incedebant, constituta ipsis per Magistratum pensione annua, ne bona ac redditus Monasterii, cujus is possessionem certam sibi nondum ad Promittere audebat, illorum malitia penitus perirent. Ex singulari etiam Numinis providentia factum est, ut ipsius Magistratus autoritate & prudentia, quamdiu Ambrosius extra septa Wengensis Monasterii moraretur, constitutus sit sæcularis quidam Casparus Berchtoldus nomine Administrator, qui bona deserti Collegii, & Possessionum nostrarum curam gereret.

§. III.

Ambrosii Adversitates & zelus pro Religione durante novemdecim Annorum Exilio.

Acutissimo mœroris telo cor Ambrosii percussit triste de Apostasia Filiorum suorum nuntium. Conabatur quidem omni cum discretione ac paterna sollicitudine litteris, lacrimis potius quam atramento scriptis, illos a lapsu revocare ac erigere. Opportune, importune instabat, ut in viam rectam redirent. Verum cum nihil proficeret verbis, eum incassum omnia adhiberet monita, minis obstinaciam illorum conabatur frangere. Sed jam nec his quicquam efficiebat, Excommunicationis fulmen in degeneres filios Auctoritate Apostolica munitus detorsit. Neque ullum tamen lego ad frugem optatam rediisse.

Senatus Ulmenfis, postquam Ambrosius jam in securiorem locum secesserat, de prudentia viri omnibus nota nihil boni sibi ominatus, varias adhibuit artes illum pelliciendi Ulmam, ac ambos ejusdem fratres adhuc hoc die viventes (verba sunt Scriptoris Synchroni) nomine Antonium Presbyterum, & Leonardum captos in carcerem conjecit, ratus, sic eum in urbem facile ad eos redimendos retrahi posse. Sed vir prudens cautius agendum eminus cum Magistratu esse existimans, extra sepes Ulmensium se continuit & suorum Fratrum causam absens defendit, Senatus autem Fratres suos paulopost liberos dimittere cogebatur. Ambrosius, se pro libero Religionis Exercitio velut murum opponens, maximam multorum invidiam sustinere interim debuit, quod de suo jure ac fidei libertate cedere, licet
omni-

omnibus bonis orbatus, nollet, ac noxis identidem querelis Rectoribus civitatis per octodecim annos molestus evaderet. Quo temporum decursu plerumque pedes molestissima itinera obiit, nec Acheronta unquam movit, sed confusus caelo, omnem suam in Deo spem ac caelitibus posuit. Individuus comes in tantis calamitatibus ipsi fuerat parva ex argento fabrefacta S. Michaelis Archangeli Ecclesiae nostrae Patroni ac tutelaris Statua, quam etiam secum ceu Palladium suum Sacratio nostro iterum intulit. Millia, ut Patriae suae fidem Catholicam servaret, subiit pericula: taedia sustinuit innumera: calumnias perpeffus est dirissimas a falsis Fratribus, a suis derelictus, ab amicis insuper habitus, a Principibus, qui opem ferre poterant, efficaci auxilio destitutus, stetit ceu desertus pugil, solus in acie, & cum ore haud posset, relictum Catholicorum in urbe gregem per opportuna intervalla crebris litteris consolatus est, omni interim discretionem faventem sibi reddere conabatur Ulmensis Magistratum, & hic idem sibi Ambrosium, cui ex Monasterii redditibus pecuniario subsidio nonnunquam succurrebat, ut haberet, unde viveret.

Querelas suas, & causae suae iustitiam per plures annos in Camera Imperiali Spirae proposuit, ac pro recuperatione pristinae Coenobii ac fidei libertatis magnis sumptibus, multo sudore ac maximis laboribus urgebat; verum exulcerata tempora optatam victoriam semper retardabant.

Nec postremum inter merita Ambrosii locum obtinet conservatio Parthenonis Intzkoviensis. Quamdiu Uberlingae haesit exul frequenter ad illas Ordinis S. Augustini Canonissas excurrit, illarumque conscientias (destitutae enim proprio erant Confessario) in facto Tribunali expiavit, saluberrimisque Doctrinis ita instruxit, ut datam Deo fidem illibatam conservarent, nec a veteri Religione vel latum unguem discederent, quae etiamnum Ambrosio ceu viro Apostolico conservacionem suam in acceptis referunt, illique ingratitude perpetuae tesseram fasculo argenteo intus deaurato (quod pomi figuram refert) donarunt. Anno 1549. ab iis rogatus est, ut Visitatoris munus pro futuro in se fusciperet, quod onus quidem egre humilitas illius admisit. Primas inter illius curas fuit, ut de proprio, & qui constanter apud illas permaneret, hisce ovis prospiceret Confessario. Quem etiam mox altero anno obtinuit ex Monasterio Waldseensi.

§. IV.

Revocatur a Magistratu Ulmam, quorum in it concordiam.

Per octodecim annos infracto animo sustinuit exilii sui incommoda. Tamen favente caelo ab ipsomet Ulmensium Senatu ob metum Caroli V. revocatus est ad Ulmam, quo etiam rediit cum praedicto Wolfgango, & Sebastiano Salzmann Uberlingano (quem, ne haereditas aboleretur, in Oeningen Monasterio ad Rhenum sito in Ordinem receperat) anno 1549. in ita prius cum Magistratu Ulmensi Concordia, super qua Praepositus idem laudatissimus sequentem dicto Magistratu postridie reddidit (ut vocant) quietantiam:

Quittung Herrn Ambrosii Probst und Convents des Closters zu Wengen allhie gegen einem Erf-Rath daselbsten de anno 1549.

Wir Ambrosius Probst, und des Convent gemeinlich des Closters zu den Wengen zu Ulm, Augustiner Ordens, und Costanzer Bistumbs, bekennen öffentlich für uns unser Closter, und Nachkommen, und thun kund allermänniglich mit dem Briefe, das uns die erenvesten, fürsichtigen, erfamen, und weisen Herren Eltern Burgermeister und Rath der Statt Ulm, unser besonder gunstig lieb Herrn und Freund, nach Inhalt und ausweisung des Vertrags, der ietzo von wegen unserer Restitution, und wider Einfazung zwischen ihnen, und unser besigelt ufgericht worden, und am datum disern Briefe gleich lautet, al unser, und unsers Gottshaus zugehörige, ligende, und fahrende haab und güter inn und uferhalb der Statt, nicht ausgenommen noch hindan gesetzt, widern völliglich zu unsern Händen, und in unsern gewalt überantwort; und ergeben, auch daneben allen Vorrath an Früchten, Zinsen, Parschaft, und Was uf den verkauften und verenderten gütern überal erlöst worden, auch erbarlich zugestelt, und gemeinlich umb

Tom. V. Cam. Regg. Orig. Pars altera,

N n n n n

all

all ihr und der ihren bisher gehalten Verwaltung in allen Einnehmen, ausgeben, und auch sonst umb alles anders so sich zwischen ihnen und uns bis uf dato verlossen hat, und davon uns ietzo, oder künftiglich, einige anforderung immergebüren macht, dermassen, und so völlige, erbare und genugtame vergleichung, und widerlegung gethan und erstattet haben, daran uns sambt, und sonder ganz dankbarlich und wolbeniegt auch furohin in ewig Zeit wol beniegen soll; demnach mit freyen, gueten willen, wolbedachten Sinn, und muthe, auch mit keinen listen, gefärden, betrug noch forcht bewegt, oder hinderredt; sonder uf rechten, redlichen, guten, und billichen ursachen, so zehlen, sagen, und lassen wir obgemelte Herren eltern Burgermeister und Rathe der Statt Ulm, gemein ihr Statt, und all ihre nachkommen, auch all die, so sie zu solcher verwaltung unsers Closters überal gebraucht haben, und wer sonst in einigen weg hierinnen quittirens ferner und weiters nottürfftig ist, alles und iedes Haab und Guets, so sie und ihre verordnete, bis uf disen tag, von unsern und unsers Closters wegen ingehabt, besessen, und verwalteten, es sey bewäglich, oder unbewäglich ligends oder fahrends, und was sie davon der Zeit ihrer verwaltung eingenommen und empfangen, ganz nichtig, weder kleins, noch grof davon ausgenommen noch vorbehalten, und gemeinlich ganzer ihrer verwaltung, auch alles ihres einnehmens, und ausgebens für uns, unser Closter, auch unser und desselben verwandten, Helfer und nachkommen, gar und gänzlich ietzo alsdan, und dan als ietzo in höchster und kräftigster form, wie das mit gemeiner und nottürfftiger Zierlichkeit der Recht vor allen Richtern und gerichteten immer beschehen soll, khan und mag, quitt, frey, ledig und los in Krafft dieses briefs, also das, wir unser Closter, und Nachkommen, noch niemands von unser wegen, um alles und iedes unsers Closters zugehörigen Haab und Guts willen, Wie das immer genandt ist, oder werden möcht, dergleichen von wegen deren güter so sye in unserm abwesen verkauft haben, noch was sye sonst an oder in unserm Closter abgethan, verändert, oder verbrochen, und gemeinlich von aller ihrer Handlung, verwaltung, Einnemmung, und ausgebens, noch auch sonst von keiner andern vergangenen, oder darvon herriender sachen wegen furohin zu ewigen Zeiten, zu den obgemelten Herren Eltern Burgermeister, und Rathe der Statt Ulm, gemeiner ihrer Statt, und Nachkommen, auch denen so sye in dieser sachen und verwaltung gebraucht derselben Erben, noch sonst niemands von ihrem weg, einige gerechtigkeit, forderung, klag noch Zuspruch, nicht mehr haben, suchen, noch gewinnen, noch sye deshalb mit dem wenigsten nicht anlangen, umtreiben, belaidigen noch beschweren sollen noch wollen, mit keinen gnaden freyhaiten Worten werken, gerichteten noch sachen gaisstlichen noch weltlichen, noch sonst in kein andere Weise, wie durch menschliche vernunft immer erdacht werden möcht, dan wie uns hiemit in allen oberzälten fallen, und was dem allen anhängig ist, freys aigens willens, und in bester form Rechtens verzeihen, begeben, und unempänglich machen, aller und jeder Päbtllich, Kayserl. und Königlicher auch aller anderer ietz gegebener, und künftiger erlangten gnaden freyhaiten, geschriebener und ungeschriebener Recht, Statuten, gewohnheiten, und gebräuchen, auch aller und ieder reduction, restitution, appellation, und aller anderer exception, betrugs, forcht, und wie die allein gemein, oder insonderheit, in, oder usserhalb der Recht; zu schürm und behelff, hinwider fürgewend, genennt, oder erschieslich sein möchten, und sonderlich auch der Päbtllichen und Kayserlichen Rechten, die ea wollen, das die gaisstlichen güter nicht sollen oder mögen verendert werden de rebus Ecclesiae non alienandis &c. samt dem rechten gemeiner Verzeihung ohne vorgehend sönderung widersprechend, alles getreulich, und ungefährlich, und des zu wahren urkund, so haben wir unser Probstey und Convents aigen Insigelt öffentlich gehangen an diesem briefe, der geben ist uff freytag nach Margarethe den neunzehenden tag des Monats Iulii von Christi unsers lieben Herren geburt fünfzehen hundert und im neun und vierzigsten lahre.

(L.S.N.)

S. V.

§. V.

Ambrosius reparat Wengense Cœnobium ægrotat ac moritur.

Quis facile imaginari sibi poterit quo gaudio, qua consolatione, & quibus gratulantium vocibus ab omnibus Catholicis, quot quot tunc temporis ad huc supererant. Exceptus fuerit Reverendissimus noster Præpositus. Non Jubilæa, non lachrymæ deerant, quibus tenerrimos inter amplexus illum stringebant multi ex primariis Civibus, ingenti præsertim lætitia cumulabantur ob restitutionem illius, illi nobiles in Ulma, qui hæcenus in tantis Fidei turbis Catholicæ Religionis constantes adhærebant, quique in Ambrosio omnem suam collocabant fiduciam. Hos inter eminebant ex Patritiorum Ordine Ehingeri, & Krafftii, qui summa animi contentione pro conservatione liberi in Religione exercitii semper steterunt imperterriti, etsi præviderent honoris & officiorum suorum jacturam, aliæque gravissima incommoda; si majorem partem civium non secuti, in Religione veteri quæ jam in ore omnium dirissime vapulabat, persisterent. Heroum istorum generositate multum delectabatur Ambrosius, atque ut porro pergerent illustri suo exemplo residuos adhuc in urbe Catholicos confirmare; quibus potuit, verbis efficacissimis, precibusque pro data opportunitate fuit adhortatus.

Quam tristis autem domum revocato Ambrosio fuerit possessi quondam Collegii aspectus, quis satis fando exprimat? Durante novemdecim annorum exilio illud partim in communem urbis pistrinam, partim in locum eudendis monetis destinatum, aliosque profanos in usum conversum deprehendit. Non habebat amplius religiosæ habitationis formam, sed cuncta deformata, domesticam, necessariamque supellectilem præter muros rimarum vitio fatiscentes, omnia neglecta dilaceratam ac dissipatam ipsamque Ecclesiam, domum Deo sacratam, priori ornatu destitutam, ac cœu hostium rapinis fuisset exposita, misere vacuum, despoliatam, ac defædatam invenit. His non obstantibus, quemadmodum vir erat mansuetissimus nullam Magistratui propterea intulit molestiam, sed omnibus mediis illius favorem ulteriorem demereri studuit, illud crebro animo versans in tot bonorum jactura: *Dominus dedit, Dominus abstulit.* Ac illud alterum: *Misericordia Domini, quod non sumus consumpti*, ac iterum, *cum consumptum te putaveris, orieris ut Lucifer.*

Ut optimus Præsul omnium primo erga Deum suam ostenderet gratitudinem; omnem mox operam intendit, ut Ecclesiam Wengensem pristino nitore ac integritati restitueret, collapsa erigeret, colligeret distracta ac a sordibus purgaretur Dei habitatio. Altaria rursus aliam vestem induere, totumque templum intrantibus mox prodidit, quæ fides, quæ Religio in solum iterum sit recepta.

Post hæc Canonicorum Confratrum suorum communia ædificia, Refectorium & Dormitorii cellas ordinavit, quæque ad Oeconomiam spectabant, providentissimè reparare cepit. Quod summopere mirum multis videbatur, fuit, quod nullam omnino immobilium bonorum nostrorum venditionem tot inter sumptus fecerit, sed potius rem domesticam novis fundorum acquisitionibus auxerit, & præterea pauperum necessitatibus instar Patrisfamilias ditissimi abundanter succurrit, in spiritualibus optimam morum disciplinam inter suos introduxit, subditosque habuit in omnibus sibi obsequentes & qui non tantum debitam illi semper Reverentiam, sed & propter gravitatem in virtutibus colendis, vitiisque puniendis filialem timorem eidem exhibuere, etsi, juxta sacræ Regulæ præscriptum semper appetierit ab omnibus magis amari, quam timeri. Ita feliciter & summa fidei constantia Collegii sui habenas rexit, ut tam in adversis, quam secundis rebus semper in ejusdem mentis tenore repertus sit. Tandem senio confectus, atque gravi pedum morbo correptus ægerrime aliquandiu vixit, persuaderi tamen minime potuit, ut a psalmodia publica ob virium imbecillitatem se contineret, sed per Ministros sella se in templum portari curavit. Quasi novus Cœnobii sui Fundator, & Jurium nostrorum maximus Vindex anno ætatis suæ 67, Nonis Decembribus, cultu Dei, & Oeconomia prius pie suis commendata, feliciter in Domino obdormivit Anno Domini 1552. ad æterna Angelorum gaudia translatus. Epicedium, quod eidem Venerabili in Christo Patri, ac meritissimo Præsuli Nicolaus Hamerer Brigantinus sequentibus versiculis accinuit, etiamnum extat

Pro ! dolor imites quid non tentatis in ausum
 Parcæ? fas quibus est, parcere morte nihil.
 Tristia fila viro pro tali cur secuisistis?
 Quem potius vitæ reddere fata decet.
 Ambrosius fuerat Kauth hic cognomine dictus
 Virtutis cultor, Religionis amans.
 Hic inopum solamen erat, fidusque Protector
 Implevit gaudens hoc pietatis opus.
 Præpositi ille pro merito jam munere fungens
 Ingenio, vitæ sedulitate bona.
 Schismata noluerit quod tunc exorta fateri
 In miserum raptus cogitur exilium.
 Infracto licet orbatus sed pectore mansit,
 Donec sol cursu bis duo lustra daret.
 In sua tunc lætus non est sine laude receptus
 Auspiciis faustis, auxilioque Dei.
 Diruta post operi invigilans ubi templa refecit;
 (Nam prius infectis cuncta prophana jacent)
 Exanimum gelidæ corpus dat condere terræ,
 At sua confestim mens super Astra volat.
 Huic igitur requiem cupias bene candide Lector
 Quem tegit hic magnum parvula terra Virum.

Marmoreum lapidem sex pedum, cui insculpta erat in sacerdotali habitu venerabilis Ambrosii effigies, tumulo ipsius imponebant grati Filii, per plurimos annos Ecclesiæ nostræ ornamentum, cætera remotum, cum Navis Ecclesiæ adjungeretur sub Præposito Georgio Bonero. Superest tamen etiam nostris temporibus marmoreum hoc tegumentum. De Ambrosio Casparus Bruschius duas Inscriptiones metricas in Chronologia sua refert, quas hic non omittendas censeo.

Inscriptio Chori.

Hoc opus Ambrosius feci, qui nomine Cautus
 Dictus eram Patrio, Præpositusque fui.
 Quisquis id intueris, mihi læta & fausta precare,
 Susceptumque iterum carpe, Viator, iter.

Alia.

Ambrosius Patrio Kaut nomine dictus in Ulma
 Natus, Præpositus istius ædis eram,
 Restitui quam post germani funera belli:
 Tu miserere animæ, maxime Christe meæ.

PERIO-

✠ (+) ✠

PERIODUS III.

421

CAPUT II.

De Wolfgango Besserer Præposito XXV.

§. I.

Assumitur in Præpositum, & confirmatur ab Administratore Ecclesiæ
Parochialis Ulmenfis,

Wolfgangus ex nobilissima Ulmenfium Patriciorum de Besserer familia, perpetuo fœcunda illa Virorum & toga & fago Inclytorum Matre progenitus, eo ipfo anno Canonicum tyrocinium adiit, vestemque religiosam induit, quo Ambrosius Kauth (o virum æterna memoria dignum!) spontaneum in exilium abiit, Hunc ipsum Novitium nullo adhuc sacri Ordinis gradu insignitum, etiam amicorum suorum, qui licet novis in fide dogmatibus, & sequiori Religioni essent dediti socium sibi assumpserat, ac Waldseam, ut ulteriori informatione sacri nostri Ordinis consuetudines disceret, sollicitus Pater deduxit. Hic, quocumque se conferret Ambrosius, obedientem Filium ac comitem se præstitit, avitam & Catholicam Fidem etiam exul adamavit, nec unquam a veterum constitutionibus discessit, illique soli (Francisco Karremann Decano excepto, de quo in vita Ambrosii *f. Paternis*) inter tot Wengenses Canonicos in vera & Catholica Religione conservanda animus mansit intrepidus. Tandem post factam reconciliationem cum Ulmenfibus, post demortuum Ambrosium, quem velut Patrem amantissimum veris ac sinceris lachrymis fatis deplorare non potuit, in Præpositum assumptus potius fuit, quam electus. Solus enim præter Wolfgangum supererat Sebastianus Salzmann Uberlinganus, qui de jure Electioni Præpositi interesse debebat & poterat.

Convocati sunt ad Electionem Reverendus Pater Bartholomæus Steren, & Venerabilis vir Dominus Antonius Kauth, Camerarius & Parochus in Scharenstäten, ex quorum prudentia ageretur hoc negotium consentiente Wolfgano & Sebastiano. Cum autem illico in hac parte suo juri sponte & voluntarie cessisset proprio motu Sebastianus; Wolfgangum eo meliori modo, quo potuit ac debuit, voto suo in Præpositum constituit, Electumque in præsentia Reverendi Patris Bartholomæi ac Venerabilis Domini Antonii Kauth præfati Camerarii in Scharenstäten ad confirmationem & investitionem Auctoritate Apostolica faciendam Domino Erasmo Eckkirch Artium & Philosophiæ Magistro, Ecclesiæ parochialis Ulmenfium novo more præsentavit. Cur autem non Hospitalario seu Rectori Hospitalis Ulmenfis S. Spiritus hæc facta repræsentatio, ad quem hucusque pertinuit Præpositos Wengenses confirmandi jus? Existimo jam tunc temporis ob mutatam Religionem prædictum Hospitale non amplius fuisse a Personis Ecclesiasticis gubernatum, aut Rectorem illius a Catholica fide jam defecisse. Sed an propterea iuste sibi hoc jus arrogare poterat Parochiæ Ulmenfis non Rector, sed Administrator tantum? sed hæc de re jam non disputo. Illæsum servatur in nostro Archivo confirmationis hujus, ac insolitæ Electionis instrumentum publicum debitis solennitatibus munitum ac subscriptum, quod ita sonat.

In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen, Ego Erasmus Eckkirch Artium & Philosophiæ Magister, Ecclesiæ Parochialis Ulmenfium Administrator, Constantiensis Diœcesis, Provinciæ Moguntinensis, vniversis & singulis has litteras præsentis inspecturis, visuris, lecturis, pariter & audituris, Salutem in Domino sempiternam. Quod nuper Prælatura & Præpositura Ecclesiæ, seu Monasterii sancti Michaelis Archangeli, ad Insulas Inclytæ civitatis Ulmenfis, Ordinis sancti Augustini, Canonicorum Regularium, diœtæ Constantiensis Diœcesis, per mortem quondam Reverendi & Religiosi Patris & Domini, Ambrosii Kauten, diœtæ Ecclesiæ, novissimi Præpositi & Possessoris vacante, ne propter gwerrarum discrimina, & nimiam vacationem, ipsa Ecclesia seu Monasterium, incommoda & dispendia pateretur, neve Pastoris defectus,

Tom. V. Cassn. Regg. Orig. Pars altera.

O O O O O

lupis

lupis rapacibus, incentivum præberet, oves laniandi; Religiosus Frater Dominus Sebastianus Salzman Vberlingensis unicus (nunc temporis) Conventualis & Professor dicti Monasterii, qui de jure debebat & poterat Electioni hujusmodi interesse coram Religioso in Christo fratre Domino Bartholomæo Stern, Priore in Monasterio Wiblingensi, nec non venerabili & Religioso viro Domino Antonio Kauten Camerario & Parocho in Scharenstöten, electis, nominatis & juratis scrutatoribus, ac Notario publico, Cæsareo & legali, dilectum nobis in Christo fratrem & Dominum Wolfgangum Besserern dicti Monasterii ad Insulas Conventualem Sacerdotem expresse professum, de legitimo thoro procreatum, ætatis legitimæ & literaturæ competentis, prout edoctus sum, rite & canonice, per viam Scrutini me præsentem & assidentem, elegit, publice pronunciavit, & in hac parte suo juri, proprio motu, sponte & voluntarie cessit. Ac eundem electum mihi tanquam Commissario Apostolico, & Confirmatore, pro ipsius electi, & electionis de eo factæ, confirmatione, adprobatione, ratificatione, nec non administrationis spiritualis & temporalis commissione insuper etiam possessionis realis, actualis, & corporalis, traditione, & assignatione, vivæ vocis oraculo personaliter in loco Capitulari presentavit. Ego igitur Erasmus Eckirch, Artium & Philosophiæ Magister Parochialis Ecclesiæ Vlmensum Administrator, ad dictæ electionis, & electi confirmationem, procedere volens, secundum Apostoli dictum, Nemini cito manum apponentes, Proclamationis publicum edictum præmissi, omnesque & singulos, sua interesse putantes, & se contra electionem hujusmodi, opponere volentes, primo, secundo, tertio, & peremptorie citavi & vocavi. Et quoniam nullus oppositor, seu contradictor coram me pro tunc comparuit; idcirco via contradicendi, opponendi, & excipiendi de cætero omnibus præclusa, ac aliis præmittendis præmissis, & servatis rite servandis, cum juri & rationi congruit, & convenit æquitati, ut iusta petentibus non sit denegandus assensus, dictis Dominis Scrutatoribus, mihi assidentibus ad confirmationem electionis & Electi hujusmodi, duxi procedendum, & processu, inquisitione igitur diligenti, de ipsius fratris Wolfgangi Besserers electi moribus, conditionibus, scientia, sinceritate, modestia, & aliis quæ ad hujusmodi dignitatis & Prælaturæ apicem requiruntur præhabita ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei Patris & Filii & Spiritus sancti & gloriosissimæ semper Virginis Mariæ, sancti Augustini, nec non sancti Michaelis Archangeli, quorum præsens negotium existit, electionem de Persona, dicti Fratris Wolfgangi factam, & ipsum electum Auctoritate Apostolica, mihi concessa, & qua fungor in hac parte per manuum mearum impositionem, approbavi, & confirmavi, ac approbo, ratifico, & confirmo per præsentem, ac ipsum Dominum Electum Wolfgangum Besserern in dicti Monasterii ad Insulas Præpositum, & Prælatum præfeci, ac per annuli traditionem & Pirreti impositionem institui, investivimus, & eundem de eadem providimus, curam animarum & administrationem ipsius Monasterii in spiritualibus & temporalibus sibi in animam ejus fideliter committendo, Consequenter præfatum Dominum Wolfgangum electum & confirmatum cum solemnibus Processione Conventus ad Chorum Ecclesiæ perduxi, & coram summo altari prostrato campanis pulsatis, & hymno Te Deum Laudamus ex altis vocibus decantato solemniter cum versiculo & collecta solitis & consuetis, & inde eo elevato, & in summo altari constituto autoritate supra dicta prælibatis & aliis fratribus conventualibus dicti Monasterii in virtute sanctæ obedientiæ injunxi & mandavi, quatenus eidem electo & confirmato, tanquam Patri, Prælati, & Pastori animarum suarum, obedientiam regularem promitterent debitam & condignam, qui omnes tanquam obedientiæ filii flexis genibus obedientiam regularem ad manus dicti Domini Wolfgangi, electi & confirmati Præpositi promiserunt & fecerunt. Demum eundem Dominum Wolfgangum Besserern in Choro, ad stallum Præpositi in signum realis, actualis, & corporalis possessionis perduxi, Sigillum & claves dicti Monasterii sibi tradendo, ac deinde ad summum Altare stando, qui ibidem accensis candelis, & cincta per collum stola, tactis sacrosanctis Scripturis coram me, prædictisque Scrutatoribus, & Fratribus conventualibus corporale præstitit Juramentum sub hac forma: Ego Frater Wolfgangus electus & confirmatus Præpositus hujus Monasterii juro & promitto Omnipotenti Deo, Beatæ Mariæ Virgini, sancto Augustino, & sancti Michaeli Archangelo hujus Ecclesiæ & Monasterii Patrono, quod in antea, fidelis ero Ordini nostro, & proposse meo Statuta ejus tenebo, Bona, Jura, & Possessiones hujus Monasterii custodiam, ac congregata conservabo, sicme Deus adjuvet, & sancta Dei Evangelia. Dehinc Electionem, ac Electum hujusmodi coram populi multitudine publi-

cavi

tavi. Postremo sæpeditam Dominum Wolfgangum electum & confirmatum Præpositum ad habitationem solitæ Residentiæ Præpositi induxi, sibi que realem actualem, & corporalem possessionem ejusdem Præposituræ modo & forma, melioribus, quibus potui, assignavi adhibitis in his Solennitatibus debitis & consuetis. In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium præmissorum, præsentem litteras, sive præsens publicum Instrumentum hujusmodi Processum in se continentes, seu continens, exinde fieri, & per Notarium publicum infra scriptum, subscribi, & publicari mandavi, Meisque & Conventus prælibati Monasterii ad Insulas Sigillorum jussi, & feci appensione communiri. Datum & actum in sæpedito Monasterio ad Insulas Inclytæ civitatis Ulmenis, ac locis supradictis, Anno a Nativitate Domini Millesimo, quingentesimo secundo, Indictione decima, die vero Jovis, quæ erat decima quinta Mensis Decembris, hora decima ante Meridiem, vel quasi Pontificatus sanctissimi in Domino Patris & Domini Domini Julij Divina Providentia Papæ Tertii Anno quarto, præsentibus tunc & ibidem præfatis Dominis Scrutatoribus, nec non honorabilibus & Religiosis viris Domino Laurentio Esslingern custodè Monasterii in Marchtal, Domino Joanne Beihel præmissario Ulmenis, & Domino Joachimo Piscatoris Vicario Parochiæ in Urspring, Clericis Constantiensis Diæcesis, testibus ad præmissa vocatis specialiter atque rogatis.

Et ego Theodoricus Schertlin civis & Archigrammateus Inclytæ Reipublicæ Ulmenis, Constantiensis Diæcesis, Moguntinensis Provinciæ, publicus sacra Imperiali Auctoritate Notarius, quia prædictis, Electioni, assensui, cessione, Præsentationi, Citationi, Approbationi, Confirmationi, Institutioni, Provisioni, Possessionis traditioni, Publicationi, Juramenti Præstationi, omnibusque aliis & singulis præmissis, dum sic, uti præmittitur, per præfatum Venerabilem, Religiosum & eruditum virum Dominum Erasmum Eckirchën Artium & Philosophiæ Magistrum, Ecclesiæ Parochialis Ulmenis Administratorem &c. coram eo fierent & agerentur, una cum prænominatis Dominis Scrutatoribus, & testibus præfatis interfui, eaque omnia & singula sic fieri vidi & audivi, idcirco hoc præfens publicum Instrumentum, hujusmodi processum Confirmationis in se continens, manu alterius, me aliis præpedito negotiis, fideliter scriptum, exinde confeci, subscripsi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, signoque nomine & cognomine, meis solitis & consuetis una cum præfatorum Dominorum Erasmi Eckirchs Ecclesiæ Parochialis Ulmenis Administratoris & Conventus Monasterii ad Insulas, Sigillorum appensione signavi, in fidem, robur & evidens testimonium omnium & singulorum præmissorum ad hæc debita cum instantia, rogatus & requisitus.

(L.S.)

(L.S.)

§. II.

Supplicat Wolfgangus Romano Pontifici pro novâ Confirmatione.

Pluribus, ac ipsimet Wolfgango de certis causis non videbatur hæc sui electio ac confirmatio de jure subsistere; revera etiam, abolito semel hospitalarii Ulmenis Officio, Præpositos Ulmenes confirmandi jus pertinuit ad ipsosmet Romanos Pontifices. Quare ex doctorum virorum Consilio Wolfgangus ad Romanum Pontificem Sanctissimum Dominum nostrum Julium tertium sequentes scripsit supplices. Sanctissime Pater ad oscula beatissimorum pedum &c.

Supplicibus hisce litteris pro debita erga sacrosanctam Sedem Apostolicam obedientia, ego Wolfgangus Præpositus Ecclesiæ seu Monasterii S. Michaelis Archangeli, ad Insulas Oppidi Imperialis Ulmenis S. Augustini Canonorum Regularium Constantiensis Diæcesis humiliter peto, quod cum nuper post obitum Reverendi Domini Ambrosii Kauth, Prædecessoris mei in Præpositum præfatæ Ecclesiæ electus sim, in eam autem paupertatem Monasterium illud sit perductum videlicet quod ego & D. Prædecessor meus Lutherana hæresi persecuti, plusquam viginti annos in Exilio alienis peregrinisque locis, & Monasteriis vivere coacti, omnibus & singulis redditibus annisque proventibus exuti, & tandem annis duobus proxime effluxis ita restituti sumus, ut omnia diruta & devastata ibi-

•••••

dem

dem invenerimus, adeoque quod in reparandis ædificiis annui proventus vix sufficiant, tantum abest, ut ad ipsius Conventus sustentationem, quem novitiis jam aliquot reparare instituimus, aliquid reliqui restare videatur, Sanctissima Paternitas Vestra me propter Deum benignissime confirmare, in protectionemque Beatissimorum Apostolorum Petri & Pauli suscipere dignetur, quemadmodum & olim aliquando grati Prædecessores mei in sanctissimam tutelam recepti & confirmati sunt, præterea res nostræ in Germania ita constitutæ sunt, ut maxime dubitemus, quamdiu tute nobis in hoc vel alio loco vivere consultum sit. Si vero quæ impensæ in Cancellaria saltem aliquantulum tolerabiles exsolvendæ essent, dabimus operam ut Elemosyna hincinde a bonis Catholicis collecta satisfaciamus. Nos Beatitudini & Sanctitati vestræ commendando, in quorum omnium testimonium manu mea propria subscripsi & meo atque Conventus Sigillo munivi &c. 1553.

Julius Tertius, qui erga Nationem Germanicam semper optime affectus erat, minime surdo aure excepit Wolfgangi Supplicationem, ac sequenti Bulla illum clementissime consolari dignatus est anno Pontificatus sui quarto, in qua Præposituram Wengensem expresse vocat: Præposituram Dispositioni Sedis Apostolicæ specialiter reservatam.

Julius Episcopus Servus Servorum Dei dilecto Filio Wolfgango Besserer Præposito Monasterii per Præpositum gubernari soliti S. Michaelis Archangeli ad Insulas Oppidi Imperialis Vlmensis Ordinis S. Augustini Canonorum Regularium Constantiensis Diæcesis Salutem & Apostolicam Benedictionem, Religionis zelus, vitæ ac morum honestas, aliaque etiam laudabilia probitatis & virtutum merita, super quibus apud nos fide digno commendaris testimonio, nos inducimur, ut tibi reddamur ad gratiam liberales exhibitam, si quidem nobis pro parte tua petitio continebat, qualiter Præpositura Monasterii per Præpositum gubernari soliti S. Michaelis Archangeli ad Insulas Oppidi Imperialis Vlmensis Ordinis S. Augustini Canonorum Regularium Constantiensis Diæcesis Provinciæ Moguntinensis, quam quondam Ambrosius Kaut olim Ipsius Monasterii Præpositus, dum viveret, obtinebat, per obitum ejusdem Ambrosii extra Romanam curiam defuncti vacante dilecti Filii Conventus dicti Monasterii, ad quos electio personæ idoneæ ad Præposituram hujusmodi, dum pro tempore vacat, de antiqua & approbata, hætenusque pacifice observata consuetudine pertinere dignoscitur, te ejusdem Monasterii Præpositum concorditer elegerunt. Cum autem, sicut eadem petitio subjungebat, indubitanter electionem hujusmodi & inde secuta quæcunque certis de causis, viribus non subsistere, & sicut accepimus dicta Præpositura adhuc vacare noscatur, nos tibi præmissorum meritorum tuorum intuitu specialem gratiam facere volentes, teque a quibusvis excommunicationis, suspensionis & interdicti aliisque decretis si modo ratione & pænis, a jure vel ab homine quavis occasione, vel causa latis si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum duntaxat præsentem consequendum harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, & electionem hujusmodi ratam & gratam habentes, Præposituram prædictam, quæ conventualis existit ac cujus & illi forsitan annexorum fructus redditus & proventus quatuor marcharum argenti puri secundum communem æstimationem, valorem annum ut asseris non excedunt, sive ut præmittitur, sive alias quovis modo, aut ex alterius cujuscunque persona super liberam resignationem dicti Ambrosii vel cujusvis alterius de illa in dicta curia vel extra etiam coram nostro Notario publico & testibus sponte factam aut constitutionem felicitis recordationis Joannis Papæ Vigesimi secundi Prædecessoris nostri quæ incipit; Execrabilis; seu assentionem alterius Beneficii Ecclesiastici ordinaria autoritate collati vacet, etiamsi tanto tempore vacaverit. Quod ejus collatio juxta Lateranensis statuta Consilii ad Sedem Apostolicam legitime devoluta, ipsaque Præpositura dispositioni Apostolicæ specialiter reservata existat, & ad illam consueverit etiam alias quis per electionem assumi, eique etiam cura jurisdictionalis imminet animarum, super ea quoque inter aliquos dummodo tempore datæ præsentium non sit in ea alicui jus quæsitum specialiter, cum annexis hujusmodi, ac omnibus juribus & pertinentiis suis Apostolica sibi Autoritate conferimus, & de illa etiam providemus. Quocirca Venerabilibus Fratribus nostris Augustensi, & Balneoregiensi Episcopis ac dilecto Filio officiali Augustensi per Apostolica scripta mandavimus, quatenus ipsi vel duo aut unus eorum per se vel alium seu alios, te re ipsa prius a te nostro & Romanæ Ecclesiæ nomine fidelitatis debitæ solito juramento juxta formam, quam sub Bulla nostra mittimus intro-

clusam

clusam vel Procuratorem tuum nomine tuo incorporalem possessionem Præposituræ ac annexorum iuriumque & pertinentiarum prædictorum inducant Authoritate nostra, & defendant inductum, amoto exinde quolibet illicito detentore, facientes te, vel Procuratorem prædictum ad Præposituram huiusmodi ut moris est admitti tibi que de illius fructibus redditibus proventibus iuribus & obventibus universis integre responderi; contradictores Authoritate nostra Apostolica postposita compellendo non obstante præ memoria Bonifacii Papæ Octavi etiam Prædecessoris nostri, & aliis apertis constitutionibus, nec non Monasterii & quemadmodum ut asseris expresse professus existis Ordinibus, prædictorum etiam juramento confirmatione Apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis & consuetudinibus contrariis quibuscunque, aut si aliqui super provisionibus sibi faciendis ac Præposituris huiusmodi speciales vel aliis beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel taxatorum eius litteras impetraris etiam si per eas ad inhibitionem Reservationem & Decretum, vel aliis quemvis per Processum, Quibus omnibus te in assecutionem Præposituræ volumus anteferri, sed nullus etiam hoc eis quoad assecutionem Præposituræ vel Beneficiorum aliorum præiudicium generari seu si venerabili Fratri nostro Episcopo Constantiensi & præfatis conventui vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit sede inductum, quod ad receptionem vel provisionem alicujus minime teneantur, & ad id compelli aut quandoque interdici suspendi, vel excommunicari non possint, quodque huiusmodi Præposituris vel aliis Beneficiis Ecclesiasticis, ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem conjunctam vel separatam spectantibus nulli valeat provideri per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto eodem mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali vel speciali cujuscunque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam, effectus earum impediri valeat, quomodolibet vel differri, & de qua cujusque tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis; nos enim ex nunc irritum decernimus, & inane, si secus super eis a quocunque quavis Authoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat huiusmodi paginam nostræ absolutionis, collationis, provisionis, mandati voluntatis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem attentare præsumperit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Domini Millesimo Quingentesimo Quinquagesimo tertio, pridie nonas Martii, Pontificatus nostri anno quarto.

Hæc Bulla solemniter Romæ publicata fuit per Nicolaum Geneceyem Episcopum Balneoregiensem Judicem & Executorem a Sede Apostolica specialiter deputatum, cum vero ad executionem ulterius faciendam nequiverit pluribus aliis arduis in Romana curia præpeditis negotiis venire; Reverendissimo in Christo Patri ac Domino Domino Dei & Apostolicæ Sedis Gratia Episcopo Constantiensi demandavit, ut a Præposito Wengeli Domino Wolfgango Besserer Sanctissimi Domini nostri Papæ & Romanæ Ecclesiæ Nomine fidelitatis debitum solitumque juramentum juxta formam sub Bulla privata introclusam, vel per Procuratorem suum ejus Nomine in corporalem, realem & actualem possessionem Præposituræ ac annexorum iuriumque ac pertinentiarum omnium ponat & inducat, ponique & induci faciat, ac defendat inductum, quod & præfatis prius juramento est factum.

§. III.

Obtinet Roma Bullam aliam contra Perillustres Fratres Baumgartneros,

Quo exulabat Ambrosius Antecessor Wolfgangi, tempore, ut plura ex bonis Monasterii immobilia injuste fuerint distracta, ac inter alia Piscaria una a Perillustri ac generoso Domino Joanne Baumgartnero absque prædicti Ambrosii ipsiusque Monasterii consensu fuerit empta, nuper ostendimus. Ac licet Ambrosius idem prædictum Joannem, antequam moreretur, ipsoque Ambrosio postmodum defuncto Wolfgangus Perillustres ejusdem Joannis Filios videlicet Joannem, Georgium, & Davidem Baumgartneros Fratres post obitum illorum Patris, sæpius & multis modis requisiverint, ut bona huiusmodi dicto Monasterio eo pretio, quo ab ipsorum Patre empta fuerant, restituerent, nihilominus id facere indebite recusarunt, in non modicam ipsius Monasterii jacturam & detrimentum, quare Wolfgangus

connexis auctoritate nostra audiatis, & auditis hinc inde propositis eas decidatis, finiatis, debitoque sine terminetis, facientes quod decreveritis per censuram Ecclesiasticam firmiter observari.

Nos enim vobis & cuilibet vestrum Joannem Georgium & Davidem omnesque & singulos alios supradictos tam in Decreto, quam in executione citationis per nos decernendæ nominandos, si vobis summarie & extrajudicialiter constiterit, quod ad eos pro citationibus ipsis faciendis rursus non pateat accessus per editum publicum citandi, ac eis, nec non quibusvis Judicibus, Personis & Commissariis, quavis etiam Auctoritate fungentibus sub censuris Ecclesiasticis, ac pecuniariis vestro arbitrio moderandis & applicandis poenis, toties quoties opus fuerit inhibendi, nec non eosdem Joannem Georgium & Davidem omnesque & singulos alios, Bonorum hujusmodi detentores, ut Bona ipsa eidem Monasterio restituant, illaque ei vacua & expedita dimittant etiam sub censuris & poenis prædictis monendi & requirendi, & in eventum non partitionis eas censuras & poenas hujusmodi damnabiliter incidisse & incurrisse declarandi, illasque iteratis vicibus aggravandi, nec non interdictum Ecclesiasticum apponendi: cæteraque in præmissis & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna appellatione frivola postposita faciendi, dicendi, gerendi, exercendi & exequendi, etiam sub censuris & poenis prædictis, prout justitia suadebit & Ordo dictaverit rationis, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis, plenam & liberam per easdem præsentem concedimus potestatem. Non obstante felicis recordationis Bonifacii Pontificis VIII. Prædecessoris nostri de una & in Concilio generali edita de duabus diebus, dummodo ultra tres dictas aliquis Auctoritate earundem præsentium non trahatur, ac quibusvis aliis Apostolicis Constitutionibus & Ordinationibus contrariis quibuscumque. Aut si Joanni Georgio & Davidi præfatis vel quibusvis aliis ab Apostolica Sede sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ apud S. Marcum sub anulo, Piscatoris die 28. Augusti 1555, Pontificatus nostri anno primo.

P. Barbadicus, ab extra Literarum
Apostolicarum Aus. Milet.

Suprascriptionis Tenor.

Dilectis Filiis sancti Gebhardi Petrus Constantiensis & in Roggenburg
ac Wiblingen Augustensis & Coustantiensis Dia-
cesis Monasteriorum Abbatibus & Eorum cuilibet, &c.

Laudanda quidem fuit hac in re Wolfgangi sollicitudo; nihil tamen efficere potuere Reverendissimi Præsules, ut supra memini, licet fulmine Romano armati.

Plus profuit Canonice nostræ, quæ ceu Phoenix ex cinere iterum resurgebat, Augustissimi Imperatoris Caroli quinti Clementia, qui rerum nostrarum angustias miseratus a variis oneribus ad Wolfgangi preces nos immunes esse voluit. Interim alios Deos inimicos sibi, maleque faventes expertus est, qui etsi miseriarum nostrarum probe essent conscii, injustis nihilominus exactionibus Præsulem nostrum vexabant, quibus tamen imperterritus restitit, Anno ætatis suæ quinquagesimo, cum ad septennium fere Reipublicæ Wengensi præfuisset Anno restitutæ salutis Apoplexia tactus Anno 1559. pie in Domino obiit. Cujus anima Deo vivat.

P P P P P 2

PERIO-

(+)

PERIODUS III.

CAPUT III.

Sebastianus Præpositus XXV. Matthias Præp. XXVII.
Joannes Præp. XXVIII.

§. 1.

De Sebastiano Præposito XXVI.

Regnante Romano Pontifice Sanctissimo Domino nostro, Domino Pio IV. Sebastianus Salzmann Anno 1560. Prælaturæ Wengensis honores adeptus est. Uberlingæ Patrios Natales habuit. Sub venerabili nostro Ambrosio Kauthio Oeningæ regulari indutus habitu, ac tandem emissa Professione Religiosa in Sacerdotem promotus, Ulmanque ductus inter Canonicos Wengenses ob talentorum suorum, ac optimæ Indolis præstantiam mox alicujus Nominis esse cæpit. Singulari animi magnitudine præditus nihil non fere ex omni parte perfectum molitus est. Domesticam supellestem, non nisi pretiosis utensilibus, aut cum artificio elaboratis exornavit. Magnificus fuit murorum structor tam domi quam foris. Ubique fere illius fulgent insignia, solidamque illius prudentiam loquuntur. Relicta ab Antecessore suo debita intra paucos annos plene exsolvit, atque a gravissimis hisce vinculis dilectam suam sponsam, Wengensem Canoniam liberavit. Humanitate, affabilitate, & discretione sua etiam illorum animos amicissimos sibi reddidit, qui in Religione ab ipso dissentirent, nihil tamen admittens, quo vel pupillam oculi Religionis Catholicæ violari posse credidit. Subditos suos Religiosos amavit ut Pater, quem pariter redamaverunt ut filii, et si pro loco ac tempore severus ac justitiæ tenax evulserit, & destruxerit, quod ad religiosi horti sui ornatum non pertinuit. Inter recrudescentia identidem Religionis dissidia Antecessorum suorum vestigiis inhaesit, ac semper pro veritate stetit. Catholicorum res publica Ulmæ jam surgere, jam vacillare, jam penitus corruere videbatur. In Caroli V. ac deinceps Ferdinandi I. autoritate unicum post Deum suspendebant anchoram, qui veterem Religionem tam gravissimis litteris ac minis, quam sapientissimis ordinationibus Ulmæ suffulciebant. Interim tamen summi Pastoris fideles oviculæ palabantur, ac ex una in aliam migrare debebant Ecclesiam. Jam anno 1554. extincta erant in primario civitatis templo luminaria, ac sublatum omne Religionis Catholicæ exercitium. Pastores alienum secuti gregem suum deseruerunt. Sacerdotes Catholici jam non erant, qui ex Officio invigilare oviculis desertis, vel jam possent, vel auderent, nec erant, qui pacto stipendio (et si hoc Cæsari non semel esset promissum) necessarios Pastores substitueret in civitate Imperii tam ampla, tam celebri. Sed an Religiosi cœtus ac familiæ non amplius supererant? Fratres Prædicatores jam anno 1531. Ulmæ terga verterunt, Fratres Ordinis Minorum tandem etiam suum clausere templum, præter Canonicos nostros ex Catholicis Sacerdotibus solus domus Ordinis teutonici Sacellanus lachrymantibus oculis ac in fide avita constans hanc intuebatur miseriam, cui tamen publico Magistratus Decreto omnis Parochialis cura per civitatem interdicta fuerat. Confugientibus itaque ad Wengensem Ecclesiam residuis Catholicis civibus tota animarum cura in Sebastianum, ejusque Religiosos Sacerdotes translata est, quam illi etiam summus Diæcesis Constantiensis Pastor, ac Episcopus S. R. E. Cardinalis DD. Marcus Siticus sequentibus patentibus litteris anno primum 1578. commendavit per suum in Spiritualibus Vicarium.

Vicarius Reverendissimi in Christo Patris & Illustrissimi Principis ac Domini D. Marci Sitici S. R. E. Cardinalis, Episcopi Constantiensis, & Domini Augiæ Majoris &c. in Spiritualibus Genrealis, Venerabili nobis in Christo dilecto Domino Sebastiano Salzmann, Præposito Monasterii Ordinis Canonicorum Regularium jura Wengen in Oppido Imperiali Ulma, Salutem in Domino sinceram. Cum verisimile sit, nobisque certo persuadeamus, esse adhuc in - & circa Oppidum Imperiale Ulmam complures Fideles homines, qui hæcenus constantissime in S. Roma-

nae

næ & Cath. Ecclesiæ Confessione perseveraverunt, eosdem sicut oves errantes sine Pastore, & animarum Curatore vivere, cupiamusque ex intimo cordis affectu, illorum saluti consulere, atque quæ ad augendam devotionem pietatemque facere videntur, ex officio libentissime concedere, ordinare, & demandare: Tibi igitur, de cujus discretione, & Religionis zelo plurimum in Domino confidimus, tenore præsentium concedimus, teque etiam adhortamur, & jubemus, ut eosdem fideles homines, cujuscumque status, conditionis, sexusque fuerint, atque intra vel circa Oppidum Imperiale Ulmam, sine Catholico Pastore & animarum Curatore, tanquam oves dispersæ extiterint, sacrosanctis Sacramentis per te, vel quem tu substitueris, providere, reliquasque ejusmodi divina Officia peragere, plena potestate sic tibi concessa possis, debeas & velis, quæ illorum verus Pastor & Parochus faceret, vel facere deberet. Præsentibus ad Reverendissimi nostri Ordinarii, vel nostram revocationem usque duraturis. Datum Constantiæ Anno Domini 1578, die decima septima Martii Indictione 6ta.

In absentia Notarii

(L.S.)

Subscripsit Sigillifer.

Ejusdem poene tenoris est Epistola Reverendissimi Balthazaris Episcopi Afcalonensis, & Constantiensis Suffraganei, ad Præpositum Sebastianum Anno 1582. data, in qua pariter Cura animarum tam extra quam intra civitatem Ulmensem eidem commendatur, quæ tamen germanico concepta est stilo.

Ehrwürdiger gaitlicher lieber Herr, Euch seyen unser freindlich gutwillig dienst zuvor &c. Mir sind bericht worden, das nit allein diejenige Innwohnen und burger zu Ullm, die der neuen Religion oder Augspurgischen Confession, sonder auch die der alten waren Catholischen Religion sind, essend und speisend Fleisch an verbottenen Tagen im lahr und auch in der vürzigtägigen fasten, dessen wir uns höchlich verwunderet haben, dieweil dan ein solches stracks wider die Ordnung und Gebott der wahren alten Catholisch Kirchen ist, undt dessen halb auch ein schwere grosse Sünd und Vngehorsam ist, dardurch allerley Vnsal Ubel und Vnglick über solche Leuth möchte von Gott verhenckt werden, und dann das klein Heufflein und Zail der Catholischen zu Vlm in ander Stucken der Religion geriebt werden, als gute gehorsame, und eyferische Kündler des waren alten Globens. So ist unser bevelch und Mainung, gelangt och unser hochfleißl. Bitt an euch, ihr wollnd denselben guten alten Christen, durch euren Priestern in der Beicht, och in andern Weeg und insonderhait, durch die würdigen Vätter zu Söfingen, zu sprechen, in unsern Nahmen, das sy beyder gehorsame der Kirchen Gottes, solcher Unordnung und Vngehorsame sich enthalten, und firterhin an verbottenen Tagen, so vil immer miglich und gesein mag, weder Fleisch essend, noch speißend, sunst möchte man etwa ander mitel und Weg gegen den Ungehorsameñ gebruchen also das es leydlicher were, sy hettend für sich selber in gebürender gehorsame erzaiget, sunst aber mit krancken schwachen Leüthen item mit Kindbettern, grossen schwangern Frauen, und dergleichen Nothwendigkeiten, wollen mir euch und euren obgemeldten ordentlichen Bichtvettern zu dispensiren bewilliget haben. Das wolten wir euch frintlicher Christlicher guten Mainung nit verhalten, und ermanend euch samt den eurigen, ir wollen wüter fleißige guete Hirten sein, und dem Völcklein, mit Worten Lehr und Leben wohl und fruchtbarlich fürstohn, und wellen allen glöbigen Catholischen Christen bey euch unsern freintlichen Grufund Willige Dienst vermelden. Datum Costanz den 14. Februarii Anno 1582.

Balthasar Bischof zu Afcalon,
und Weychbischof zu Costanz.

Andreas Wendelstein D. Vicarius
Constantiens.

Quæ hætenus Canonici Wengenses in cura animarum tam extra quam intra civitatem præstiterunt, ad illud nullo jure aut obligatione parochiali sed ex mera eharitate adstricti fecerunt, Postquam tamen ab Eminentissimo Sacræ Romanæ Ecclesiæ Cardinali & Diæcesis Constantiensis Episcopo Catholicæ oviculæ fuere eorundem vigilantia commendatæ, semper ex *Justitia* credidere se esse obligatos, ut tanquam veros sese illius Vicarios ac Vice Parochos gererent, licet hæc omnia gratis, & absque stipendio conducti in bonum animarum usque ad moderna tempora hoc præstent ac semper præstiterint Sebastiani Successores.

Dignissimus hic Præsul postquam annis 25. Collegio nostro tam in Spiritualibus, quam Temporalibus maxima cum laude præfuisset; morbo gravissimo subito correptus fuit, ac periculose admodum de misericordia Dei tentari cæpit, sed quoniam Misericordia Dei super omnia opera ejus, post devotissime suscepta moribundorum Sacramenta tentator mox recedere debuit ac priori tranquillitati animi est restitutus, ac feliciter diem suum ultimum clausit anno 1585. Sepultusque fuit juxta summum Altare versus Sacristiam, ex qua parte tabulam extremum judicium representantem artificiosissime Georgium Reiterer Republicæ Ulmenis Pictorem pingi curavit, sub qua illius Epitaphium sequens legitur:

Epitaphium

Reverendissimi Domini Præpositi Sebastiani Salzmänn.

Hæfeus Vates residens in stramine Jobus
 Mortalis querulo Planxit sub carmine vitam.
 Mox ut homo fuerit vitales ductus in auras,
 Cogitur ad centum casus, centumque labores,
 Nec solidamque potest fixus traducere vitam.
 Sæpe diem lætum miserabilis insequitur lux
 Atque crucem celerem celeris trux insequitur crux.
 Omnis mortalis fugit, & vanescit ut umbra,
 Et veluti fœnum patitur sub falce ruinam,
 Ille Patrem plorat, plorabit & altera Matrem;
 Sic Pater & Mater mæsti sua pignora flebunt.
 Quid non in lachrimas totus quoque solvar? amati
 Cum Patris intueor Reverendi flebile bustum.
 Flectibus hic aras sacras templumque replebo.
 Te peto, te mors ô truculenta! expostulo tecum:
 Ausa virum tantum es fatali sternere falce?
 Atris qui fuerat revocari dignus ab umbris
 Mansuetus, facilis, mitisque & amabilis omni?
 Et quid opus multis? fuit ingeniosus & acer,
 Discretusque fatis quibus & cur quomodo, quando.
 Hunc deflet noster Reverendus & ille Mathias,
 Et sequitur cætus Wengensis carmine tristi.
 Vixisti ô Reverende Pater tua fata tulisti.
 Vivat Successor tuus hic & Dii bene vertant!
 Verum tu longe meliori vivito in urbe!
 Lux æterna tuis æternum luceat umbris!

§. II.

§. II.

De Mathia Vbelacker Præposito XXVII.

Mathias Vbelacker eandem cum Antecessore suo Patriam habuit civitatem Vberlingam, eadem etiam dignitate fultit, nostrorumque Præpositorum Catalogum numero XXVII. ornavit, virorum Illustrium, quos Uberlinga frequenter genuit, merito inferendus Choro. Præsidere capit anno 1585. sub Auspiciis gloriosissimis Romani Pontificis Sixti V. Pontificatus illius anno primo, a Pietate & Religione Prædecessores nostri illum laudant. Crassi corporis, brevis staturæ, majoris prudentiæ fuit, qua per quindecim annos moderabatur Collegium nostrum, pace, nec publica nec privata, nec domi nec foris unquam turbata. Igneæ fuit indolis, ac temperamenti cholericæ proin facile commovendus ad iram, eadem tamen facilitate illam rursus deposuit. Laudem illius adhuc sonat Campana turris nostræ maxima, qua illum animavit ad convocandum Christianum populum. Sequens in illa legitur inscriptio:

Anno Domini da man zalt 1592. Iahr
Liefs güffen dise glocken fürwahr
Mathias Vbelacker zue Vberling gebohren,
Zu gottes Lob und dienst gehörich
Wolfgang Neidhart in Ullm gofs mich.

Fusa est hæc campana in honorem B. V. Mariæ, S. Michaelis Archangeli S. Mathiæ Apostoli & S. Augustini. Nec laudem illius tacet æs campanum alterum, Numero quartum, eodem anno fusum in honorem eorundem Sanctorum & S. Monicæ.

Inscrip tio

Mathias Vbelacker.

Aus hiz und feür bin ich geflossen
Wolfgang Neidhart in Ullm hat mich gossen.

Anno 1596. grassari Ullmæ caput lues epitemica, quæ duravit usque ad barchanalia anni 1597. quam tamen Deo miserante feliciter Mathias cum suis evasit. Non sine dolore commemorare hic possum salvo Mathia plures Ullmæ per mortem extinctas esse familias ex primariis etiam, quarum laudabilis in Fide Catholica constantia illi & solatio & auxilio fuerant, inter quas præcipue erant Prænobiles Leibéri quorum non nulla Epitaphia ævo adhuc nostro conservantur.

Æterno inter scæminas ætatis suæ digna Elogio manet; Maria Rauchschnabelia in fastis nostris ob eximiam in fide constantiam, pietatem insignem, ac devotionem prorsus egregiam posteris commendata. Fuit hæc Matrona inter Benefactrices Collegii nostri non postrema, ac in civitate nostra celeberrimi ea ætate hospitii ad *Coronam* gubernatrix. Hæc ex liberalissimo pietatis affectu anno 1598. non tantum multa nobis beneficia contulit in vita, sed etiam post mortem legavit plurima. Ut suum erga Sacrosanctum Missæ Sacrificium ostenderet affectum; geminum Sacerdotalem vestitum cum omnibus appertinentiis fieri curavit. In honorem Venerabilis Sacramenti Eucharistiæ palliolum insigniter ornatum, pretiosis Margaritis, a cauro distinctum obtulit, quo singulis annis in ipso Theophoriæ Festo & per totam Octavam Sanctissimi Corporis Christi Hierotheca ornari solebat, populoque ostendi. Ducentos insuper florenos pro perpetua sui in Sacrificio quotidiano memoria post suum obitum raro tunc inter Ullmenses Exemplo nobis reliquit.

Eodem anno D. Mathæus Eberlinus nostri Monasterii in temporalibus officialis Scriba, vir honestus cum religiosa sua consanguinea Sabina Eberlina Moniali Claustruburana integram Sacerdotis, ad aram facientis, vestem cum omnibus paramentis, iisque pretiosis pari cum pietatis affectu obtulerunt. Anno 1593. restitutum est sacrum Spiritualis fraternitatis scædus, quod Antecessores nostri cum Augustensibus S. Crucis Canonicis olim sanxerunt sed calamitoso hoc sæculo, refrigerante charitate, si non extinctum, saltem plurimos annos intermissum. Hanc restorationem urgebant ipsimet Augustenses sequentibus litteris.

Nos Frater Antonius Præpositus, Augustinus Decanus totusque Conventus Cænobii S. Crucis Augustanæ, universis & singulis nostræ Confraternitatis Dominis & fratribus, qui aut ipsi hæc litteras legent aut ab aliis legi audient, salutem sempiternam, nec non obsequium fraternum in Domino precamur atque offerimus. Charitatis officium exposcit, debito Naturæ soluto, animam imagine Dei insignitam ad æternam felicitatem pro viribus promovere. Quapropter juxta nunquam satis dilaudandum fraternitatis nostræ fædus nobis incumbit, ut tam e viris discessas, quam in vita existentes, memoria constanter teneamus. Qua de causa Reverendi Patres, ac venerandi Fratres, vos fraterne rogatos volumus, quin animas charissimorum Fratrum nostrorum in tremendis sacri altaris oblationibus ac devotis vestris orationibus unice commendatos habere minime recusetis: Nomina etiam eorum in album pie defunctorum referre velitis: & quidquid rei divinæ precum, vel beneficii collatum in eos fuerit, id in nos collatum existimabimus, ac vicissim studium operamque nostram in tali officiorum genere tam postquam ante obitum deferimus ac pollicemur. Datæ e collegio nostro S. Crucis Augustæ quinto Idus Januarii anno 1593.

Ad quas eodem Mense Mathias noster respondit:

Reverendo in Christo Patri ac Domino Antonio Præposito ad S. Crucem Augustæ dignissimo, Augustino Decano, reliquisque ejusdem Cænobii Patribus ac Fratribus Mathias Præpositus Canonix Wengensis, Jacobus Decanus, totusque Conventus ibidem. Nuper ad nos pervenerunt a vestra Paternitate litteræ, quæ de fraternitatis erga nos Confoederatione denuo restituenda (agitur enim fere nunc, ni fallimur, centesimus annus, quo intermissum fuit tam pium tamque laudabile inter nos demortuorum fratrum suffragium) mentionem fecerunt. Annorum numerum testantur vestrorum Antecessorum litteræ apud nos adhuc retentæ. Has autem litteras V. Pac. F. quanta animi erga vos sinceritate & candore exceperimus, verbis credite, alioqui vix poterimus, cum vestra erga nos benevolentia perpensa animum ad divinum hoc opus exequendum intendimus. Promittimus igitur vobis R. ac V. P. ac F. nos, quoties Patris aut Fratris alicujus Monasterii vestri obitus per litteras nobis constiterit, defunctorum Exequias in tremendis Sacrificii Mysteriis aliisque secundum Fraternitatis nobiscum initæ tenorem piis orationibus & ritibus peracturos, quod & vos erga nos facturos minime dubitamus. Valete in Domino Reverendi Patres ac Fratres, & Deum in vestris precibus nobis facilem & propitium facere velitis, nos vicissim erimus eadem ratione quam promptissimi. Datum Ulmæ ex Cænobio nostro Wengensi anno 1593. Mense Januario.

Cum Mathias Præpositus erga sanctum Michaellem Archangelum semper devotissimus fuerit; insignem illius statuam sex aut septem pedibus altam ex lapide sculpti curavit, illamque Ecclesiæ intulit, quæ tamen postea in reparatione Ecclesiæ remota fuit ac nunc spectatur supra porticum cellæ nostræ vinariæ. Sub hac divi Michaelis Statua, dum adhuc erat in templo sita legebatur olim Reverendissimi Mathiæ Epitaphium, qui post quindecim annos pii & religiosi sui Regiminis apoplecticus anno 1600. in Domino obiit. Epitaphium erat sequens:

Epitaphium.

Ludimur heu miseri vanis & inanibus acti
 Et fracti curis, ludimur heu miseri!
 Ingreditur lachrimans, flens vivit, flensque recedit,
 Ex tristi vita funere raptus homo.
 Attamen haud profusus moritur; sed dormit in urna:
 Extremum sperans sustinet ille diem.
 Tunc iterum claras prodibit vivus in auras,
 Et capiet merito præmia quisque suo.
 Nunc tibi chare Pater rutilans lux splendeat alto!
 Æternum cælo sicque valebis, Amen!

§. III.

§. III.

De Joanne Præposito XXVIII.

Joannes cognomine Simonis, hoc nomine tertius, Patria Ulmenfis cum Cellarii Officio 21. Decani vero decem annis magna cum laude functus fuisset, Prælatuæ præficitur anno restauratæ Salutis 1600. sedente in Cathedra divi Petri Clemente VIII. anno Pontificatus illius sexto. Ipsismet Originale Elogium optimi hujus Præfulis, ab obedientissimo ejus filio Joanne Vogelio scriptum, huc transferre lubet. *Vir fuit, ait laudati Scriptoris calamus, statura procera, ingenio modesto, & demissionis, quoad vixit, unice studioso, vultum ex æquo hilari, ac severo, & hoc utrumque decus ita temperavit, ut alterum alteri aspersum fuerit. Non tantum subditi illum veluti parentem, sed & multi alii quasi Patronum & Mecænatem optimum summo prosecuti sunt amore. Illius enim affectus, & amor non solum in suos domi, & quos foris in Athenæo Dilingano magnis semper sumptibus aluit; verum etiam in multos alios etiam liberalissime effulsit. Erga divinum cultum quam sedulus fuerit, excellens illud opus, Organum nimirum, quod de novo, plusquam 1000. fl. constans, extrui fecit & multa alia ad eundem retinentia testantur, Podium juxta Præposituram ultra 1200. florenis: præterea granarium in Berslingen 185. fl. Ad hæc restaurari fecit domum parochialem in Holzkirch 500. fl. similiter & templum in Ballendorff 280. fl. mancipavit denique Monasterio hæredium in Lehr, pro quo persolvit 1200. fl. Et ut verbo dicam Remp. Wengensem summo cum honore per decennium Joannes gessit: quo peracto corpus viresque indies distillare ceptabant, vitæ tamen molestias ita perserebat, ut & diuturniores non abnueret, licet ingenti desiderio ad cælestem patriam ferebatur, ubi cupito Numinis aspectu frueretur. Quare annis jam & morborum laborumque ærumnis exhaustus, cum jam ultimos vitæ dies imminere sentiret, confessione piaculari, ac Christiano epulo reficitur. Tandem anno 1610. 15. die Decembris, qui S. Lucie sacer erat, hora nona ante meridiana animam Authori, a quo acceperat, feliciter transmisit, relicto Successori suo satis magno vini ac frumenti thesauro. Illius mors multos, ac domesticos præcipue omnes graviter affectit. Funus ipsius deportatum est ad templum, ibique ante aram maximam versus Sacristiam sepultum, sed & juxtim in pariete ejus effigies cum sequenti Epicedio vernitur.*

M n e m o r y a o n

Honoris merito debiti
Amoris debito meriti
Admodum Reverendo Antistiti
Vigilantissimo Cænobiarchæ
Charissimo in Christo Parenti

P. M.
Posuit

Filius infimus.

Heu Reverende Pater virtutum Exemplar apexque
Morum tam subito concidis interitu?
Ergo jaces? ergo te Parca cruenta peremit?
Et Mors & fatum te voluere suum?
Heu! exspiravit! flos ævi elanquit: eheu!
Heu pietatis amor maximus interiit!
Non tamen omnino periit, post funera virtus;
Altior exurgens, vivit & usque manet.
Nempe a terribili fato sublatus ad astra est,
Illis nemo potest hac sine morte frui,
Ergo vale nitido Præful dignissime cælo!
Wengensis cætus lux vale & usque vale?

Tom. V Cann. Regg. Orig. Pars altera,

R r r r r

Meri-

Meritissimi hujus Præfulis laudibus hic addendum quod ille denuo in Collegio nostro scholas aperuerit tum exterorum, tum civium Ulmensium Catholicorum filiis; occasionem inde nactus, illos tam in litteris, quam in pietate ac Catholicæ fidei principiis melius & opportunius, instruendi. Contradictiones non modicas Propterea anno 1608. perpeffus, generoso tamen animo illis processit obviam, parvulumque semper aluit Seminarium Juventutis litterariæ, quod usque ad moderna non sine flore perduravit tempora.

Cælestem Benedictionem piissimus Præful, quod satis quidem ex jam dictis patet, abundanter expertus est, præsertim anno Regiminis sui septimo, anno scilicet 1607. Benefactricem enim manum aperuit, ac in conservatæ semper interemeratæ fidei argumentum perpetuum Anniversarium fundavit probatissimæ honestatis Matrona Margarita Reiserin, spectabilis quondam viri Jacobi Wegelini hospitis ad signum Coronæ, uxor, ac laudatæ jam supra Mariæ Raufchnabeliæ soror, Hæc antequam prænominato anno iter æternitatis fuit ingressa, Collegio nostro legavit sequentia:

1. Capsulam totam auream.
2. Thecam Capsulæ argenteam inauratam.
3. Calicem argenteum inauratum cum patena & cochleari pariter argenteo & deaurato quorum omnium illa ætate valor erat 300. fl.
4. Addidit in pecunia parata florenos ducentos. Anniversarium fundatum est pro salute animæ tam propriæ, quam Parentum, Sororum, Affinium, Confratruorumque omnium.

Anno 1609. Confœderationem spiritualem jam ante centum annos, cum celeberrima Canonica S. Georgii Augustæ videlicet sub Laurentio ejusdem Præposito initam, tot autem inter calamitates, & variatæ Religionis miseras fere oblivioni datam renovavit consentiente San-Georgiano Præfule Urbano totoque Capitulo, qui renovationis litteris subscribere anno citato, 15. Calend. Aprilis. Quædam singulares circumstantiæ faciunt, ut hasce litteras huc transferam, de quibus postea:

Salutem & felicitatem cum devotis nostris ad Deum optimum Maximum fufis precibus perpetuam.

Miremini forsan, admodum Reverendi Venerabiles, Religiosique in Christo nobis dilecti Patres, Fratres, cum ad vestras, jam pridem ad nos datas litteras, & a vobis admoniti non rescripserimus. At apud rei causam & eventum intelligentes haud dubie Indulgentiæ locus erit. Mortalium conditionem apud se quisque perpendens dubio procul nullam aliam deprehendet, quam nasci, vivere, mori, quam maxime Deo dicati Religiosi (de cæteris enim sileo) considerantes Fraternalitates, quibus se multis orationibus vivi & mortui juvarent, construxere perpetuo duraturas. Cum vero ea, quæ anno 1509. litteris expressis inter nos contracta fuit Fraternalitas, aut propter ingravescentes hæreses, aut aliam quamcumque causam intercepta fuerit, ac propemodum sepulta: eam consulto R. P. ac F. Conradus Buckh apud nos divertens (modo aliquam exhibitam sibi humanitatem expertus esset) ac nobiscum ea dere paternæ ac fraternelle disferens ad pristinam emanantis fluvii fontem restaurandam curavit. Contristantes ergo mutuo Confœderationis vinculo obstricti vestræ dilectioni significamus, non solum illos Fratres nostros, quos abhinc 85. annis pie & religiose in Christo obiisse novimus, pro quibus Officia funeralia generatim vos persoluturos speramus, sicuti & nos statim acceptis litteris præstitimus: Verum etiam (quæ fuit nostræ maxima causa dilationis litterariæ) charissimum nobis in Christo dilectum fratrem Joannem Majer Sacerdotem, multis mensibus laborantem, multis squaloribus & doloribus pene confectum, Sacrosanctis Sacramentis aliquoties perceptis septimo Idus Martii extremum vitæ suæ clausisse diem: eundemque Martyrologio (Necrologio) vestro quot quot annis enunciandum, ac solitas preces cum cæteris pro eo solvendas, sicuti apud nos moris est, Exequiis pro nostra inter nos inita Confraternitate exequi curabitis, quod a vobis fieri pie simul & fraternelle haud dubie a Deo optimo maximo mercedem amplissimam & sempiternam reportaturis, non ambigimus. Nos vicissim quod nostri erit officii & pietatis sicuti a vobis requisiti fuerimus, præstabimus diligenter & ex animo perlibenter. Ex Monasterio nostro Georgiano Augustano 15. Kalend. Aprilis. 1609.

URBANUS PRÆPOSITUS.
F.F. { Leonardus Decanus.
{ totusque Conventus ibidem,
Memo-

Memoria Conradi Buckhi, qui renovati Fœderis Promotor erat, apud Posteros semper in Benedictione fuit. Steinberga-Suevus erat, ac anno 1587. terrenis deliciis valedixit, ac per tria votorum vincula se Deo in Collegio Wengensi mancipavit ætatis suæ anno decimo octavo. In Sacerdotem ordinatus anno 1595. Singularis ejusdem pietas & devotio, & virtutum Religiosarum cæterarum splendor nunquam oblivioni dari potuit. Per aliquot annos Decani Officio cum laude functus animam suam Creatori reddidit anno 1635. ætatis suæ sexagesimo sexto 12. Septembris. Traditio Seniorum nostrorum usque ad mea tempora transit Conradi Buckhi animam post mortem aliquamdiu ex justo Dei Judicio detentam fuisse in Purgatorii carcere, sed brevi piissimæ cujusdam Monialis Söflingensis precibus ab hisce pœnis liberatam, Quæ si vera sunt, cælum abunde compensavit piam illius sollicitudinem, ac sollicitam pietatem, quæ supra in favorem Piorum Manium Confœderationis olim initæ suffragia tum domi, tum foris adhuc in vita constitutus urgebat.

PERIODUS III.

CAPUT IV.

Georgius Boner Præpositus XXIX. Jacobus Præpositus XXX.

§. I.

Georgii Patria, Studia, Electio.

Magnum Joannem Simonium Magnus sequitur Filius, quem speciali amore dilexerat Georgius Boner, quem sibi olim præfuisse semper lætabuntur Insulæ. Hic primo vitales in auras natus est felici sydere in archiducali Oppido Waldseensi ex Parentibus perhonestis, cujus animam insignibus naturæ dotibus exornavit Deus. A prima pueritia honeste educatus cretam ad virtutem Indolem prodidit, ac mundana hæc omnia despexit. Anno ætatis suæ decimo octavo, Christi vero 1581. per solennem Professionem ad Canonicatum Wengensem susceptus, magnam statim spem ductorum suorum animis accendit, fore, ut aliquando ad utilitatem ac honorem hæc planta excreset. Nec spes hæc fetellit; missus enim ad Universitatis Dilinganæ studia mox inter cæteros suos Condiscipulos eminuit sub disciplina Sociorum Jesu, qui nihil prætermisere laboris, quo optimam hanc terram ad ferendos optatos fructus excolerent. Per integrum septennium inter Dilinganas nebulas ceu stella matutina emicuit ac scientiarum suarum radiis omnium oculos perstrinxit. In addiscenda lingua tam latina, quam græca nulli secundus, in amænioribus litteris paucos sibi similes, imo etiam in Philosophicis & Theologicis sibi parem non habuisse legitur. Domum revocatus verus obedientiæ filius gaudens ac plaudens duram instruendæ juventutis spartam in se suscepit, ac primis studiorum Elementis per aliquot annos egregius scholæ Magister commissam sibi pueritiam imbuit, Paulo post ad cellaris, ac demum ad Decani quoque officium est promotus, quibus in officiis ita se gessit, ut palam *Pœdagogus Christianus, Dispensator fidelis, & lucerna ardens* appellare meruerit. Tandem etiam Joanne Præposito pie defuncto sub Pontificatu Pauli quinti Romani Pontificis anno 1610. in XXIX. Canonix nostræ Præpositum canonicè electus anno ætatis suæ 47. ut gemma annulo, sic Georgius Prælaturæ summo ornamento fuit. Intra viginti quinque Regiminis sui annos tantam in rebus administrandis ostendit prudentiam, tantam in Oeconomo providentiam, ut nulli ex Prædecessoribus suis reliquerit palmam. Curiam Wengensem, vulgariter den Wengen Hoff cum tota area, horreis, aliisque ædificiis adpertinentibus anno 1617. pro mille & septingentis florenis emit, proque reparatione illius adhuc septingentos florenos utilissime impendit. Anno 1621. domum nobilem, cum insigni prædio adjunctis aliis tribus prædiolis pro 4200. florenis comparavit & Monasterio nostro cum omnibus jurisdictionis basiæ, seu inferioris Juribus incorporavit. Aliquot florenorum Millia pro annuo censu elocavit. Cæterum hunc Præpositum non tan-

tum augendæ pecuniæ & Monasterii amplificandi, sed etiam cultus Divini eximie fuisse studiosum ex hoc liquet, quod Ecclesiam nostram picturis & Altaribus magno sumptu exornavit, & pro renovatione ejusdem, fornicisque exædificandæ anno 1629, plus quam septem millia florenorum expenderit. Hanc relationem domesticus calamus hisce Versiculis claudit:

Multa tulit, fecitque Pater, sudavit & alsit,

Felix, infelix, plurima sustinuit.

Lex antiqua monet, misceri adversa secundis:

Constans in terris hinc ait esse nihil.

Enimvero felix ac infelix fuit, ac plurima adversa sustinuit. Etsi enim omnia ageret, quæ ab ipso boni Pastoris exposceret officium; calamitatem tamen non levem expertus est a propriis filiis, qui iniquissimis odiis amantissimum Patrem persecuti sunt. Tentata proin fuit, sed contra juris ordinem, Monasterii visitatio, quæ tamen ab ipsomet Ulmensi Magistratu tanquam juribus & civitatis, & Collegii adversa non fuit admittenda: quæ res postmodum in pretiosissimum multorum annorum Processum excrevit. Sed & alia tentata fuere pro reconciliandis animis remedia. Posteriora tamen deteriora facta sunt prioribus. Triumphavit nihilominus innocentia & integritas præstantissimi Præsulis, tametsi triumphus hic uberrimis illi constiterit lachrimis.

§. II.

Experitur mala Belli Suecici.

Prænarratæ calamitati successit longe major belli Suecici. Superfluum foret prolixiori hic calamo Lectores meos instruere, in quantas angustias tempore Belli Suecici res Catholicorum (præsertim Ecclesiasticarum Personarum possessiones, Monasteriorum fundi, ac Ecclesiarum proventus) sint redactæ. Quis enim vel solo audito hujus Belli nomine, non illico omnium malorum, miseriarum ac calamitatum cumulum in animo sibi fingit, quibus Germaniæ nostræ peccata justissimus ultus est Deus. Huic bello, inquit Chemnizius de Bello Suecico, nec diurnitate temporis, quo duravit, nec, quibus gestum, Consiliorum acumine, armorum atrocitate, vehementia animorum, varia fortunæ vicissitudine, bella ulla nostræ aut Superioris ætatis facile comparanda sunt. Solum ea hictango, quæ propius ad Collegium nostrum spectare cenfeo. Citato Chemnizio teste L. 4. de B. S. Ulma Protectioni Regis Sueciæ, fatali necessitate compulsæ, sese subjecerat anno 1632. Mense Februario, cui Rex respondit: Sitos in urbe aut ejus Territorio Teutonici Ordinis, aut aliorum Pontificorum Ecclesiasticos fundo, eorumve Proventus aliorum minime alienatum, sed ad sustentandum Præsidium, civitati administrandos, & utendos & fruendos relictum iri: Cleri quoque Pontificii immobilia & aliorum, huic Religioni deditorum, Satrapias, quotquot civiæ jurisdictionis Cancellis circumscribuntur, quantum temporis, ac rerum conditio ferret, civitati tributaria, Territorii vero Ulmensis Incolas & Clientes Reipublicæ eorumve familiares ac bona, ab omnibus Diribitoriis, Statoris, Hospitiis Militum, nisi necessitas diversum postularet, immunes fore. Quod vero civitas & civici elapsis retro annis per hospitia militaria uno protelo continuata, perque contributiones varias & acerrimas exactiones, ingentem fortunarum jacturam se passos, & ære alieno adeo immerfos, ut emergere vix liceret, juste & cum veritate conquererentur; ideo luculentæ remunerationis ad resarciendum quadantenus damnum, spes a Rege ipsis facta. Quis tunc Georgio nostro sub hoc malorum cumulo gementi fuerat animus? nisi virum se præbuisse succubisset & omnino domi forisque tristissimis identidem Nuntiis territus. Non solum Subditorum suorum totalem interitum, ob crebras & inauditas militum insolentias, expilationes, & deprædationes formidabat, sed & certum Monasterii sui occasum quasi præfagire sibi poterat, nisi mens illi fuisset hisce miseriis altior. Singulis mensibus ex Monasterii ærario aut intolerabilem (respectu reddituum nostrum) Summam solvere, aut integram militum Suecorum cohortem sustentare coactus fuit. Solvit in parata pecunia 2572. florenos.

Sena-

Senatui Ulmenfi argentea Collegii vasa, omni alio peculio exutus, cessit; quæ tamen exactiones anno 1635. Mense Julio Ulmensibus denuo Imperatori reconciliatis cessarunt. In Deo in Cælitibus, præprimis in Beatissima Deiparente Protectrice Collegii nostri, atque Archangeli S. Michaelis Patroni nostri potentissimi Patrocinio semper omnem spem & fiduciam suam posuit. Heu! interitum calamitoso hoc tempore quot, quantaque spectarunt Monasteria! quot Cœnobia fuere aut expilata aut funditus everfa! quot Ecclesiæ & religiosæ habitationes bellicis Aquilonaris Martis furoribus absumptæ & solo æquatae aut in cineres redactæ! certe Dexteræ Dei Excelsi opus fuit, quod Georgius emerferit ex his fluctibus, licet instar naufragi & cum bonorum plurium jactura. Præter laudes, quas innumeras persolvit Deo, etiam decentissimas semper habuit. In clyto civitatis hujus Magistratui gratias, quod potenti sua Protectione & se, & suos, veluti cives cæteros iniquissimis hisce temporibus ac tot inter calamitatum miserias conservaverit.

Georgium præter Deum in Cælitibus magnam suam collocasse fiduciam supra memoravimus. Jam ad Suecici belli his in partibus initia anno 1630. in die sancti Bartholomæi quatuor in Ecclesia nostra erexit Altaria primum in honorem Beatissimæ Mariæ & Immaculatæ semper Virginis honorem. Secundum in honorem S. Conradi, Elogii Episcopi, Caroli Borromæi &c. Tertium in honorem S. Augustini & sanctæ Monicæ Matris &c. Quartum in honorem S. Georgii Martyris. S. Rochi, Sanctorum Cosmæ & Damiani & omnium sanctorum Martyrum. Hæc Altaria eodem anno consecravit Reverendissimus Antonius Tritt Episcopus Tiberiadis &c. Qui posteritati sequentem pro Testimonio reliquit schedulam.

Nos ANTONIUS TRITT Episcopus Tiberiadis Suffraganeus, Canonicus & Custos Cathedralis Ecclesiæ Constantiensis sub Regimine Admodum Reverendi Domini Georgii Præpositi Monasterii Wengen Ordinis S. Augustini Clericorum Regularium consecravimus quatuor Altaria in Ecclesia prædicta extra Chorum. Primum videlicet in Cornu Evangelii in honorem Beatissimæ & Immaculatæ semper Virginis Mariæ, Beatæ Mariæ Magdalenæ, Claræ & Theresiæ, ac omnium SS. Virginum & Viduarum. Includuntur in id Reliquiæ de S. Anna, S. Columbano, Beato Rustico, & aliis Sanctis.

Secundum in Cornu Evangelii infra suggestum positum initiavimus in honorem S. Conradi, Elogii Episcopi, Caroli Borromæi, S. Francisci, SS. IV. Ecclesiæ Doctorum, & omnium Pontificum ac Confessorum, imponentes in id Reliquias de S. Panthaleone Martyre & Apollonia Virgine & Martyre, S. Bartholomæo Apostolo & aliis Sanctis.

Tertium vero Altare, quod primum est in Cornu Epistolæ extra Chorum prædictum, dedicavimus S. Augustino Ordinis Patrono, ac Institutori, ac Matri ejus S. Monicæ, S. Alipio & S. Vito, & omnibus SS. Ordinis præfati S. Augustini, recondentes in id SS. Reliquias videlicet S. Antonini, Paulini Episcopi, Felicis Martyris, & aliorum Sanctorum &c.

Quartum Altare, quod est a Cornu Epistolæ infra supra scriptum positum consecravimus in honorem S. Georgii Martyris S. Rochi SS. Cosmæ & Damiani & omnium SS. Martyrum.

Abcondentes in id Reliquias S. Nicolai Episcopi, SS. Dionysii, Rustici & Eleutherii Martyris ac aliorum Sanctorum, quorum Nomina Deus novit. Concessimus & hodie omnibus Christi fidelibus annum unum & in die Anniversariæ Consecrationis hujusmodi prædicta Altaria devote visitantibus 40. dies de vera Indulgentia in forma Ecclesiæ consueta. In quorum omnium pleniorum fidem has litteras propria manu subscripsimus, & Sigillo nostro consueto roboravimus, quæ datæ sunt in Monasterio bene memorato ad Insulas Wengen Ulmæ in ipso Festo S. Bartholomæi Apostoli anno MDCXXX. In ista Dedicatione interfuere Conventuales hujus Monasterii

Rdus D. Conradus Buckius Decanus.
 Rdus Dominus Augustinus Haslachius Senior.
 Rus. Dominus Michael Happicher.
 Rus Dominus Jacobus Sonthag.
 Rus Dominus Michael Menter Cellarius.
 Rus Dominus Georgius Pfaff Præceptor.
 F. Casparus Geiger.
 F. Jacobus Mick.
 F. Georgius Hummel Professi.

Tom. V. Can. Regg. Orig. Pars altera.

S S S S S

Ob

Ob erecta hæc principaliter in Dei, tum vero in honorem Sanctorum quatuor Altaria Georgium Præfulem inutilem in illorum precibus collocasse fiduciam, quis dicet nisi a veris Fidei dogmatibus prorsus alienus? firmiter mihi persuasum est, plurimum auxilli ac protectionis a sanctis Tutelaribus, præsertim illis, quorum honori erectæ erant Memorix, aut quorum Reliquiæ in sacris Altarium Sepulchris fuerant reconditæ, tristissimis hisce temporibus in nos permanasse. Haud dubie Wengensem Sion circumvallarunt, custodierunt, munierunt, & firmarunt, precibus suis, quas tanquam servorum suorum exaudivit Deus, qui etiam urbem protexerat olim propter David servum suum.

Quæres forsan quo loco fuerit, & quibus fatis exposita in hac malorum Iliade Catholica Religio inter Ulmenses? dum *Acta Religionis* lego satis admirari haud possum Præfulem Georgii moderationem. Etsi varios impetus ac succussiones hac ætate (quod pronum est non conjecere tantum, sed & credere) sustinere debuerit liberum Religionis Exercitium, tempori tamen ita serviit, ne Deum offenderet, ita conciliari sibi homines novit, ne cælitum odium incurreret, salva semper Fidei Catholicæ substantia.

§. III.

Grassante Peste omnes Religiosos Canonicos amittit unico solo accepto. Illius Mors & Epitaphium.

Adeo peccatis nostris irascebatur Deus, ut iusti furoris sui sagittis bellico sanguine inebriatis pestis quoque latissime per Germaniam sævientis flagellum inæderet, tergum quoque suum Ulma nostra subtrahere haud potuit. Quibus Mars pepercit, Morti cessere in pabulum, quæ Anno 1635. immaniter totam depasta est viciniam. In ipsa porro civitate stragem non parvam singulis mensibus edidit; quam quidem Reverendissimus Præsul noster fortiter devicit, de cætero suos Filios (O! adoranda Dei Judicia!) ad unum omnes amisit, sed ad cælum providus præmisit Pater, quos eodem adhuc anno ætatis suæ 73. sexto Kalendas Decembris naturali morbo correptus, secutus est in cælum, unicum ex Religiosis suis Filiis relinquens Dominum Jacobum Mickium Monasterii professum, ac nuperiæ Sacerdotio initiatum, cui, sibi in Præpositura postmodum succedenti, magnam frumenti copiam & majorem pecunia Summam reliquit. Sepultus est in medio Chori ad Prædecessores suos cum sequenti Epitaphio, tabulæ, quæ Crucifixionem Christi eleganti Pictoris penicillo adumbratam refert, ab ipsomet adhuc in vivis agente Georgio procuratæ inscripto, ac primum Anno 1653. a Reverendissimo Domino Michaele postea Successore posito.

Epitaphium.

Salve, siste Viator! adest quis, forte requiris?
 Quis? labor hic opus hoc explicuisse Virum,
 Dextri Phidiacum lateris circumspice saxum
 Vir tabulam præfert, fert tabula ecce virum.
 Walsensis Patria hic, Bonerus stirpe & Homerus
 Est graio, Latio, Tullius eloquio.
 Lustris quinque fuit Pastor bonus arte regendi,
 Et bona restituit plurima Cœnobio.
 Cœlicolas votis, flexit pietate tonantem:
 Odceum hoc aris, fornix percoluit.
 Hic fuit Antistes, Fratrumque locique supremus;
 Nunc scaput Ecclesiæ cogitur esse pedes.

Omni

Omni prole Patrem Libitina privavit acerba,
 Vitæ quot socios, tot tulit ipse neces.
 Præmisit Superis Fratres, quos inde secutus;
 Unum deseruit nomine Præpositum.
 Septuaginta hyemes vicit, dein terna necavit;
 Victus jam Victor læta trophæa tenet.
 Æthereo in cætu fulget, victurus in annos
 Æternos vitæ & præmia mortis habet.
 ¶ Vgl't fata senex, fregit tamen Atropos allræ
 flla: senl Dones ergo saLVtIs aVe.

Inscriptio alia Ecclesiæ.

Ante Renovationem.

¶ VLCher In Ætherea Antistes Boner arCe nstebIt
 per CVIVs IVssa hæC teMpLa saCrata nltent.

Ad Posterorum notitiam referre hic volui, quod sub laudato Præsule anno 1613. contigit.

Serenissimus Bavarix Dux & S. R. I. Elector Guilielmus anno 1613. delatus erat Ulmam, ac pro avito pietatis suæ ac Religionis affectu in Ecclesiam nostram veniens adorato Numine Eucharistico conspectam Summi Altaris tabulam cum satis demirari non potuit. Monachium reversus tanto in absentem picturam exarsit desiderio, ut datis hoc ipso anno ad Georgium Præpositum litteris illam sibi pro justo pretio Monachium mittendam exposceret. Consensit equidem in vota Clementissimi Principis; verum monuit simul, totam illam ligno minime autem telæ lineæ artificis pernicillo impressam esse, magnumque fractionis subesse periculum, si tantæ latitudinis tabula Ulma tanto viarum spatio ad Electoralem urbem esset transferenda. Hisce auditis per novas litteras Serenissimus Elector a petitione sua desistit. Pictura hæc refert Christum e Cruce depositum amare illum desentibus Beatissima Virgine aliisque sanctis Mulieribus, divo Joanne Evangelista & Nicodemio in pares lachrymas, masculo tamen affectu ex genio artificis prorumpentibus. Pinxit hanc tabulam Martinus Schoen de Kalenbach (vulgo der schen Martin appellatus) Colmariensis excellentissimus suo ævo Pictor. Extat hæc tabula ad hodiernum usque diem in Collegio nostro, ac omnibus, qui in arte pictoria ultra calceum Sutoris sapiunt, admirationi est.

§. IV.

De Jacobo Præposito XXX.

Jacobus Mickius Neoburgæ ad Kamlach fluvium in Suevia ortus solus & unicus tempore luis contagiosæ superstes, a duobus Dominis Canonicis in subsidium rogatis Mathia Bildsteno scilicet, Creuzlingensi & Augustino Heilig Wettenhusano in Præpositum assumptus est pro confirmatione a Reverendissimo Domino Vicario generali & Reverendissimo Domino Abbate in Creuzlingen inter has bellicas turbas ad sacram Nunciaturam missus est. Quisquis animo exulcerata tempora volverit, quibus Præposituram Jacobus adiit, mirari desinet extraordinarium assumptionis modum. Quantum autem sub hoc Dignitatis onere sudaverit, quæ perpeffus sit critica illa ætate, hic recensere opus non est. Quoties illius fata sese menti meæ ingerunt, evidenti documento mihi sunt, in rebus desperatissimis non desperandum mediis in fluctibus, adhuc superesse salvandæ vitæ tabulam, nec Consilium esse contra Dominum. Heu! quam miseranda tunc fuerat Religionis facies! quantas in angustias redactus pusillus Catholicorum grex! quibus fluctibus ac procellis pulsabatur nostra Insula! ob Canonicorum defectum suspensa erant Organa: Cantantium conticuit Chorus: in copiosa messe Operarii pauci, iique aliis ex Monasteriis rogatu supplici petendi in subsidium.

§ § § § 2

Ma-

Mathiam Bildstein, ut supra vidimus, submitit nobis in auxilium Creüzlingen-
se, Wettenhusanum vero Collegium Augustinum Heilus vel Heilius, viros pro-
fus egregios, qui verbo & Exemplo profuere. Horum posterior patria Scherenfis
erat, e superiori Suevia natus, regularem Professionem in Canonia Imperiali Wet-
tenhusana emisit Anno 1607. die undecimo Augusti, Sacetdotii honores accepit
Anno 1612. per plures annos durante Bello Suecico administravit Parochias in He-
selhurst & Wattenweiler. Ex Insulis nostris ob præstita nobis obsequia meritorum
plenus domum reversus est mitigato demum rigore temporum. Pastor animarum
indefessus Anno 1658. ad finem Martii decem mensibus Vicarius Ichenhusanæ Pa-
roetiæ præfuit, anno autem proxime insequenti Kalendis Februarii in æde Parochia-
li vitam terrestrem exiit, cujus exanime corpus eodem adhuc die Wettenhusium
honorifice reuectum, tumulum accepit in ambitu anno 1659. die primo vel secun-
do Februarii.

Anno 1635. Canonia Waldseensis labores nostros egregie sublevavit per vi-
rum omnibus numeris absolutum Melchiorem Widenmann, qui religiosa conver-
satione & discreto Religionis zelo in vinea Domini multum laboravit. Hos labo-
res liberaliter compensavit Deus. Postquam enim crescente paulatim Canonico-
rum nostrorum numero ad gremium suum rediisset, anno 1652. unanimi eligenti-
um calculo ad Mytram, pedumque fuit electus, præfuitque 28. annis insignissime quod
encyclicæ testantur litteræ) cum laude diem extremum placidissime obiit 1680. 24.
Maij æterna requie potiturus, quam etiam debitæ gratitudinis ergo eidem impre-
camur.

Anno 1636. ex laudata Waldseensi Canonia pro spiritali nostro præsidio no-
vum Jacobus obtinuit militem subsidiarium, virum pariter re & nomine religiosum
R. D. Conradum Eisenbach. Post præstitas nobis in curandis animabus vigilias re-
vocatus domum, in ducem claustralis militiæ Decanum scilicet, constitutus, mu-
nus suum strenue obivit, post aliquot annos tamen illud deposuit ac Missionarium
Castrensem, Parochum in Reutte, indutus pie obiit anno 1652. quo etiam ob
præstitam nobis laudabilem operam æternum stipendium eidem numeravit Deus.

Anno mox insequenti 1637. imploravit denuo Canoniorum nostrorum Wald-
seensium charitatem Jacobus, & pro sublevandis quadragesimæ laboribus novum
Cooperatorem expetiit. Exauditæ sunt preces & sub verni jejunii initium adven-
tū suo Insulas recreavit hujus Canonix professor, R. D. Nicolaus Walser, qui
tamen mox circa Festum Pentecostes debitis, ut oportet, actis gratis fuit remis-
sus domum; minus enim ipsi conveniebat locus, & nostra vivendi ratio. Grassan-
te peste in Catalaunia (ibi enim pro tempore Klenhanfiorum legioni sacris operaba-
tur) pie omnibus Sacramentis munitus obiit anno 1652. Celeberrimum Ordinis
S. Benedicti Wiblingense Cœnobium, pro sua qua semper in Collegium nostrum
ferebatur benevolentissima amicitia e gremio suo ad instantiam Jacobi nobis submi-
sit anno 1637. in mense Junio R. P. Georgium Beck, virum doctum, & amœniori-
bus litteris probe excultum, qui scholam nostram Wengensem a mense Junio us-
que ad Ferias Christo Natalicias sedulo moderabatur, in quibus tamen incurabili
morbo Musis dolentibus correptus fuit, adeoque pertinaci malo afflictus, ut anno
1651. Mense Octobris animam suam ex hac miseriarum Valle cælo transmisit,
æternam Patientiæ suæ mercedem capturas. Fuit Georgius iste Germanus Reve-
rendissimi nostri Michaelis, de quo postea.

Post celeberrimum Divi Benedicti Ordinem etiam in calamitosis hisce circum-
stantiis optime de nostro Collegio meritis est Inclytus Ordo Præmonstratensis.
Erepto enim nobis post fatalem morbum R. P. Georgio fortem nostram miserata est
Imperialis Canonia Rothenfis, quæ nobis cum gratiosa Reverendissimi Abbatis
Conradilicentia anno 1638. mense Junio decentissime rogata, ad tempus concessit
R. D. Modestum N. virum religiosissimum, qui per medium circiter annum apud
nos permanfit, & prima litterarum ac fidei Catholicæ Clementia juventutem
scholasticam intra Domesticos nostros parietes docuit magna cum laude elapsis fere
sex mensibus ad suos missus, cujus beneficii nobis præstiti nunquam apud Poster-
os nteribit memoria.

Atque hæc sunt, quæ in rebus afflictissimis Præpositus noster obtinuit inter-
ris Deo favente subsidia. At nunc ad columnas, quas suffulciendæ domui nostræ
jam ad lapsum inclinatæ, admovit Divina Providentia. Anno 1636. egregii juve-
nis naturæ & gratiæ dotibus instructissimi animo nauseam sæculi inspiravit cælum
atque ut ejus pompis renunciaret, fortibus stimulis impulit. Georgius Fæderle
illi nomen erat, Dinckelspilæ ex honestis Parentibus genito. Supplicavit itaque
Jaco-

Jacobo, desertissimo atque si miserrimum Collegii sui statum, si conditionem loci ac situs considerare velimus, opis humanæ ac divinæ indigentissimo Præfuli pro admissione ad Religionem Canonico-Augustinianam. Probata juvenis in sacro hoc desiderio constantia, perpensisque ingenuis ejusdem animi corporisque dotibus annuit Jacobus, sacrisque indatum vestibus per annum integrum a sacris Canonibus constitutum, probavit, aurumne esset an plumbum? aurum reperit, ac anno 1637. decimo sexto Julii ad Professionem trium religiosorum Votorum cum gaudio admisit. Columnam domus nostræ appellavi, nec panitet. Nunc ad alteram.

Hoc ipso anno ac die ad tyrocinium Religiosum a Jacobo admissus est Michael Beck ex oppido Suevico Achstetten appellato, juvenis ingenio capacissimo præditus, Musarum ocellus, virtutum Alumnus, homo Collegio nostro a cælo missus. Anno sequenti triplici votorum vinculo Deo, ac Collegio nostro colligatus est plaudentibus Angelis, Roma triumphante, fremente Orco, Wenga exultante. Et quid ultra dicam? quo viro gloriari poterit tota nostra Posteritas, nisi fronti suæ inscriptam pati velit summæ ingratitude notam. Gloriæ ac laudis fuit Philippo Macedoni filium habuisse Alexandrum. Par in Jacobum nostrum gloria & laus redundat, quod geminos hosce viros Georgium & Michaellem Collegio & Religionis nostræ genuerit.

§. V.

Resignat Præposituram Jacobus, ac Munzingæ animarum curionem agit usque ad mortem.

Sub Regimine Jacobi incepimus celebrare Festa propria Sanctorum nostri Ordinis anno 1648. quo anno Illustrissimus ac generosissimus Dominus Casparus Bernardus de Hochen Rechberg & Roten Lewen pretiosissimam ex auro textam Ecclesiæ nostræ dono obtulit calulam, in multisque aliis Benefactorem eximium sese Collegio nostro exhibuit.

Officina ferraria a Jacobo cum omnibus suis adpertinentiis solo horto excepto Senatui Ulmensi cessit pro triginta aureis (30. Gold Gulden) annuatim de vegetali vinario subtrahendis. Sub illo pariter super jura quædam Canobii inter ipsum & Senatuum Ulmensem amicabile facta est compositio anno scilicet 1652. in re œconomica etsi satis infelix fuerit, sacra tamen supellex augeri cepit, dum nimirum sanctæ Ursulæ & duorum sanctorum Principum Apostolorum Petri & Pauli argentæ Statuæ cum aliis tabulis ex eodem metallo confectis Sacrifiæ nostræ accesserunt. Fuit Cultus Divini eximius amator, & promotor sedulus, sub ipso item regularis disciplina magis vigere, & horarum Canonicarum melior Ordo incepit. Ædificia plura animo concepit, sed opere non complevit. Solam domunculam in horto Conventus supra fontem exstruxit, quæ 500. florenis constabat. Post octodecim Regiminis sui annos viribus admodum fractus, quieti inhians, Præposituræ suæ jus sponte ac libere in manus Conventus deposuit anno 1653. paulo post in Brisgoiam profectus ibidem Admodum Reverendo Domino Antonio Opfer Venerabilis Capituli Brisfacensis Decano, & Parocho Munzingensi amico & Fautori Monasterii maximo instar Capelani in cura animarum inserviit. Post cessa Prælaturæ jura & antequam Ulma discederet illi sequentes Patentes litteræ datæ sunt, virtuti quidem illius gratæ, circumstantiis autem temporis, non vero ejusdem meritis commensuratæ

Nos Michael Dei gratia Ulmæ in superiore Suevia ad divum Archangelum Diæcesis Constantiensis, Metropolitana Moguntinæ, Canonicorum Regularium S. Augustini Præpositus, Georgius Decanus, totusque Conventus ibidem omnibus & singulis patentes hæc inspecturis salutem:

Quemadmodum Nauta ante omnia, quem petat portum, sibi statuit, Viator terminum, quo tendat; ita etiam nihil magis necessarium est in via, & vita mortalitatis nostræ, quam finem navigationis, atque hujus peregrinationis nostræ quam penitissime considerare, ut hoc pacto cætera omnia quæ in vita agenda sunt, eo dirigantur. Hoc ipsum Reverendissimus & amplissimus DD. Jacobus Præpositus

tus toto fere sui Regiminis decursu sæpius animo volvit, ac revolvit, se nimirum sub tanto dignitatis apice difficiles ac laboriosas ambulare vias: Ne ergo, cum vocatus sit ad magnos honores in cælesti Hierosolyma de statuto capeffendos, errabundus & ludibundus longe a Jerusalem in Jericho proficisceretur; communicato cum Fratribus suis consilio, sponte libere, ac canonice Præposituram suam in manus Conventus sui die 30. Junii anni 1653. resignavit. Quam quidem liberam & spontaneam Resignationem, nos quoque, singularibus utpote rationibus adducti, acceptavimus, ac ratam habuimus; itaque, ut quocumque locorum, ac domiciliū figere statuerit, liceat, & membrum nihilominus Monasterii, ac Confrater noster (modo statui suo convenienter ac religiose vixerit) continuo permaneat. E contra quodcumque ratio, vel necessitas exegerit, ut ad gremium suum a nobis revocari contigerit, ad nos incunctanter redire & ut alii Confratres in Conventu tanquam Senior religiosa sub obedientia vivere teneatur. In quorum majorem fidem præfentes consuetis Prælaturæ ac Conventus nostri Sigillis communivimus. Actum Ulmæ in præfato Monasterio nostro S. Michaelis Archangeli, vulgo ad Insulas Wengen. Kalendis Septembris styli veteris Anno 1653.

(L.S.)

(L.S.)

Hiscæ ut diximus litteris Jacobus Deo comite, ne duplex Præpositus Collegio nostro oneri esset, profectus est Munzingam in Brisgoia sitam, ad veterem amicum suum Reverendum Dominum Antonium Opfer Munzingensis Parochiæ Rectorem, ac venerabilis Brisfacensis Capituli Decanum a multis annis. Erbacensem enim & Hitesheimensem curionem prius egerat sibi notum, ac sincera familiaritate addictum. Ab hoc benigne receptus, ac in contubernium admittus tanta cum ædificatione populi ac humilitate vicaria potestate pastorales curas in se suscepit, ut omnium vota impleverit. Minimi instar cooperantis per integrum fere sexennium servavit ea fidelitate, ac vigilantia, qua vix majore obsequia sua quondam impendit Labano Jacob. Interim cum totus esset pascendis Christi ovidibus intentus, caulæ suæ antiquæ minime oblitus, varios eidem Patronos, qui magna liberalitate nobis benefecerunt, conciliavit, arque hos inter præprimis venerabilem hunc Decanum adeo præstitis servitiis devinxit, ut omnium bonorum immobilium nos hæredes scripserit. Tandem anno 1659. septimo Martii ætatis suæ 48. Pleuritide correptus piissimè in Domino obiit, ac ad cælestia Pascua abiit Munzingæ apud alios fideliter defunctos tumulatus.

PERIODUS III.

CAPUT VI.

Michael II. Præpositus XXXI. Abbas Infulatus primus
Joannes Præpositus XXXII. Abbas Infulatus secundus.

§. 1.

Michaelis studia, ac animarum zelus.

Michael Beck oriundus ex Oppido Achstetten quatuor horarum ab Ulma distante spatio. Cunis fere magnis cæpit subjectus esse adversitatibus. Tempore Pestis vitam quidem servavit suam, sed a Suecico milite nunc cum Parentibus coactus est patrios deferere lares, nunc propriis facultatibus exutus, nunc huc illucque jactatus non modica subivit pericula. Capacissimo ingenio præditus stabilem Musarum sedem non inveniens, unum alterum-

rum-

rumve Magistrum quidem invenit, qui studiorum litteris puerulum informarent, sed nullo certo ordine aut methodo animi sui talenta excolere potuit. Quatuor duntaxat scholas absolvit majoris scilicet Syntaxeos tantum legibus informatus, cum ad nostrum Collegium anno 1637. veniret, quo scilicet Georgius Fæderlinus ad Professionem religiosam fuit admittus. Reverendissimus Dominus Jacobus priusquam supplicantis pro canonico habitu juvenis vota audiret, probe illum examinavit, probavit spiritum, consideravit mores ac in illius indolem sollicitè inquisivit. Placere in Candidato isto omnia ac præfaga mente quævis bona sibi ominabatur de Michaelæ. Sacra proin veste eodem adhuc anno induit, visaque illius in vocatione constantia, ac fervore finito tyrocinio anno 1638. per Professionem religiosam canonicæ adscripsit militiæ. Anno sequenti ad studium humanitatis in Dilingam, ubi sub Patrum Societatis Jesu disciplina hæsit per quadriennium, quo elapso Philosophicis scientiis excultus, & Juris Canonici Candidatus omnibus numeris absolutus domum est reversus. Informandæ juventutis post susceptum anno 1648. Sacerdotium Magisterio applicatus spartam suam ex omni parte implevit non sine docentis, non sine discipulorum maximo fructu. Paulo post Decanall ornatus officio, parvulorum nihilominus instructionem continuare voluit per horas a necessariis aliis negotiis vacuas. Curæ animarum undique copiosissime ob belli injurias accurrentium indefesse incubuit, non solum Confessionibus excipiendis in Wengensi Ecclesia, sed etiam concionando in domo Teutonica, quam Cathedram cum frequentius conscenderet, multis injuriis est exceptus, quas tamen omnes insuper habuit, ac etiam carceres minitantibus non obtemperavit, sed apostolico zelo animatus verbum Domini impeterrite annunciavit. Foras sæpe evocatus in diversis Parochiis Ulmæ vicinis subsidio fuit animarum curionibus. Accidit semel, cum scilicet Erbacensem Vicarium in Spiritualibus ageret, ut quadam die Dominica pluvio celo ad ægrotum quemdam, Werdnaviæ graviter decumbentem, vocatus illuc equo cum ædituo veheretur, ac per viam tres gallicos equites insequentes adverteret, qui Erbacum inter & Werdnaviam comprehentum mox sistere jusserunt, atque ex equis ambos descendere, prædæ loco secum avehendis, *Licet vero Numen Eucharisticum (verba sunt ipsius Michaelis in M.S. suo Diario) in bursa e collo pendulum ipsis monstraverim, nihil effecissem tamen, nisi tandem me agnovissent Sacerdotem esse Catholicum. Itaque prædandi intentione abjecta comitari me securitatis causa per reliquum iter volvere, quam tamen humanitatem omni verborum elegantia deprecatus sum. Valediximus ad invicem, cumque mihi objicerent zelosi Prædones, moris haud esse ad ægrotos equo tendere, sed in ejusmodi occasionibus viris apostolicis iter faciendum esse pedibus; ego ratione equi pluviam tempestatem causatus, regressi: juxta septimum Decalogi Præceptum etiam abstinendum esse a furtis & deprædationibus; sæpissime tamen hoc Præceptum prævaricari sicque ab invicem in pace discessimus.* Ob religiosam conversationem, maturitatem morum, ac singularem in rebus administrandis prudentiam merito in gaudium Domini sui intravit, ac maxima felicitatis pars, quæ Jacobo regnante in Insulas nostras promanavit Michaeli quoque adscribenda venit, quem ceu fidelem Ministrum, ac Consiliarium in omnibus expertus est. Habuit insuper in illo in gravissimis adversitatibus consolatorem, qui suaviloquentia sua & dissipare nebula ac pristinum solis jubar noverat reducere. Felix Jacob, qui in Michaelæ Angelum non habuit, quocum luctaretur, sed in omnibus fidelem, & pacis amantem coadjutorem, quique per annos plures, quibus in animo dimittendi Præposituram consilium fovit, diutius ad clavum sedere persuasit.

§. II.

Ejusdem Electio, cum Bulla Romani Pontificis Alexandri VII.

Circumstantiæ temporum, ac Bellonæ aquilonaris furores necdum patiebantur in Insulis nostris, ut Canonorum augetur numerus, qui tunc quaternario definiebatur. Præter Præpositum Jacobum D. Georgius Fæderle, D. Michael Beck, D. Franciscus Thalhofer, & D. Augustinus Jegle nemo alius erat in Navi tot fluctibus jactata, firmum tandem, fixumque erat Jacobo Præsuli, clavum e manibus dimittere, ac alienos humeros Præposituræ oneræ gravare. Re cum venerabili Capitulo sæpius ac mature pertractata, Jacobus 30. Junii anno 1653. jus Prælaturæ suæ multa cum modestia ac humilitate in manus suorum Confratrum deposuit

fuit, rogavitque ut ipso meliorem in Successionem canonice eligerent. Sors cura aggratulatione omnium in Michaellem Decanum cecidit, quam ægre tandem etiam admisit innata ipsi demissio, prudentiaque haud ignorantis, plus oneris, quam honoris sibi imponi. Nemo ex Capitularibus, nemo ex omnibus etiam extraneis fuit, qui factæ Canonice Electioni aliquid opponeret. Moras nihilominus passa est Roma Electionis hujus confirmatio, ac primum post biennium obtenta, et si satis mature pro illa impetranda Sedi Apostolicæ supplicaverit. Morarum causas nescio, de justitia autem illarum dubito. Illa enim tandem ad solatium Collegii nostri, & Catholicorum omnium, qui instar Patris Michaellem venerabantur, advenit, Bulla scilicet Alexandri VII. Romani Pontificis Maximi, per quam provisorio modo (ut fieri assolet) Michael constitutus fuit in Wengensem Præpositum quæ data est Roma apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo sexcentesimo quinquagesimo quinto Kalendis Octobris Pontificatus sui primo. In hac Bulla simul Privilegium insertum est, *ut a quocunque (quem maluerit) Catholico Antislite gratiam & communionem dictæ Sedis (Apostolicæ) habente, munus benedictionis recipere, libere ac licite valeat, ac eidem Antisliti, ut illud sibi impartiri libere ac licite possit ac valeat, plenam ac liberam licentiam & facultatem per præsentis habeat.* Hoc etiam usus Privilegio Reverendissimus Præsul noster Abbatialem benedictionem 27. Aprilis 1656. a Reverendissimo Domino Gaspare Episcopo Adramitano Suffraganeo Augustani Episcopi in Ecclesia Canonorum Regularium S. Georgii Augustæ Vindelicorum in concursu populi maximo obtinuit & accepit, ad suos iterum reversus, & maximo gaudio exceptus est. Bullam prædicti summi Pontificis integram referre hic liceat, quæ sequentis est tenoris.

Bulla Alexandri VII. Pontificis Optimi Maximi impetrata
Anno 1655.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Magistro Juliano Amadæo in utraque signatura nostra Referendario, & Augustano & Constantiensi Officialibus Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Summi dispositione Rectoris ad regimen universalis Ecclesiæ assumpti, curis angimur assiduis, & continua meditatione pulsamur, ut opem & operam quantum nobis ex alto conceditur efficaces impendamus, quod orbis Ecclesiæ, & Monasteria universa Pastorum regiminibus destituta per nostræ Providentiæ ministerium viris committantur idoneis, qui sciant, velint, & valeant Monasteria ipsa feliciter regere, & salubriter gubernare. Exhibita siquidem nuper nobis pro parte dilecti Filii Michaelis Beck Presbyteri Ordinis sancti Augustini Canonorum Regularium expresse professi petitio continebat, quod alias Præpositura Monasterii per Præpositum gubernari soliti, sancti Michaelis Archangeli ad Insulas Oppidi Imperialis Ulmensis ejusdem Ordinis Constantiensis Diocesis Provinciæ Moguntinensis tunc per liberam dimissionem dilecti Filii Jacobi Mick, nuper dicti Monasterii Præpositi de illa quam tunc obtinebat in manibus dilecti Filii Conventus Monasterii ad quos electio personæ idoneæ ad Præposituram hujusmodi, dum pro tempore vacat, de antiqua, & approbata hætenusque observata consuetudine pertinere dignoscitur extra Romanam curiam sponte factam, & per eundem Conventum extra curiam privatum admiffam vacante ad illam sic vacantem Conventum Monasterii hujusmodi eundem Michaellem in dicti Monasterii Præpositum concorditer elegerunt. Cum autem sicut eadem petitio subjungebat electio hujusmodi, & inde sequuta quæcunque certis de causis viribus non subsistant, & sicut accepimus eadem Præpositura adhuc ut prius vacare, & ejus dispositio ad sedem Apostolicam canonice pertinere nōscatur, nos cupientes eidem Monasterio de persona secundum cor nostrum, utili & idonea, per quam circumspecte regi, & salubriter dirigi valeat providere, ac sperantes, quod dictus Michael de cujus Religionis zelo, vitæ ac morum honestate Spiritualium providentia, & temporalium circumspectione, aliisque multiplicum virtutum donis fide digna apud nos testimonia perhibentur dicto Monasterio esse poterit plurimum utilis, ac etiam fructuosus, ipsumque Michaellem a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat consequendum horum

ferie

ferie absolventes, & absolutum fore censentes, discretioni vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum per vos, vel alium, seu alios Praeposituram praefatam, quae conventualis existit, ac cujus, & illi forsitan annexorum fructus, redditus & proventus viginti quatuor Ducatorum auri de Camera secundum communem existimationem valorem annum, ut dictus Michael etiam asserit non excedunt, sive, ut praefertur, sive alias quovis modo, aut ex alterius cujuscunque persona, seu per liberam resignationem dicti Jacobi, vel cujusvis alterius de illa extra dictam curiam, etiam coram Notario publico & testibus sponte decessoris nostri, quae incipit Execrabilia &c. vel assequi obitum vacet, etiamsi tanto tempore vacaverit, quod ejus provisio juxta Lateranensis statuta Concilii ad Sedem Apostolicam legitime devoluta, ipsaque Praepositura dispositioni Apostolicae specialiter reservata existat, eique cura etiam jurisdictionalis immineat animarum, ac super regimine, & administratione dicti Monasterii inter aliquos lis in p[ro]itorio, vel possessorio, vel quasi molestia, cujus statum praesentibus perhiberi volumus pro expresso pendeat indecisa: dummodo tempore datura praesentium non sit eidem Monasterio de alio Praeposito provisum, eidem Michaeli conferre, & assignare, ipsamque illi in Praepositum praeficere, curam, regimen, administrationem, ipsius Monasterii in Spiritualibus & temporalibus plenarie committendo auctoritate nostra curetis, facientes sibi a Conventu praefatis obedientiam, & reverentiam debitas, & devotas, nec non a dilectis Filiis, Vassallis, & aliis Subditis ejusdem Monasterii consueta servitia, & jura sibi ab eis debita integre exhiberi. Contradictores auctoritate nostra praefata appellatione postposita compescendo. Non obstantibus pia memoriae Bonifacii Papae VIII. etiam Praedecessoris nostri & aliis Apostolicis constitutionibus, ac Monasterii & Ordinis praefatorum, etiam jumento confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus contrariis quibuscunque. Aut si Conventui, Vassallis, & Subditis praefatis, vel quibusvis aliis communiter, aut divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Nos enim praefato Michaeli, si collationem & assignationem, ac praefectionem hujusmodi per vos, vel aliquem vestrum vigore praesentium fieri contigerit, ut praefertur, ut a quocunque quem maluerit Catholico Antistite gratiam & communionem dictae sedis habente munus benedictionis recipere libere ac licite valeat ac eidem Antistiti, ut illud sibi impartiri libere ac licite possit, & valeat, plenam ac liberam concedimus licentiam, & facultatem per praesentes. Volumus autem, quod dictus Antistes, qui munus praefatum eidem Michaeli impendet, antequam illud ei impendat, ab eodem Michaeli nostro, & Romanae Ecclesiae nomine fidelitatis debitae solitum recipiat juramentum, juxta formam quam sub Bulla nostra mittimus introclusam, & formam juramenti hujusmodi, quod praestabit, nobis de verbo ad verbum per suas Patentes litteras sub Sigillo munitas per proprium Nuntium quantocitius destinare procuret. Et insuper ex nunc irritum decernimus, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Datae Romae apud sanctam Mariam Majorem, anno Incarnationis Dominicae Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo quinto Kal. Octob. Pontificatus nostri Anno primo.

§. III.

Successus prosperi in rebus Spiritualibus ac temporalibus.

Reverendissimus hic Antistes noster, vir erat instar Moysis Deo & hominibus dilectus; Deo quidem cuius honorem ac gloriam promovere in omnibus studebat, hominibus autem, quos demereri omnibus officiis satagebat, passim audiebat afflictorum consolator, pauperum Pater, pupillorum ac viduarum asylum ac Advocatus, quas ab injustis oppressionibus saepe proprio aere liberavit. Erga omnes mansuetus, & comptus, omnium etiam animos ad se attraxit. Hilaris ac erecto semper vultu erat, quem nunquam etiam in adversis deposuit. Jurium Monasterii contra quosvis aggressores fuit defensor magnanimus ea tamen discretione, ut & ab ipsis adversariis fuerit cultus & amatus. Praesertim Catholicae Religionis jura cordi habuit, quapropter primo statim Regiminis sui anno non levibus impensis ac rationibus gravissimis permotus omnem conatum impendit, ut ab Augustissi-

mo Imperatore Ferdinando Tertio Collegium nostrum cum civibus adhuc Catholicis in specialem Imperii protectionem susciperetur. Diploma Cæsareum datum est Ratisbonæ 7. Octobris anno 1653. Quid pro bono Religionis fecerit, quas contradictiones, quæ mala sustinuerit, quas molestias devoraverit, quantâ sollicitudine pro illius conservatione laboraverit, quos imploraverit Patronos, quas expensas fecerit, satis Manuscripta illius nos docent Diaria quæ hic referre minime opus est.

Ut disciplina regularis in Insulis nostris secuturis temporibus firmiori subsisteret talo; multum laboravit cum suo R. D. Decano D. Georgio Fæderlino pro novis condiendis statutis, seu potius pro antiquis olim autoritate Apostolica per Udalricum Brodtkorb Præpositum Vnderdorffensem nobis traditis ad Collegii nostri statum accomodandis & explicandis; quo negotio ambo tanquam restitutores disciplinæ ubique sunt dilaudati.

Cultus Divini summus amator fuit, ad ultimam usque senectam frequentandis horis Canonicis (quæ anno 1659. post tempora Belli omnes in Choro recitari ceperunt) nisi aliis negotiis præpeditus, aut in valetudine distentus, interesse voluit: tempus etiam reliquum a cujus regiminis liberum piis orationibus aut meditationibus sacravit. Mirum ergo nemini esse debet, quod tantarum virtutum Præsul in omnibus fere rebus prosperum habuerit successum. Sub eo incrementum sumpsit supellex Ecclesiæ, statuatque B. V. argenteam marcharum triginta trium summa aræ pro suo in Dei Matrem affectu imposuit. Calices aliquot, naviculam argenteam cum thuribulo, scyphum argenteum pro Communicantibus, pelvim cum cantharo, pedum pastorale cum aliis ad celebrandum divinum Officium vasculis magnis expensaravit, ut taceam de reliquo sacrarum vestium sacerdotium pretioso ornata, quo domum Dei pia ejusdem prodigalitas ditavit.

Redditibus nostris accesserunt Prædium in Humlangen emptum ab illustri Domino Wilhelmo Desireo Vngelter 2200. florenis. Prædia duo in Lehr, Prædia aliquot in Weihenzell, Prædium in Roth, Prædia in Raunertshofen ac alii minores fundi ac prata varia. Admodum Rdus Dominus Joannes Menter Canonicus Novi-Monasterii Herbipoli omnium honorum suorum immobilium, & mobilium, (Patria Ulmenis erat) decem millia florenorum summam excedentiam nos heredes scripsit. Facta item fuit donatio inter vivos a Perillustri ac Generoso Domino Luitfido L. B. ab Ulm in Erbach domus cujusdam in Donauridem cum aliis, cui vicissim ex obligatione Deo offertur Missa sabbathina perpetua de B. V. Præterea sub illius regimine liberalissime donationibus suis nos locupletarunt Adm. Rdus D. Antonius Opferus, Parochus pro tunc in Munzingen in Brisgoia. Donatione pariter munifica 3000. florenorum Benefactoris nomen meruit Adm. R. D. Christianus Schmukerus Decanus Venerabilis Capituli Ehingani.

Restauravit Michael per totum Cœnobium omnia tecta. Anno 1661. de novo molitus est a loco Prælaturæ usque ad Archivium locum pro hospitibus. Anno 1666. domum pro familia domestica extruxit, vulgo das Bauren haus. Cryptam pro sepultura Fratrum in Ecclesia sub Choro aliaque multa ædificia œconomus prudens ac providus Posteris reliquit.

Anno 1663. sacellum domesticum S. Crucis, seu Capitulum, ac sub illo Sacristiam a latere Chori exædificavit, quod tamen totum ædificium ob novam structuram Collegii nunc destructum est. Sacellum hoc domesticum primum consecratum fuit anno MDCLXXI. cum tribus aliis Altaribus, quæ ad honorem & gloriam Numinis piissimus Præsul excitavit, quod ex sequenti scriptura docemur.

Anno Domini MDCLXXI. die 21. Junii styli veteris Reverendissimus & amplissimus DD. Georgius Sigismundus Müller Episcopus Heliopolitanus, Suffraganeus & Canonicus Cathedralis Ecclesiæ Constantiensis &c. ritu consueto consecravit Sacellum nostrum domesticum in honorem SS. Crucis & Altare ibidem in honorem ejusdem, & SS. Michaelis Archangeli, Angeli Custodis, & omnium Angelorum; atque in id recondidit Reliquias SS. Placidi Mart. & Perfectæ Virginis. Item eas Reliquias, quas reperimus in destructione Altaris (quod anno 1551. in antiquo Capitulo, ubi nunc Sacristia est, ab Rdmo D. D. Jacobo Aiscaloniensi Episcopo consecratum fuit) nomina tamen eorum ob antiquitatem, & schedulæ corruptionem legi non potuerunt. Hujus Sacelli dedicationem annum prædictus Reverendissimus Suffraganeus celebrari concessit die eodem 21. Julij secundum Calendarium antiquum vel die 1. Julij secundum Calendarium novum.

Eodem die & anno idem Reverendissimus Dominus Suffraganeus sequentia tria Altaria solemniter consecravit.

Pri-

Primum in Sacristia : in honorem SS. P. N. Augustini & omnium Sanctorum Ordinis nostri : recondita sunt Reliquia SS. Cosmæ & Damiani , S. Florentii Mart. & Sanctorum e Societate S. Mauritii &c.

Alterum sub testudine Chori in cornu Evangelii : in honorem B. V. Mariæ immaculatæ conceptæ , & SS. Josephi , Catharinæ ac Barbaræ Virginum & Martyrum. Recondidit Reliquias SS. Placidi Mart. & Perfectæ Virg. & aliorum.

Tertium sub testudine Chori in cornu Epistolæ in honorem SS. Sebastiani Martyris, Rochi Conf. Joannis Baptistæ , & Joannis ac Lucæ Evangelistarum : reclusit Reliquias SS. Laurentii Mart. Undecim millium Virginum. Pelagiæ Martyris Arthemii & Perfectæ.

Postrema hæc duo Altaria in Ecclesia nostra adhuc in flore persistunt, reliqua autem duo , ut supra memini, ob novi Collegii structuram anno 1699, cum Sacello domestico (cui tamen alterum successit sed hæctenus nondum consecratum) fuere destructa.

§. IV.

A Romano Pontifice Innocentio XI. obtinet usum Pontificalium.

Cum grandia Michaelis tam in rempublicam Ecclesiasticam, quam prophanam merita in omnium oculos incurrerent, frequentes tam ex Catholicis Patriis Ulmenſibus, tum ex propriis Capitularibus tum ex amicis ac Prælatiſ in vicinia ſua ſores illum acceſſerant, ut a Romana & Apoſtolica Sede uſum Pontificalium ſupplicibus litteris impetraret, addidere rationes graviffimas, non tales, quæ ambitionem in ejuſdem animo accenderent, ſed humilitatem illius ob manifeſtam utilitatem & animarum ſalutem potentius promovendam, & Catholicorum in Ulma majus ſolacium inclinare ad aſſenſum poſſent. Ceſſit hiſ tandem ægre licet perſuaſus & illuſtriſſimo ac celſiſſimo S. R. I. Principi & Epiſcopo Conſtantiſi ſupplicavit, ut ſi ratum habere vellet hoc non tam ſuum, quam aliorum deſiderium commendatiſque litteriſ ad Romanum Pontificem datis clementiſſime dignaretur promovere ad effectum. Gratiſſime etiam annuit Celſiſſimus Princeps ac ſequentes litteras ad Clementem X. Romanum Pontificem anno 1673. 7. Februarii in favorem Michaelis ſcribi curavit, quarum tenorem hic exhibeo :

Beatiffime Pater !

Cum ad Thronum Sanctitatis Veſtræ modernus Præpoſitus Wengenſis Ulmæ Ordinis Cann. Regg. S. Auguſtini Diæceſis Conſtantiſis pro uſu Mitræ ac reliquorum Pontificalium humillime impetrando ſuppliciter accedere intendat, ego vero ipſius deſiderium, quantum in viribus meis eſt promovere cupiam, indubitata ſpe fretus, futurum, ut talis conceſſio in magnum hujus Monafterii ac Catholica Religionis in tam celebri ac Imperiali, licet alias acatholica civitate Ulmenſi cedat incrementum, hinc Sanctitatem veſtram ipſus quoque demiffiſſime rogare volui, quatenus dicto Oratori in concedendo uſu Mitræ ac reliquorum Pontificalium clementiſſimum annutum præbere dignetur. quod dum a Sanctitatis veſtræ benignitate humillime exſpecto, ejuſdem paterniſ favoribus ac gratiis cum ſubmiſſiſſimo ſacrarum manuum oſculo memet obſequioſiſſime commendo.

Conſtantia 27. Februarii 1673.

Hæc tamen gratiſſiſſima commendatione ſuffultus meritiſſimus Præful noſter a Sede Apoſtolica ſperatam gratiam obtinere haud potuit. Nihil interea omiſit, ut quotidianiſ meritiſ illa digniorem ſe redderet. Ipſemet Celſiſſimus Princeps & Epiſcopus Conſtantiſis cum ſe quoque non auditum adverteret, noviſ precibus ac litteriſ deſuncto SS. D. N. Clemente X. Innocentio XI. in Cathedram Petri ſuſſecto Michaelem commendavit in ſua ad Eminentiffimum D. Cardinalem Carpineum Zritola, data Maribuſburgi 18. Junii 1676. in qua multis laudibus Collegium Wengenſe extollit tanquam *Monafterium ut a foundationiſ antiquitate, ita a diſciplina vere regulari religioſa ibidem florente præclarum ac a nemine non recommendandum.* Supplici Libello ſimiliter humillimam ſuam petitionem urgebat coram Pontificio Solio

U u u u 2

Præ.

Præful noster, ac tandem obtinuit, quod voluit cum pluribus aliis Privilegiis, in compensationem meritorum suorum pro fide Catholica, quibus adhuc gaudent Successores, quim labores illius intrarunt.

Et si autem jam ante litteras Celsissimi Principis & Episcopi Marisburgi hoc anno scriptas, Romæ fuisset Bulla Pontificis in favorem Michaelis expedita; tam diu nihilominus fuit retenta donec accessisset Præfati Celsissimi commendatio, pro qua Wenga æternis gratitudinis vinculis sese fatebitur obstrictam. Eodem itaque anno Innocentii XI. Pontificis Maximi Bulla cum maxima Catholicorum Ulmensium ac Collegii nostri lætitia Ulmam delata est, quæ hic in extensa forma sequitur.

Bulla Innocentii XI.

Nos Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei ad perpetuam rei memoriam in Apostolica Dignitatis folio, & potestatis plenitudine Summa Redemptoris nostri Clementia, meritis, licet imparibus constituti ad ea libenter intendimus, per quæ provisionis nostræ auspiciis Monasteria insignia, eorumque Abbates, seu Præpositi eis pro tempore præsidentes, majoribus semper honoribus & dignitatum prærogativis extolli & decorari valeant. Sane pro parte Dilecti Filii Michaelis Beck moderni Præpositi seu Abbatis Sancti Michaelis Archangeli Wengen nuncupati in Oppido civitate etiam nuncupato Ulmensi Ordinis S. Augustini Canonorum Regularium Constantiensis Diocesis Provincia Moguntinensis nuper nobis exhibita petitio continebat, quod dictum Monasterium per Præpositum gubernari solitum, satis antiquum a quingentis nempe annis & ultra, & sanctæ Sedi Apostolicæ immediate subiectum ac unum Præpositum, seu Abbatem, & duodecim Canonicos Regulares cum aliquot Scholaribus habens in dicto Oppido Ulmensi situm & fundatum existit, quod quidem Oppidum inter Imperii civitates celeberrimum, & præcipuum est, quippe quod in eo multo populi numero refecto sæpe comitia pro tractandis circuli suevici gravibus negotiis, ubi Principes, Magnates, Comites & Proceres interfunt, habentur, & hoc unicum Monasterium cum sua eleganti Ecclesia, absque alia in dicto Oppido omnique labe hæreseos infecto existit, quod illibatam inter hujus temporis grassantes hæreses ad strenue Fidem Catholicam conservavit, ut necdum inter ejus claustra omnis a sanctæ Matris Ecclesiæ veritate aliena opinio exulet, imo extra dictum Oppidum adeo fideles foveat, ut ex Oppidis, terris, pagis, & aliis circumvicinis locis ad dictum Monasterium pro ipsorum animabus Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento reficiendi sexdecim millia Fidelium singulis annis affluant, ibique Spiritualibus consolationibus recreentur, dictum vero Oppidum a civitate Constantiensi duodecim Milliaribus germanicis, Milliaria Italica sexaginta & amplius constituentibus distet, propter quam distantiam sit, ut multi fideles Missam, aliaque Solemnia Ecclesiastica juxta ritus Pontificales celebrare non videant, unde si in Ecclesia dicti Monasterii præfata Solemnia fierent, non vulgarem exinde devoti Christi fideles sumerent consolationem, ac major, & frequentior inibi populi multitudo ad divina conflueret, & conveniret, ac etiam multi hæreseos labe infecti ab erroribus reverentia & gravitate tantarum Ecclesiæ Ceremoniarum, quas non videntes, sibi que tanquam ludibria ab eorum fautoribus representatas abhorrent, profecto illarum dulcedine & pulchritudine allecti avocarentur, ac magis indes ad orthodoxam Fidem amplectendam invitarentur, ob idque Ecclesia dicti Monasterii aliqua speciali prærogativa a nobis & Sede Apostolica condecorari non indigna videatur.

Nos igitur, qui Monasteriorum, aliorumque locorum Ecclesiasticorum, & Præpositorum seu Abbatum decorem & venustatem sumopere exoptamus ac Michaellem Præpositum seu Abbatem & Monasterium hujusmodi specialibus favoribus & gratiis prosequi volentes, ipsumque Michaellem Præpositum seu Abbatem a quibusvis Excommunicationis, suspensionis & interdicti aliisque Ecclesiasticis Sententiis censuris & pœnis si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum presentium tantum consequendum harum serie absolventes & absolutum fore censentes ejus in hac parte nuper desuper provectis supplicationibus inclinati ex voto Congregationis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, litibus Ecclesiasticis præpositorum, eidem Præposito seu Abbati & suis Successoribus pro tempore existentibus ut ipsi ex nunc perpetuis futuris temporibus Mitra, Annulo, Baculo, Pastoralibus & aliis Pontificalibus Insigniis uti, nec non in præfata sua propria Ecclesia, tantummo-

tummodo in qua ipse Michael & Præpositus seu Abbas pro tempore existens in Pontificalibus celebrabit, benedictionem solennem, post Missarum, Vesperum, Matutinorum & aliorum divinarum Officiorum Solemnia super populum inibi tunc existentem, dummodo inibi aliquis Antistes seu Sedis Apostolicæ Legatus præsens non fuerit, si vero præsens sit, ad id expressus accedat assensus, elargiri, ac omnes & singulos suos regulares subjectos solum Clericos, si quos habet, ad quatuor Minores Ordines, primamque tonsuram servatis a jure temporibus promoveri & dictos Ordines minores primamque tonsuram solum regularibus subjectis juxta Decreta alias emanata & in proprio Monasterio conferre nec non cruces, calices, campanas, vasa, taberacula, nec non altaria, corporalia, vestimenta etiam sacerdotalia & alia paramenta & ornamenta Ecclesiastica quæcumque in quibus sacri Olei vel Chrysmatis unctio non adhibeatur pro præfata Ecclesiæ commoditate benedicere, dictique Oppidi locorumque hujusmodi Ecclesias & Cemeteria, quæ sanguinis vel feminis humani effusione aut alias quomodolibet pollui contigerit, aqua prius per eum benedicta reconciliare libere & licite valeat, excepta semper facultate absolvendi Hæreticos, Apostolica Autoritate tenore præsentium concedimus & indulgemus, plenamque ac liberam ac omnimodam facultatem, & auctoritatem desuper impartimus decernentes, easdem præsentibus semper & perpetuo validas ac efficaces fore, & esse, ac sub quibuscumque similibus & dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus, aut aliis contrariis dispositionibus minime comprehendi, sed semper ab illis excipi, & quoties illa emanabunt, toties in pristinum & validissimum statum restitutas, repositas, & plenarie reintegratas ac de novo etiam sub quacumque posteriori data quancumque eligenda, concessas esse & fore sique per quoscumque Judices ordinarios vel delegatos quavis auctoritate iungentes judicari & definiri debere irritum quoque & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus quibusvis etiam in Synodalibus, Provincialibus, generalibus Conciliis editis, & edendis specialibus vel generalibus Constitutionibus & Ordinationibus, ac dicti Ordinis nec non Monasterii præfati etiam juramenta confirmatione apostolica vel quavis alia firmitate roboratis statutis & consuetudinibus quibus omnibus & singulis etiam si de illis illorumque totis tenoribus specialis, expressa, & individua non autem per clausulas generales idem importantes mentio seu quævis alia expressio habenda aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illis in suo robore permanens latissime hac vice duntaxat, harum serie specialiter & expresse derogamus contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionis, indulti, facultatis & auctoritatis, impartitionis, Decreti, & derogationis infringere, vel ei a suo temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumperit indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Mille-simo Sexcentesimo Septuagesimo Sexto, duodecimo Kalend. Februarij Pontificatus nostri anno primo. H. Costa.

(L.P.)

§. V.

Visitat Wiblingæ ex commissione Episcopi Constantiensis Capsulas Corporum SS. Bonifacii & Fortunati Martyrum, & pie in Domino moritur.

Ex subsequenti Copia Attestati tituli præsentis §. elucet veritas.

Nos Michael Monasterii Wengensis Ulmæ Ordinis Canonico-regularium sancti Augustini Præpositus, notum facimus & attestamus, quod anno a nativitate Domini nostri Jesu Christi 1679. die vero 15. Januarij Reverendissimus ac amplissimus Dominus Dominus Maurus Abbas Monasterii Wiblingensis Ordinis S. Benedicti, in ejusdem Monasterii Ecclesiæ Sacristia coram Nobis ac Dominis Testibus infra scriptis personaliter constitutus, paucis exposuerit, qualiter ab Admodum Reverendo Patre Felice de Niderdorff Prædicato-

Tom. V. Cann. Regg. Orig. Pars altera,

X x x x x

re

re Ordinis Capucinatorum dono acceperit corpora sancti Fortunati & Bonifacii Martyrum, in ligneis capsulis, quas monstraverat bene clausis. Quia vero juxta Decretum sancti Concilii Tridentini nullas Reliquias recipere aut publicæ Fidelium venerationi exponere liceat, nisi prius Ordinarius eas recognoverit, ac approbaverit, ideo prædictus Reverendissimus Dominus Maurus Abbas requisivit, quatenus Autoritate ordinaria prædictæ Reliquiæ, & desuper Romæ confecta instrumenta authentica recognosci, inspici & approbari placeret. Quare ex speciali Commissione Reverendissimi & Prænobilis Domini Josephi ab Ach Celsissimi & Reverendissimi Principis Episcopi Constantiensis in Spiritualibus Vicarii Generalis ejusdemque nomine, in præsentia testium, Admodum Reverendorum ac Religiosorum Patrum ac Dominorum Patris Quardiani Capucinatorum in Weissenhorn, & Domini Ambrosii Dorner Canonici Regularis in Wengen primo instrumenta Romana diligenter inspeximus, ac legimus, qualiter anno 1678. die quarta Mensis Junii Reverendissimus ac Illustrissimus Dominus Dominus Joseph Evasinus Episcopus Porphyriensis, & Sacrarii Apostolici Præfectus &c. Admodum Reverendo Patri Felici de Niderdorff Prædicatori Ordinis Capucinatorum Corpora seu Ossa Corporum sanctorum Martyrum Fortunati & Bonifacii dono dederit, cum potestate ea apud se retinendi & alteri donandi, extra urbem mittendi, & in qualibet Ecclesia vel Oratorio publicæ Fidelium venerationi collocandi & exponendi: quæ litteræ manu propria ejusdem Reverendissimi Domini Domini Episcopi subscriptæ suoque Sigillo firmatæ fuerunt: Inde capsulas ligneas charta depicta coopertas, vittisque serici rubei coloris juxta tenorem instrumentorum ligatas & Sigillo supra memorati Reverendissimi illæso munitas, beneque obfirmatas aperuimus, ac in illis sacra Ossa sanctorum Fortunati & Bonifacii Martyrum optime reposita invenimus ubi præter Insigniora, aliaque tum majora tum minora ossa, & ampullas vitreas, in quibus sanguis concretus, fractas quidem videre licuit capita integra cujusque Sancti, nisi quod sancti Bonifacii ex parte una aliquantulum destructum, una tamen cum mento sine inferiore parte omnibus suis dentibus adhuc constante, quæ sacra capita debita Reverentia deprompta una omnes præsentibus pio osculo venerati fuimus, laudantes Deum in Sanctis ejus. Pro majore hujus Attestationis firmitate præsentibus has manus propria subscriptione & consueti nostri Sigilli appensione roboravimus. Ex Monasterio Wengensi Ulmæ 25. Januarii 1679.

Michael Præpositus ibidem.

(L.S.)

Post adeptos Insulæ honores Reverendissimus Præsul noster per quadriennium adhuc suis præerat, cui cum Mitra ac Pædo novus accessit virtutum splendor. Anno demum 1681. Hemiplexia tactus usum brachii dextri & pedis cum loquela amisit, quæ ad obitum usque sic caruit, ut egre vel a suis intelligi potuit. Administravi interim rem domesticam, ea, quæ erat sedulitate Admodum Reverendus Dominus Georgius Fæderle Decanus, antehac particeps omnium, quæ vel circa cultum divinum, vel forensia laudabiliter erant gesta. Omni vero Medicorum arte delusa cernens idem Reverendissimus se oneri Prælaturæ prorsus imparem, eandem libere a sponte in manus Capituli dimisit, reservata sibi pensione annua. Patientia, durante morbo, & humilitate fuit mirabili, suis & aliis omnibus imitanda. Post biennium fere a dimissa Prælatura diem clausit extremam diem sexto Octobris anno 1683. circa horam septimam vespertinam, reconditus in cripta ab ipso recens consul die nona Octobris relicta fama optimi Præsulis nunquam intermorigura. Liceat tabulæ plumbeæ ejusdem Sacrophago sequens Epitaphium inscribere.

Epi-

Epitaphium.

Hic jacet

Reverendissimus Perillustris ac amplissimus

DD. Michael II. inter Præpositos

Wengenses Ulmæ XXXI.

Inter Abbates Infulatos Primus

Nulli Virtute ac Pietate

Secundus

Princeps magnus, Præpositus Paradisi, Salutis

Signifer.

Princeps fuit magnus

Spiritu principali a Deo donatus,

affectus suos Præful omnibus numeris

absolutus

Sub perfecto Dominio habuit,

Præpositus Paradisi erat:

In locum enim Spiritualium deliciarum

& castissimæ voluptatis

Wengensem mutavit Infulam.

Salutis Signifer

Pro fide ac Religione Catholica Vexillum

Constanter tenuit erectum

fideliter stetit in acie,

ac Verbi Dei gladio gloriose decertavit.

Draconem stygium

Ne sibi ne suis nocere possent,

Exemplo optimo præluens aliis

semper habuit sub pedibus.

Animas sibi a Deo commissas suscepit, instruxit,

ac rexit fideliter

Animam inter suam fractus laboribus

perdidit

ut in vitam æternam custodiret eam.

Anno MDCLXXX.

11. Julij.

Brachii dextri & Pedis cum loquela

usum amisit;

laborare tamen non destitit, sed laborem duplicavit

pro salute animæ suæ

Patientiæ Christianæ & Religiosæ

Insigne Exemplum.

Pedis beneficio destitutus ac privatus

cum ire non possent,

geminis aliis instructus

X x x x x 2

Charitatis scilicet Dei & proximi
evolavit in cœlum

Anno MDCLXXXIII.

VI. Octobris

ubi lingua minime impedita

Dei laudes in Choro

Angelorum

Decantabit perpetuo in gloria.

M. P.

Grata Posteritas.

§. VI.

De Joanne Præposito XXXII. ac Abbate Infulato II.

Joannes Dürr Augustæ Vindelicorum Anno Domini 1643. ex perhonestis Parentibus natus professionem religiosam in Infulis nostris emisit Anno 1662. Religiosus adhuc privatus vitam semper duxit notiozem Deo, quam hominibus, solitudinis, quietis, ac pacis constanter amans, vitæ religiosæ Magister Novitiis aliquoties præfuit, e cujus schola egregii aliquot viri prodire. Secundus Infularum nostrarum mitratus Antistes communibus Capitularium votis anno 1682. ad Prælaturæ clavum assumptus est, ac post confirmationem ab Inocentio XI. obtentam in Ecclesia celeberrima Canonice Creuzlingensis administrante Reverendissimo Per Illustri ac Amplissimo Domino Georgio Sigismundo Episcopo Heliopolitano Suffraganeo Constantiensi assistentibus Reverendissimis Abbatibus ac Dominis Creuzlingensi, & Petersufano Benedictionis munus Authoritate Apostolica accepit. Congenita morum suavitate constantissime Canonico suo cœtui præfuit. Musas & altiores scientias domi promovit misso prius ad Universitatem Dilinganam ex religiosis suis filiis Augustino Erath ab Erathsberg sublimis ingenii Viro. Ecclesiæ nostræ supellectilem sex argenteis Candelabris, Bibliothecam pretiosis quibusdam aliisque Voluminibus, supellectilem domesticam tam conventualem, quam abbatialem, ac hospitem tum aureis, deauratisque, tum argenteis utensilibus satis liberaliter auxit, parsimonie abbatialis argumentum admodum numerosum in ærario, cum suo se munere abdicaret, reliquit, disciplinam autem domesticam optimis moribus ditavit. Decennio tandem Regiminis sui cum aliquot mensibus completo, cum illi cum huic Magistralu minus conveniret, ac continuis fere litibus implicaretur, vitam insuper clinicam duceret, sponte ac libere honoris & laboris oneri sese subtrahere volens per dimissionem Prælaturæ in manus Successori suo locum ad Dignitatem Abbatialem reliquit anno 1693. reservata tamen sibi pensione annua. Deinceps sibi soli vixit, seque totum quantum piis exercitiis consecravit, tempus omne orando, meditando, legendo aut manuali exercitio utilissime transigens. In Elchingensi Imperiali Monasterio Ordinis S. Benedicti, Ulmæ vicino, ut animæ suæ quietis vacare posset, hospitium quæsit, & per Reverendissimi Abbatis Meinradi gratiam etiam per annos plures invenit. Curandi tamen corpusculi sui, morbis variis afflicti, causa ad Medicorum confugit operam in Patria sua civitate nempe Augustana. Ibidem inter Canonicos San-Georgianos denuo per aliquot annos religiosissime est conversatus. Adhuc viventi & Augustæ moranti Pater Korbiniaus Khammius Hier. Aug. P. II. p. 365. sequens scripsit Elogium: *Joannes Dürr Præpositus Wengensis anno 1707. die octavo Aprilis Hospitium in celeberrimo Canonice Regularium ad S. Georgium Augustæ Monasterio sibi elegit, ubi hac tempestate (annuserat 1712.) potius solitarius, quam vitæ activæ deditus in procelloso istius mundi pelago securus navigat absque Naufragio: In Deo spem suam collocans, ei soli adhæret: strenuam in divinis obsequiis, jejuniis, aliisque mortificationibus exercitationem exhibens, animum omni virtutum genere exornat. Postquam redintegrandæ valetudinis spei nihil sibi superesse videret in Patria, ad Infulas denuo nostras ceu ad portum anno 1714. in Festo S. Matthæi reversus ad mortem sese præparavit per continua pietatis Exercitia quam etiam miseriarum satur anno ætatis 71. Sacerdotii*

47. anno 1715. die 21. Sept. in corona suorum Confratrum inter devotissima ad Deum & omnium morientium Matrem emissa suspiria invenit, omnibus morientium Sacramentis ad extremam hanc luctam rite munitus. Corporis exuvia illatae sunt communi Cryptae ac in loculamento Prælatorum recondita ubi communem resurrectionem expectant. Inter adversæ sortis casus pie defuncti Præsulis tristissimus haud dubie fuit, qui Collegii sui Decanum, illisque veram columnam prostravit, ac dejecit in tumulum, Georgium Faderlinum intelligo, virum aeterna memoria dignum, nullisque sat laudibus celebrandum. Fuit enim Religiosarum virtutum speculum, vir Consiliorum, Angelus pacis, amor Confratrum, ac perpetuum Insularum Wengensium decus ac ornamentum Dinkelspuhlæ ex honestis parentibus natus, anno 1620. hanc miseriarum vallem ingressus est, & a puero omnem virtutem & pietatem edoctus. Maxima capacitate Ingenii, parique cum fructu humaniores Scholas cursumque Philosophicum absolvit, vanaque vanis relinquens anno ætatis suæ decimo octavo per Professionem Religiosam sese Supremo Numini mancipavit, sub Jacobo Præposito anno scilicet 1638. quo afflictissimus erat Collegii nostri multiplici ex capite status. Post emissa vota verus obedientiæ filius, & Spiritu Religionis Canonico-Augustinianæ plenus, ex solo nutu Superioris sui pendens privatis studiis (Cum ad publica Musarum domicilia mitti haud posset, collegit Theologicarum Scientiarum supellectilem, ut post adeptam Canonicam ætatem ac Sacerdotii honorem, curamque animarum magna cum laude & approbatione fuerit promotus. Anno 1651. post obita varia officia in Decanum electus Regularis observantiæ Assertor, Custos, & Propagator fuit adeo fervidus, ut ab ipsomet Reverendissimo ac Celsissimo S. R. I. Principe ac Episcopo Constantiensi Domino Domino Francisco Joanne a Pralsberg frequentibus litteris expetitus & evocatus fuerit e nostro Collegio Oeningam, ut hanc Canonicam nonnihil in tepefcentem zelosi spiritus sui flamma auctoritate Episcopali constitutus Decanus ad novum calorem reduceret. Adeo Clementissimi Principis brevi tempore satisfecit desideriis, ut ægre dimissum, & non nisi post multos preces redire permiserit ad gremium, labores illius munifica liberalitate, ac perpetuis gratiis erga Collegium Wengense remuneratus. Per annos fere quadraginta Decani munere fungens sub Michaele ac Joanne Abbatibus Wengensem vineam fodere, colere, pastinare, ac fertilem reddere communi labore studuit, quæ etiam, summo cum solatio, ad delicias Superum non labruscas, sed uvas dulcissimas protulit. Nemo non caput tam seduli operarii ominabatur olim Insula coronandum, sed priusquam illam deponeret Joannes, terris Georgium subitanea morte subduxit cælum, sub porta enim Collegii nostri apoplexia tactus communi omnium luctu obiit anno 1691. ætatis suæ 71. In Manuscripto Posteris reliquit Tractatum, qui inscribitur: *Conditiones boni Superioris. item Mensam Spiritualem sapidissimis verculis instructam, Item Exercitia spiritualia octiduana ac triduana pro secularibus in lingua vernacula, aliaque ad reformationem hominis interioris spectantia, sed non completa.*

PERIODUS III.

CAPUT VII.

Augustinus Præpositus XXXIII. Abbas Infulatus III.

§. I.

Augustini Patria, Studia & Electio.

Augustinus Erath ab Erathsberg Bavar. Dießæ anno 1656. Septembris 14. a Prænobilibus Parentibus felici Sydere natus. Tres germanos fratres habuit, qui omnes ad decus Ordinis Canonico-Augustinianis effloruere. Primus erat Augustinus Ecclesiæ Collegiatae ad S. Andream Cistrasenam in inferiore Austria anno 1699. communi suffragio ex Imperiali Collegio Wottenhusano in Antistitem postulatus, qui doctissimis laboribus orbem litterarium sibi devinxit. Secundus erat Reverendissimus

Tom. V. Cann. Regg. Orig. Pars altera,

Y y y y y

dissimus

dissimus Dominus Antonius Ordinis Præmonstratensis, ac Steingadensis Cœnobii Prælatus optime meritis. Tertius Plurimum Reverendus Dominus Carolus Canonice Dieffensis Professor & Procurator magnis pariter meritis inclytus. Nulli ex his Augustinus noster vel ingenii felicitate, vel religiosa conversatione, vel rerum gestarum magnitudine aut eruditione erat inferior. Landspergæ ac Monachii inter Musarum Alumnos sub cura Jesuitarum semper eminuit, & postquam Apollini & Tullio valedixisset ad exemptas nostras Insulas instantissime petiit, & facile impetravit. Absoluto tyrocinio ad Academiam Dilinganam missus Philosophiæ Arcana profundissime penetravit, post biennium vero ob paucitatem operariorum, cum Messis copiosa esset, domum revocatus privato labore Theologiæ speculativæ vastum æquor adeo feliciter superavit, ut nemo non in illo profundissimum suspexerit Theologum. Per aliquot annos Parnasso Wengensi utiliter præfuit ac multos Illustres juvenes ad magnam eruditionem perduxit, quorum gratitudinem posteris etiam temporibus est expertus, maxima dein cum laude Cathedram tam Philosophicam, quam Theologicam conscendit, ac doctrinæ suæ fluentia in Sodales suos derivavit. Enituit in illo semper iudicii maturitas, in rebus agendis prudentia, in religiosa conversatione perfectionis studium, in dandis Consiliis mentis perspicacia, in moderandis aliorum moribus discretio, in propugnanda Religione prudens zelus. Hæc aliæque plura naturæ & gratiæ ornamenta tantum valere in Concanonicorum suorum animis, ut ad supremam Collegii nostri dignitatem anno 1693, nono Februarii unanimi calculo elegerint. Electionem per modum provisionis confirmavit Roma; ac Neo-electus, petita 6. Octobris ab Episcopo Constantiensi subdelegatione, eaque obtenta, 22. Octobris a Rdm. DD. Joanne Blau Vicario Generali Constant. vi sequentis Decreti Auctoritate Apostolica in Possessionem Prælatuæ missus est.

Decretum Provisionis.

In causa Præposituræ Monasterii sancti Michaelis Archangeli Wengen nuncupati in Imperiali Oppido Ulmensi Ordinis sancti Augustini Canonicorum Regularium pro tempore legitimo modo vacantis &c. Ego Joannes Blauer SS. Theologiæ Doctor Cathedralis Ecclesiæ Constantiensis Canonicus Capitularis, & Collegiatæ ad S. Joannem ibidem Præpositus, Reverendissimi ac Celsissimi S. R. I. Principis Episcopi Constantiensis in Spiritualibus Vicarius Generalis, & Officialis primarius; ceu in præsentis negotio deputatus Executor Apostolicus. Inspecto rescripto Pontificio mihi in Originali, & authentica forma Bulla omni vitio ac suspitione carentis exhibito, habitaque desuper diligenti inquisitione, & examinatione, decerno & pronuncio, omnia ejus contenta subsistere, ad providendum P. Augustinum Erath dicti Ordinis ac Monasterii expresse professum omnino dignum, habilem atque idoneum esse proindeque ut talem dicto Monasterio Wengensi in Præpositum seu Prælatum & Abbatem præficiendum fore & esse, prout illum (postquam Professionem Fidei Catholice in manibus meis emisit) Auctoritate Apostolica, ac Pontificia mihi hac in parte commissa, præficio, constituo, eidemque provideo, curam, Regimen ad administrationem dicti Monasterii tam in Spiritualibus, quam temporalibus una cum annexis omnibus ejus juribus, fructibus, ac pertinentiis ipsi plenarie committentes volentes eidem D. Provisio Apostolico de omnibus prout iuris & consuetudinis est ex nunc plene ac integre responderi &c. Idque omne juxta tenorem supra memorati rescripti Apostolici atque in Nomine Sanctissimæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti, Amen.

Publicatum Ulmæ in Monasterio
Wengensi die 3. Novemb. anno 1693.

Joannes Blau Canonicus & delegatus
Executor Apostolicus,
qui supra.

(L.S.)

Con-

Confirmationis Apostolicæ executioni mox successit Abbatialis Benedictio, nam nonis Novembris, seu V, Novembris ac juxta Bullam Innocentii XII. Pontificis Maximi Mitram & Benedictionem Auctoritate Apostolica a Reverendissimi Illustrissimi Episcopi Constantiensis S. R. I. Principis Marquardi Rudolphi a Roth (quem appellare solebant *inter Doctores Principem, ac inter Principes Doctorem*) Suffraganeo Domino Domino Conrado Ferdinando Gaist, in Ecclesia nostra accepit assistentibus Reverendissimo S. R. I. Prælo Elchingano, ac DD. Joanne Prælo nostro resignato, quem reducem applaudenter debitis gratulationum vocibus Ulma Catholica, quæ ex hac Electione ac Benedictione non nisi optima sibi promisit.

§. II.

Maxima Augustini in Rempubicam utramque merita.

In honoris sui apice constitutus Præsul sese totum curis pro utilitate gregis sibi commissi impendit. Omnibus omnia factus, docuit verbis, præluxit Exemplis, *Ad Deum meum* gentilitio suo scuto adscripsit, nec inanis fuit verborum istorum sensus, loquentis enim meta Deus, cogitantis votum Deus, & laborantis studium Deus fuit. Hac enim, non alia mente grandia molitus est opera, quibus nomen juam æternæ inscripsit posterorum memoriæ, propterea apud summos & infimos semper *magni Præsulis* ornatus Encomio. In acceptis illi referimus totum ac integrum, quod a Religiosis nostris inhabitatur Collegium cum ædificio Prælaturæ, ac litterariæ supellectilis structura: Wolmatshofensia, Creuzangeriana, & Vegelianna prædia æconomica ejusdem parsimoniam debemus. Bibliotheca domestica ipsi non tantum ob dilata pomæria, ob libros in optimum ordinem redactos, sed & optimorum Scriptorum volumina multo ære comparata in suspena liberalissimi Mæcenatis effigie laudem nunquam intermorituram annunciabit. Ut jura Collegii sui sacra tecta que conservaret, non tantum sudavit & alit, sed in summis dactylis maximis expensis a quorumcumque adversariorum machinis Rempubicam nostram liberam & immunem reddidit. Pro conservando Religionis Catholicæ libero exercitio multa expendit florenorum millia, non minas, non potentissimorum Adversariorum persecutiones, non vitæ pericula, non rei domestica damna, civium odia reveritus. Certe plurimam ipsi quietem & conservationem avitæ fidei debent pauculi Catholici in urbe adhuc residui. Et hoc quidem Præsulis nostri Encomium ex ore Illustrissimi & Excellentissimi Domini Domini Caraccioli Sacræ Romanæ & Apostolicæ Sedis in Helvetia Lucernæ Nuntii, Collegium nostrum invisere dignantis, excepimus cum enim ille Sanctæ Sedis Legato obviam cum regulari Clero in templo procederet, salutatione nondum perfuncto Præsuli prior ille locutus dixit: multa de te jam audivi: tu es columna Fidei in hac civitate. Plures ex Religiosis suis filiis in exteris Universitatibus magnis nutritivis sumptibus, aut Professores exteros, scientiis sublimioribus Illustris accersivit, qui domi suæ Theologica Doctrina illorum ingenia excolerent. Ad normam sacræ Regulæ effectus animarum Pastor ab omnibus magis amari, quam timeri voluit: disciplinam libens habuit, metuendus imposuit: consolabatur pusillanimes, corripuit inquietos: suscipiebat infirmos, patientemque sese exhibuit ad omnes, Oves morbidas, ne contagione pestifera plures perderent, non sine rigore separavit, semper approbante celo piam hanc immisericordiam. Erga Crucifixum passumque in carne Numen tenerrimo ferebatur affectu. Testimonio esse potest Archiconfraternitas Sacrorum quinque Vulnerum a sede Apostolica confirmata, multisque Indulgentiis ditata, novo altari propterea excitato, quæ confraternitas anno 1709. erecta hostem invenit in larvato Innocentio Le Rouge Ulmensis scholæ Rectore, qui publico & virulentissimo scripto hanc pietatem est infectatus, cum tamen libellum hunc ipsemet Inclytus urbis Magistratus supprimeret, etiam suas pariter vindicias modesto silentio suppressit prudens Præsul.

Marianæ devotionis uberrima vestigia reliquit in Sacello thymaturgæ & dolorosæ nostræ Matris Deiparæ Wolmatshofii. Hujus potentissimum apud Deum Patrocinium ut pro se suisque impetraret, variis pietatis artibus, nunc imaginibus ære expressis, nunc variis cantuunculis, nunc renovatione, dilatatione ac vario ornatu conatus est efficere. Inter reliquas virtutes, quibus ornatus incedebat, erat perpetuum mortificationis studium, accedebat enim cum sancto suo cognomine Augustino, ad alimenta, quemadmodum ad medicamenta. Jejunii regularis ad ultimam usque senectutem adeo tenax fuit, ut, licet ab hoc alios ad tempus absol-

veret facile, illius tamen rigorem non adsuasum, sed rogatum Medici, fratrumque, quorum vel maxime Augustinum habere longævum intererat, enixas preces ægre mitigavit. Et sane admirabili ejusdem in cibo potuque temperantiæ diuturnioris vitæ donum a Deo fuisse concessum, hydropico morbo bis correptus & ab aqua intercute inter necis vitæque confinia constitutus Medicorum opera præter opinionem non præter spem nostram pristinæ valetudini restitutus docuit. In desperatissimæ sæpe rebus desperavit nunquam: nunquam fratus succubuit: tanta in ipso fuit laborum tolerantia & patientia longanimitatis consortio firmata, ut sæpe coram suis palam testaretur, spem & fiduciam suam, quam omnem in Deo posuerat, nunquam fuisse confusam.

§. III.

Tria vota S. Augustini ab Augustino nostro obtenta: Ejus honorum tituli. Assumptio Coadjutoris.

Tria præ reliquis Magnus Legislator noster S. Augustinus, ut fertur, videre optabat, Romam triumphantem, Paulum prædicantem, ac Christum in terris ambulantem. Optavit & hæc videre Augustinus Antistes noster, & suo modo vidit sane Romam triumphantem; dum Fidem Romano-Catholicam ea tandem tranquillitate ac pace gaudere vidit tam facile a possessione sua non deturbandam. Vidit Romam triumphantem, dum plurimos Fidei nostræ veritatibus victos, sua, suorumque ppera ad veram reverti Ecclesiam vidit. Vidit Romam triumphantem, dum templi nostri fabricam, in qua Fides Romano-Catholica colitur, omni pene, quæ ad sacrum Ecclesiæ ornatum spectare potest, supellectili a se auctam vidit. Vidit Paulum prædicantem, cum tam domi quam foris ex suis filiis ægregios Verbi Dei Præcones in Cathedra cerneret, quorum Apostolici labores pluribus Tomis infolio postmodum publici juris facti fuerunt. Vidit Paulum prædicantem, dum singulis Dominis, plerisque Sanctorum festis diebus numerosum ex omni vicinia populum verbi Divini ex Ecclesiæ nostræ Cathedra proponendi auditionem hyemante quoque celo cum liquidissimo cordis sui solatio confluere vidit. Vidit denique Christum in terris ambulantem, dum Eucharisticum Deum supplicationibus publicis Hierotheca pretiosissima, suis impensis procurata, conclusum inter frequentissimum populi confluxum inter ardentissima Catholicorum suspiria intra septa Canonici nostræ vidit circumferri. Vidit Christum in terris ambulantem cum Communicantium Numerum singulis fere annis ad tredecim aut plura millia (quod in civitate hac nostra cuivis mirum esse potest) vidit ascendere. Vidit Christum in terris ambulantem in tot depauperatis subditis, pupillis, viduis, recens ad Fidem conversis, aliisque personis miseris, nunc pro ope, nunc pro auxilio, nunc pro Consilio, nunc pro Eleemofyna foras suas pulsantibus, in quibus omnibus Christum veneratus & ad misericordiam promptissimus se vere Patrem pauperum exhibuit, & pro viribus Collegii nostri liberalissime succurrit.

Spectabiles adeo in Prælato Ecclesiastico dotes remunerata est Aula Cæsarea Vienenfis, quæ Augustinum proprio motu per diploma Cæsareum honorifico Consilarii ac Sacellani hæreditarii ornavit titulo. Paulopost pro Canonici sua ad factam illius instantiam obtinuit praxandi jus ac Privilegium. Anno 1710. ab Augustissimo gloriosæ memoriæ Imperatore Josepho Cæsare jam impetratis olim Protectionis Litteris per clementissimam renovationem novum accessit robur. Sed nec Roma tantis meritis debitam coronam denegare, sed Pontificiis favoribus ornare potius voluit. Antistes enim noster negotiorum magnitudine, & assidua mole pressus, ad extremam insuper ætatem deductus, cum de summi Numinis honore ageretur, Coadjutorem perpetuum sibi ex Capituli consensu per viam Canonici Electionis a Romano Pontifice adjungendi licentiam petiit, ac in remunerationem meritorum suorum etiam impetravit. Sors ista anno 1736. trigesimo Julii cecidit super Reverendissimum Dominum Josephum cum jure, ut Augustino defuncto succederet.

Hoc tamen solatio Octogenarius jam senex diu frui haud potuit, altero enim mox mense marasmo senili, nulla etiam peritissimorum Medicorum arte amplius eliminando, tentari, viribusque deficere cœpit. Mortem ergo jam stare in januis probe prævidens ab hac nihil territus convasavit, ac ad Deum suum, ad Christum

rum in carne, non ambulans in terris, sed in caelo regnantem revelata facie videndum iter aeternitatis adivit intrepidus, per totum enim aegritudinis, sive potius infirmitatis suae tempus caelo per sublimissimos virtutum actus jugiter affixus terrena nihil aestimans, aeterna solum cogitavit, omni armatura fortium, Sacramentis scilicet morientium, semuniens tandem diem extremum clausit inter filiorum Religiosorum suorum gemitus ac lacrymas decimo quarto Octobris anno post Christum natum 1736. aetatis suae 80. Religionis 62. Sacerdotii 56. Regiminis 43, Praeful qui semper vivere, mori nunquam debuisset.

§. IV.

Augustini Labores Litterarii.

Post meritissimi Antistitis hujus fata minime silentio pretereundus est illius calamus. Nunquam tempus, a summis occupationibus reliquum voluit (quod facere jure suo poterat) quieti & cessationi concedere, neque aves imitatus est, quae ab opere laboris defessae libere hoc illaque volitare cernuntur, sed placuit ipsi omnibus otii sui rationem constare. Cum adhuc Procuratoris Officio fungeretur factum volumen conscripsit sub hoc titulo: *Acta Religionis Reverendissimo ac amplissimo Domino Domino Joanni Exemptae Ecclesiae Wengensis Ulmae Canonico Regularium S. Augustini Praelato Domino suo gratioso ipsa electionis die anni a Regimine decimi conscripta demississime offert 15. Maij 1692. humillimus cliens Augustinus Erath Canonicus Regularis Wengensis.* M. S. servatur in Archivio. Eodem anno donatus est Abbatiali Pado; quod tamen non ita ipse implevit manu, ut calamus seponeret, Regiminis enim suae tempore plures Polemicos Libros contra Fidei nostrae Adversarios conscripsit, quorum aliqui publicam aspexere lucem, plures adhuc manuscripti in manibus nostris haerent omnes acri ingenio, moderatione summa, praecleara eruditione soliditate Theologica atque Augustiniano zelo elaborati.

Reversus ex Academia Dilingana studiosae juventutis constitutus Instructor, ut teneros Discipulorum animos simul in Ascetica pietate, simul in arte condendorum versuum erudiret, quatuor Venerabilis Thomae Kempensis de imitatione Christi Libros pro Scholastico penso Elegiace vertendos tradidit, ac ipsemet perpolivit, qui postmodum *Ulmae Suevorum typis Joannis Gassenmayerianis anno 1712. sunt editi sub titulo: Domini Augustini Erath Can. Reg. S. Aug. in Exempta Collegiata Ecclesia Wengensi Ulmae Thomae a Kempis Can. Reg. S. Aug. de Imitatione Christi libri quatuor Elegiace redditi.* Addidit sub finem sequens Distichon:

Ad Lectorem.

Ne mirare leves versus, & carmina dura,

Nam Kempensis erat simplicitatis Erath.

Jam Abbatiali Pado ornatus edidit: Decem Epistolas polemicas ad amicum Augustinae Confessionis de fundamento verae Christianae Religionis. In lingua germanica cum hac Inscriptione:

Sendschreiben zwischen einem Catholischen, und Augspurgischen Confessions Verwandten von dem Grunde einer wahren Christlichen Religion. Pernissu Superiorum. Gedrukt zu München bey Lucas Straub 1708. In forma duodecima.

Anno 1725. edidit *Augustinum Romano-Catholicum Augustae Vindelicorum apud Mathiam Wölfl Typographum, quem vertit ex Idiome latino in germanicum, Tomuli II. Inter Manuscripta Reverendissimi Augustini supersunt*

1. *Vindicta Epistolarum Polemicarum & Archi Confraternitatis SS. quinque Vulnerum contra Innocentium Le rouge. In lingua vernacula.*

2. *Clementina Ecclesiae gallicanae oder Bulla genannt Unigenitus Clementis Papae XI. erleitheret von einem Liebhaber der Wahrheit A. P. W. hoc est: Augustino Praelato Wengensi gegen Johann Frick S. T. P. hoc est: Summi Templi Praeconem in Ulm.*

3. *Resutatio Motivorum. oder Widerlegung deren Motiven, Welche Seine Hochfürstliche Durchleucht Moriz Wilhelm Herzogen zu Sachsenzeif &c. die vorher angenommene Römisch Catholische Religion widerum zu verlassen, und die Lutherische anzunehmen bewegt haben samt dem Responso auf die Frage, ob und wie die drey tolerirte Religio-*

Tom. V. Cann Regg. Orig. Pars altera,

Z z z z z

nen

nen in dem Reich vereinigt werden möchten. *Contra M. Joannem Philippum Bernardum Jüngling olim Catholicæ Religionis Parochum.*

4. *Sol oriens post acceptas quasdam Illustrationes animæ veram fidem quærentis, seu der Sonnen Ausgang nach einigen einleuchtungen einer den wahren Glauben suchenden Seele.*

5. *Antifresenius sive unverantwortliche Beantwortung oder Widerlegung per Joann Philipp Fresenii Pastoris zu Niderwiesen wider des Herrn Nicolai Weislingers frifs Vogel oder stirb. welcheer mit vilen lästerungen und Schmachworten in öffentlichen Truck herausgegeben. Nun aber von einem seiner güeten Freund untersucht und grundlos erfunden worden.*

6. *Causæ impulsivæ cur nonnemo ex Ulmensibus Catholicam fidem sit amplectatus? sive Ursachen warum jemand in Ulm nicht ontängst seye Catholisch worden?*

Plura alia reliquit indefessus doctissimi Præsulis calamus, quæ tamen affecta tantum sunt, non perfecta.

§. V.

Benefactores insigniores.

Post recensitos a Reverendissimo Augustino Libros alium nunc Librum inspiciamus oportet, Librum scilicet, in quo adnotata sunt Benefactorum nostrorum Nomina, quorum liberalitate maximos illius labores, ac zelum vere Augustinianum remunerabatur cælum, quorum breviter Nomina secundum annorum numerum, quibus ad beneficiandum Collegio nostro illos excitavit Deus, hic scribimus. Sunt autem inter Perillustres Ulmenses Patritios

Dominus Joannes Christophorus Kraft, qui una cum Prænobili Matre sua multis ornamentis ac collatis in Ecclesiam nostram pro pietate sua sese munificum ostendit.

Christianus Mellingerus Consul Ehinganus liberalem pariter sese exhibuit in Primitiis Filii sui Domini sui Antonii Mellingeri Concanonici nostri.

Perillustris ac Generosus Dominus *Constantinus Eucharis L. B. ab Ulm* cum Perillustri Coniuge sua inter Benefactores insigniores merito numerati sunt, quia Primus Eucharis erat, qui ad reluendum prædium nostrum in Erbah, cujus Possessor erat, consensum præstitit anno 1694.

Reverendus Dominus *Franciscus Morjack* Ecclesiæ Cathedralis Augustanæ Vicarius varlis Monasterium nostrum picturis, S. Michaelis, S. Josephi, S. Augustini, Christi a Pilato Populo monstrati propria artifice manu depictis decoravit.

Anno 1694. eodem anno *Persona soli Deo nota* obtulit pretiosa duo Cymelia unum Beatissimæ Virgini, alterum S. Annæ ejusdem Matris.

Admodum Reverendus Dominus *Christophorus Secker* Parochus in Griesingen & Venerabilis Capituli Ehingani Camerarius ad exstructionem summi altaris contulit 300. fl. anno 1695. anno 1704. vi testamenti legavit Collegio nostro 500. florenos, specialis, quoad vixerat, Reverendissimi Præsulis nostri Cultor ac summe semper erga Collegium nostrum affectus.

Perillustris Domina *Elisabetha Ehingerana*, nata Baronissa de Halden uxor Francisci Antonii Ehingeri anno 1697. Statuas Beatissimæ Virgini & S. Annæ pretiosissime vestivit.

Prænobilis ac strenuus Dominus *Bernardus Seitz*, Collegii nostri olim Secretarius postmodum autem Imperialis ac Regii Monasterii Salemitani Cancellarius, magni pretii togam pari pietate Beatissimæ Virgini obtulit anno 1697. quæ furto fuit sublata & ab ipsa imagine abscissa anno 1704. vir alias de loco nostro præter alia officii munera, ob indefessum in conservandis juribus Monasterii, sopiendis Discordiis cum civitate & obtenta in dicasteriis Oenipontanis in causa Erbacensi, & Weileriana aliisque magni momenti causis sententia favorabili, studium optime meritus. Ex cujus fundatione liberali etiam sub quotidiano majori Officio decantari solet ad Elevationem nota Evcharistica Ode:

Ave verum corpus natum
De Maria Virgine,

Vere

Vere passum, immolatum
 in Cruce pro homine;
 Cujus latus perforatum
 fluxit unda & sanguine!
 Esto nobis prægustatum
 Mortis in examine!
 O Jesu! O Jesu pie!
 O Jesu, Fili Mariæ,
 Tu nobis miserere!

Anniversarium insuper habet pro se totaque sua Nobili Familia fundatum. Cujus proin manibus illud honoris adscribi debet, quod Benedictio Domini descendit super eum in filiis suis numerosis, ceu Novellis olivarum, suo tempore implantatis floridissimis diversi Ordinis Asceteriis, e quibus singulari gratitudinis memoria dignissimum censeo A. R. D. Stephanum Seitz, Imp. Collegii Wettehufani Canonicum, iterato Decani Officio insignitum, ut huic operi meæ recollectionis Scriptorum inseram, eo, quod Tomi V. duplicem Partem duplicato operoso & dilucido Indice illustraverit, inter Scriptores domesticos suo loco jam semel annotatus, noviter notandus præclaris Concionum operibus, uno corona Mariani honoris, & altero Sermones de diversis tum SS. tum aliis Festivitatibus nuncupato typis ac sumptibus Mathæi Rieger Augustæ Vindellicorum emanatis. Prænobilis Dominus Josephus Antonius Kraft Patritius Ulmenis pro sua in Passionis Dominicæ dulcissima Mytheria, pietate anno 1723. ad altare sanctorum quinque Vulnerum Lychnechum pensilem argento conflatum, ac quinque brachiis ornatum liberalissime obtulit, qui constabat 129. florenis, cujus etiam Prænobilis Domina uxor pro remedio animæ suæ Collegio nostro legavit 400. florenos.

Eodem anno Balthasar Mayer Wiblinganæ domus Ulmæ Curator ac Custos pro Sacris legavit 100. florenos, 600. autem florenis Archiconfraternitatem SS. quinque Vulnerum Jesu Christi pro conficiendis novo Confraternitatis Vexillo argenteaque Lampade majore librarum fere tredecim locupletavit.

Inter præcipuas Benefactrices etiam habuit maximo cum solatio Prænobilem Dominam Mariam Theresiam Bicklin de Erathsberg sororem propriam una cum Prænobili Domino suo Marito Simone Bickhel ab Erathsberg Celeberrimi S. R. I. Monasterii Ottoburani Consiliario, qui 1711. Novembris die 20. fundavit quatuor Missas pro defunctis prout erant in mente Fundatoris. Ex pia liberalitate autem Mariæ Theresiæ per plures annos viduæ bonorum operum studio juxta Divi Pauli præscriptum deditissima, ac animo ultra muliebris sexus conditionem verè excelso ac masculo prædita maxima & multa bona in Collegium nostrum profluxerunt. Statuas B. Virginis ac S. Annæ pretioso vestitu induit, geminas argenteas Lampades ad illarum aras suspendit. Argenteum Thuribolum, argenteos insuper urceolos una cum patena deauratas in secundis Reverendissimi sui Fratris Primitiis dono obtulit. Pretiosissima præterea Casula sacram Ecclesiæ supellectilem ditiozem reddidit. Fundavit perpetuum pro se suaque familia solennius Anniversarium, censumque perpetuum quindecim florenorum, cum hac conditione ut singulis Collegii nostri Canonicis circa Festum S. Nicolai ad intentionem suam Sacrum dicentibus solveretur in remunerationem florenus ad depositum.

Matris pietatem etiam imitata est Prænobilis ejudem Filia Domina Maria Joanna Mechtildis Domini Norberti de Marienfeld Collegii nostri Consiliarii, ac temporalium Jurium Præfecti conjux lectissima, hujus cum consensu ante mortem in remedium animæ suæ legavit 200. florenos, quæ una cum Matre sepulta jacet in communi crypta Ecclesiæ nostræ, Mater quidem anno 1743. 11. Februarii ætatis suæ 83. Beatam mortem invenit, filia vero anno 1735. ætatis suæ 35. præmature fato lugenti Marito erepta est, utriusque autem Nomina majusculis litteris meruere inscribi Benefactorum Catalogo, jam dudum inscripta a Deo libro viventium.

Reliqua Nomina nostrorum sub Clarissimo Abbate Augustino Benefactorum ac Benefactricum reperire est ab anno 1693. ad añ. 1736. in Historiæ illius Præliminarium §. III. proxime ante IV. quibus Deus, Bonorum omnium Largitor ac Retributor, benedicat in æternum.

§. VI.

Memoria aliquot Canoniorum Filiorum Augustini.

Sub laudatissimo quadraginta annorum Regimine plures ex suis filiis inignes viros per mortem amisit. Scilicet Reverendum Dominum Ambrosium Dorner, olim Collegii nostri Canonicum, ac tandem in Reichenspergenfi Canoniam Decanum, Reverendum Dominum Josephum Hamer, Reverendum Dominum Antonium Melinger, Adm. Revdum Eusebium Schleicher multis annis Collegii nostri Decanum meritissimum, aliosque, ex quibus, nimium prolixus sum tres tantum seligo.

Primus hos inter est Reverendus D. Benno Neumayr. Patriam habuit Augustam Vindelicorum, ac in hac sua Parentes perhonestæ Conditionis. Natus anno 1637. relicto seculari habitu, canonicam vestem induit, ac votis religiosis se Deo devovit anno 1548. Sacerdos factus, dignis Sacerdote moribus per totum vitæ suæ cursum ornatus incessit. Publica in Capitulo suspensa tabula paucis hisce verbis: olim *Cellarius, Custos, Novitiorum Magister, & Confessarius laudatissimus* satis prolixum illius Elogium continet. Adeo virtutes illius etiam exterorum perstrinxere oculos, ut a celsissimo S. R. I. Principe & Episcopo Constantiensi a Collegio nostro ardentem expeditus, ac illius auctoritate constitutus fuerit in Decanum Waldseensem. Ibidem tamen Insularum Wengensium dulcedine identidem tentatus, post tempus non adeo longum ad Festa Reverendissimi Præsulis sui Augustini Natalitia Ulmam veniens nullis amplius precibus persuaderi potuit, ut Waldseam rediret, acquiescente tandem ipsomet Celsissimo ac Reverendissimo Constantiensi Episcopo. Vitam mortalem deseruit anno 1703. 27. Octobris ætatis suæ 66. Ex Italico Idiomate in germanicum transtulit Tractatum Asceticum Reverendi P. Segneri. Edidit Instructionem Catechetica pro parvulis. Mole quidem exiguam utilitate tamen magnam.

Secundus dignus memoria, ac cum laude recensendus hic venit Reverendus D. Michael Plettreitter-Bazenhofensis, Collegii nostri Canonicus, qui Professionem Religiosam emisit anno 1693. Dilingam a Superioribus missus Theologicis scientiis egregie excultus post biennium revocatus, ac in Presbyterum ordinatus fuit anno 1697. Litteras humaniores studiosam juventutem multo cum fructu, ac hilaritate (in Musas enim elegantiores mirum in modum pronus fuit) docuit. Munus Cellarii ac majoris Oeconomi fideliter obivit per annos aliquot, nec minori zelo mandatam sibi animarum curam administravit, Parochiæ Vicarium agens. In causa litigiosa Collegii Wezlariam missus magna dexteritate, ac sedulitate Partes nostras egit, hoc a Reverendissimo Augustino honoratus Elogio, tanto fervore pro bono Collegii illam laborasse, ut, si per vires illius sterisset, Wengam ex lateritia fecisset auream. Anno 1719. in Decanum electus præesse ultra annum ac prodesse haud potuit, morbo omnibus Medicis incognito, dejectus est in tumulum 1720. ætatis suæ 47. 30. Aprilis. Scripsit Libellum Archiconfraternitatis nostræ SS. quinque vulnerum, sapidis Meditationibus ac Orationibus plenum. cuius Titulus:

Gebett und Bruderschaft Büchlein der H. funff Wunden Jesu Christi des löblichen und exempten Gotteshaus der Regulirten Chor Herrn S. Augustini zu den Wengen, in der H. Röm. Reichs Stadt Ulm von einem Religiosen allda zusammen getragen Anno 1710. Augspurg, druckts, Abraham Gugger.

Tertio tandem minime silentio prætereundus est Reverendus Dominus Casparus Schollerberger Höchstadii anno 1673. honestis Natalibus ortus. Augusta Vindelicorum in celeberrimo S. Udalrici Monasterio a puero musicum adjuvit Chororum & humanioribus litteris operam dedit per quingennium, relicta Augusta Ulmæ in Incliti Ordinis Teutonici Commenda per aliquot menses Chororum rexit, quibus elapsis cum Reverendissimo Præsul Augustinus adverteret adolescentis animum optimis talentis præditum, primo ad cubicularii Officium, ac paulo post ad Religiosum tyrocinium admisit, tandemque cum unanimi Capitularium consensu ad religiosam Professionem in Universitate Dilingana post haustas domi Philosophicas doctrinas cum Theologis divina speculatus est tanta cum laude, ut reversus domum, ac in Sacerdotem promotus non semel cum honore & Philosophicam & Theologicam Cathedram ex Superiorum Imperio conscenderit.

Pro-

Professur Philosophiæ scripsit: *Controversiam Philosophicam de Ente negativo eventilandam in publica disputatione Mense Martio anno 1705.*

Superest adhuc M. S. in Folio, quam Professor Theologiæ scripsit: *Disputatio de Sacramentis cum resolutione XXXIII. Casuum in particulari propositionum ex Principiis Theologico Moralibus deductam, variisque Authoritatibus firmatam.*

Dedicavit disputationem hanc in filialis obsequentiæ symbolum Reverendissimo DD. Præsuli suo, Extat pariter M. S. in Folio.

Excellens Musices Magister ac Chori Præfectus composuit plura opera: Missas scilicet, Offertoria, Vesperas &c. modulis harmonicis animatus typi beneficio ad honorem Dei ac Sanctorum communicavit publico, auresque musices amanti-um suo ævo demulsi. Inter præcipua autem musica illius opera sunt *Antiphonarium & graduale* pro usu Chori Wengensis illius propria manu ac eleganti caractere, ac Ordine conscripta, quibus cantum Gregorianum accomodavit Organo, eo artificio, ut ab omnibus in arte peritis summum applausum ad hunc diem retulerit, referatque.

Anno 1713. per Electionem in Collegii nostri Decanum assumptus Insigni Prudentia maturitate, ac discretionem se omnibus commendavit, secum ipso autem nunquam contentus post sexennium sponte ac libere hoc honoris Officio sese abdicavit, subesse potius, quam præesse volens aliis. Pater spirituum, ac Ordinaris Conventus Confessarius constitutus, poenitentes sacris suis consiliis, ac spiritualibus remediis per plures annos consolatus est. Asthmate inter aspirationes ad Deum & morientium Matrem piissimas magno confratrum ac spiritualium filiorum suorum luctu suffocatus est anno 1735. 31. Augusti.

PERIODUS III.

CAPUT VIII.

Josephus Prælatus inter Abbates Infulatos IV.

§. I.

Josephi Abbatis Elogia ex rotula ad Confoederatos.

Josephus Braunmüller, Weissenhornii, quod oppidum Sueviæ est, Ditionis Austriacæ anterioris quarta Julii anno 1681, vivere capit. Anno 1736. in Co-adjutorem perpetuum Reverendissimi D. Augustini communibus eligentium calculis electus, ac Auctoritate Clementis XII. confirmatus jus ad Infulam erepto sibi maturius adjuto adeptus est hoc ipso anno. Verum præter voluntatem ac intentionem Reverendissimi ac Celsissimi Principis & Episcopi Constantiensis variis machinis a munere Benedictionis Auctoritate Apostolica conferendæ ultra annum integrum retardatus fuit a quodam homine præter omne jus & æquum Infulis nostris vehementer adverso. Justitia tandem exigente ipsa Roma invenit medium & pro impertienda Benedictione Reverendissimum ac Illustrissimum Constantiensis Episcopi Suffraganeum, D. Joannem Franciscum Antonium L. B. de Sirgerstein Utinensem Episcopum elegit, qui etiam mora nulla interposita consuetis apud exemptos Ceremoniis, exceptoque Summo Pontifici fidelitatis juramento Josephum nostrum Abbatiali Infula in Wengensi nostra Ecclesia sub maximo Vlmensium, ac vicinioris populi concursu Auctoritate Apostolica exornavit. Ne quid affectui, aut cognato sanguini tribuere videar (fuit enim Reverendissimus hic Præsul avunculus meus) non alias illi laudes hic pango, quam quas litteræ Encyclicæ, quibus mors illius anno 1754. Reverendis ac colendissimis Dominis nostris Confoederatis denuntiata fuit, continent. Sicutem habent præfatæ Encyclicæ, quæ non ex meo, sed alterius calamo prodire. Ex Capituli nostri tunc Secretarii ac Theologiæ Professoris videlicet.

Dicite Infulis: Salvator noster adveniet.

Ecclesia in Off. Dom. I. Adventus.

In illa die, in qua redimendo Orbi terrarum stillare cœperunt montes dulcedinem (Off. ad laud.) copiosa Insulis nostris amaritudo stillavit. Simpliciter dolores nostros eloquimur, quoniam nuntiandum de eo, qui quamdiu vixit, divinum Elogium meruit: *Erat vir simplex & rectus ac timens Dominum Deum, & recedens a malo Job. 1. 1.* Josephus (Nomen augmenti hæctenus gaudii, nunc doloris) Josephus Reverendissimus atque amantissimus Pater & Abbas noster ipsa sub initia Adventus Domini, vinculis carnis solutus migravit ad Dominum Weiffenhornii in Oppido Sueviæ 4ta Julij Anno 1681. vivere cœpit; Kalendis Decembribus 1754. paulo ante secundam nocturnam desit mori. Ex piis honestisque Parentibus corpus habile, ex Deo animam sortitus est bonam, tenacem recti, duplicitati inimicam, sinceritati, sine qua conversatio humana semper est insidiosa, non factam sed natam. Rudimenta pietatis & litterarum inferiorum, apud regulares Memminganos de Roma in Saxia hausta, Augustæ vindelicorum ita excoluit, ut deinceps utriusque fuerit insignis Magister. Sacræ Professionis habitum Canonicum & cum eo Nomen prælagum adeptus Anno 1703. se *Josephum* perpetuo meminit. Certe Incrementa Divini honoris, propriæ, alienæque salutis meditandi sectandique finem non prius, quam vivendi fecit. Post absoluta severiora partim apud nos, partim in Academia Dilingana studia Anno 1707. Sacerdos creatus, jam e Cathedra & in Tribunali sacro inter principes loquebatur sapientiam, jam rebus œconomicis præpositus, per annos septem gubernabat creditam sibi domum, Nutritius fratrum, velut ante per annos 20. & rursus per septem alios Instructor & Magister juventutis scholasticæ admirabili fide, pietate, constantia; donec III. Kal. Augusti Anno 1736. ei dictum: *Tueris super domum meam, & ad tui oris Imperium cunctus populus obediet. Genes. 41. 41.*

Tum vero primum ominis ex nomine suo virum pœnituit. Quippe Coadjutoris perpetui & paulo post Abbatis munere se auctum flevit. Seminare in lachrymis cœpit, quod nos, quod alii messimus cum exultatione Psal. 125. Neque enim Josephus, dum præfuit nobis, nisi annos fertilitatis habuit. Collegio nostro sic acquisivit, ut vitam ad regularem disciplinam exactam, doctrinam sanam, Pacem, concordiam, humilitatem, virtutum ornamenta cætera in asse ipso, non inter bona adventitia, collocaret; honore nobis Prælati, timore coram Deo substratus pedibus nostris, tam semper acceptus subditis, quam nunquam acceptor personarum: zelum habens secundum scientiam (Rom. 10. 2.) delicta exemplo potius, quam verbo correxit. Instantis & arguentis increpatio etiam gravior, fere obsecratio videri potuit; 2. Tim. 4. 2. neque se alio charactere a sui Ordinis hominibus magis, quam discretionem discrevit. Talis Josephus nobis; qualis vero sibi, Deo, Divis?

Aliis paterna sollicitudine profusus sui, parcus erat sibi. Quam dolorosa ipsi calamitas aliena, tam parum dolebat suam. Quam magna omnes humanitate, tam parum humaniter se habuit ipsum, cibi minimi ac semper vulgaris, vigilantia ac sollicitudinis continuæ; senilis prudentia, curæ vero profectus in spiritu semper recentis. Plenus erat Deo, quia plene amabat Deum. In lege potius fuit, quam sub lege Dei (cum Divis Ambrosio Anselmo & Thoma loquimur) legem cum justis habens mentis suæ, æquitatis & justitiæ normam, & ipse lex sibi Amb. l. 3. off. c. 5. S. Anselm. in 1. ad Corinth. S. Thom. in eund. loc. Ecclesia Collegii, de tracto senio reparata atque ad nitorem hodierni moris magno ære revocata, Josephum fabrum probat Deo operantem Divis que; altorem Verbi ornatus liturgicus solennis idemque pretiosus emptus; insignis in Matrem Dolorosam devotio, multis, optimisque Exemplis comprobata, Sponsam Virginis; Filium David quotidianis ad Deum pro remissione peccatorum gemitus ac fletus; generum Sacerdotis Heliopoleos (Gen. 41. 45.) præclara pro re divina, pro cultu Eucharistico, pro Cleri Regularis juxta ac sæcularis hospitalitate sollicitudo; Filium Jacob, ex nervo manus sinistra, sinistro casu an. 1749. graviter tacto, major per ultimum vitæ quinquennium fortitudo, postremo iterum iterumque Josephum Josephum fuisse confirmant, ipsa sterilitatis seu ægrotationis quinquennalis tempora, ut quæ sibi effecit meritorum fertilia. Hic Josephus noster horrea aperire universa (Genes. 41. 56.) virtutum, invictæ patientiæ, resignationis solidæ, longanimitatis heroicæ, hic omnem tessera, quam sibi elegerat, explere significatum: *Augent adversa decorem*; tam decenter, tam decore, tam ad exemplum doluit longum perque acerbum dolorem suum.

Donec

Donec tandem biduo ante obitum paralyfi infimi gradus, multaque Symptomatum viciffitudine refoluta membra vigor omnis deftituit, nobisque audire vifum sumus: *dicite Infulis, quia Salvator nofter adveniet*, loc. cit. cujus quidem adventum tam exspectavit intrepide, velut qui fciret, non judicem venturum, fed remuneratorem. Ultimos inter languores fatifcentis cor exultare vifum, quoties Mariano ex planctu per intervalla recitabantur fententiæ. Litanias de Sanctiffimo Nomine Jefu præeanti refpondit manifefte collecto, quam virum reliquiæ finebant, confueti ardoris religiofi impetu, ut acclamare moribundo licuerit: *Onimis felix, nimis O beatus, cujus extremam vigiles ad horam Chriftus & Virgo fimul affiterunt orfereno*. Off. S. Jofeph ad laud. omnibus morientium Sacramentis indulgentiffique rite præmuniti atque expiati vox fenfibilis ultima fuit: *O dulcis Virgo Maria!* itaque placidæ vitæ mors placidiffima & vere mors dulcis refpondit. Equid autem, fi Pater & caput noftrum fuaviffimum eo pervenit, ubi omnia funt amara valde?

Fuit Jofepho noftro, quoad vixit, fuus Ephraim: *Crefcere enim Deus illum fecit in terra paupertatis fuæ*, Genef. 41. 52. utrum autem Manaffen Ephraimo idem jam copularit & viventium in terram omnino traductum Patrem noftrum amantiffimum *oblivifci penitus fecerit omnium laborum fuorum*. loc. cit. v. 51. quis profus novit? quam optime fperamus de optimo; fimpliciter præfumere non licet. In cuncta terra Ægypti, ineuntibus annonæ anguffiis, panis, tandem fames fuit, quæ omnes oppreffit loc. cit. v. 54. & 56.

Numquis facile mortalium eft, qui operum laudabilium frumenta aut fatif multa, aut fatif pura colligit illa flerili pro nocte, in qua nemo potefit operari? Joan. 9.

Ad vos itaque DD. Confœderati, clamamus, religiofi pacti fiducia: Altari noftro alimenta petimus. Ex veftræ fufficientiæ horreo frumentum electum prope- rate, quod malum inopiæ temperet (Genef. 1. c. v. 57,) & quem tritico Jofephino fortaffis admifcuit humanæ infirmitatis palea, defectum fuppleat. Vobis autem, DD. Confœderati falva perfeverabit fiducia non minoris ex Infulis noftris auxilii, quo ut diu carere vobis per fupremum vitæ necisque arbitrum liceat, fincere pre- camur, benevolentia veftræ, amicitiaque religiofæ plurimum nos commendantes

Ex Canonica Wengeni exempta
Ulmæ Suevorum 4. Decembris 1754.

§. II.

Actorum Jofephi Supplementum.

Nemo, ut quidem credo, ægre mihi feret modicum ac moderatum Reverendiffimi Jofephi Actorum fpicilegium, quorum commoda in præcedentibus Encyclicis non potuit fieri mentio.

Præter multa florenorum millia, quos in renovationem & exornationem Wengeniſ Ecclefiæ expenfa, magnam etiam pecuniarum Summam impendit in ædificia civilia. Horrea confervationi decimarum deftinata duo funditus erexit, primum Ballendorffii alterum Bõrfelingæ, reliqua vero fere omnia forinfecus in agro Ulmenfi fta pretiofa reparatione reftauravit. Ex prædiis Creuzangerianis pariter unum de novo fumptuofe extruxit. Domeftica etiam aliqua ædificia pro majori commoditate ac utilitate rei Oeconomicae dilatavit. Verum a civilibus iterum ad religiofa & facra faciamus greffum.

Non partem minimam Jofephinæ laudis effluit ædificatio Sacelli Erbacenſis Beatiffimæ Virginis. Sumptibus bis mille florenos excedentibus ex voto cum confenfu Capituli a fundamentis erexit atque SS. Patronorum Imaginibus in recenti albario coloribus aqua dilutis ad artis regulas, depictis fecit exornari. Adnotari hic præprimis meretur Altare vetus pro majori elegantia ftructuræ Sacelli confuetis machinis fuo loco nonnihil fuiſſe motum, ea dexteritate tamen fabri murarii, ut lapide ac fepulchro minime violato hæc amotio facta fit in præfentia ad faciendam fidem rogatorum teftium A. R. & eximii Domini Jofephi Pfeffe Sacrofanctæ Theologiae Licentiati ac Parochi Erbacenſis digniffimi, ejusque Domini Cooperatoris.

In hoc Sacello fingulis feptimanis legitur Sacrum pro felicitate Auguſtiſſimæ Domus Auftriacæ, quam obligationem in perpetuum gratitudinis monumentum, poſt recuperata denuo Erbacenſia bona tempore Exilii ab illuſtribus Baumgartneris

absque consensu Reverendissimi Ambrosii Antistitis, ejusque Capituli empti, Antecessores nostri in se susceperunt.

Cum autem nemo juxta antiquam veterum parcemiam liberalis in Superos patiatur inopiam; liberalitatem Superum etiam expertus est Reverendissimus Præsul Josephus. Cum enim reparatione Ecclesiæ nostræ occuparetur: Reverendissimi ac Serenissimi S. R. I. Principis & Episcopi Augustani D. D. Josephi &c. &c. expertus munificentiam, qui ad structuram novæ Cathedræ in Ecclesiâ nostrâ 300. florenorum Summam gratiosissime ex pietate Principe digna anno 1744. anno insequente centum florenos pari pietate ac intentione dono transmisit Reverendissimus ac Celsissimus Princeps ac Abbas Campidonensis cujus religiosam liberalitatem piissime æmulata est Serenissima Domus Badensis Catholica. Ex Cassa communi laudatissimi circuli Suevici ad novam reparationem Ecclesiæ pariter ex consensu & pia beneficentia præstantissimorum Statuum oblata sunt 300. floreni quorum insignem liberalitatem omnium bonorum retributor rependat Deus. Fundatis anniversariis sub felici Josephi Regimine tria nova accesserunt. Primo quidem anniversarium honestæ virginis Mariæ Franciscæ Gaiferin. Secundo Anniversarium Haimdianum. Tertio anniversarium Prænobilis Domine Viduæ Mariæ Theresiæ Bicklin ab Erathsberg. His adnumeranda merito est fundatio censuum ex perpetuo Capitali 3000. quoad partem pro sublevamine pauperum A. R. D. Bartholomæi Ried Sacellani in Delmensingen, qui pariter in testamento suo Collegio nostro legavit 300. florenos inter insignes Benefactores merito numerandus.

§. III.

Memoria Confratrum sub Reverendissimo Josepho decedentium.

Sex ex numero Confratrum fuere, qui sub Regimine Josephi ad æternitatem felicem uti pie speramus, transierunt, ut illi viam præpararent, ac præirent in cælum, horum nomina sunt.

Primus R. D. Carolus Roth Sacerdos Canonicus hujus loci ætatis suæ 57. Nono Julij 1742. Instructor Musices industrius.

2. R. D. Ambrosius Chardon Senior noster Professione & Sacerdotio Jubilæus ætatis suæ 74. 19. Majj 1749. Confessarius infatigabilis.

3. R. D. Jacobus Bausch Canonicus, & per multos annos Infirmarius noster ætatis suæ 70. 21. Majj 1750. charitate plenus.

4. R. D. Joannes Georgius Bals Canonicus & Celsarius noster ætatis suæ 68. 9. Julij 1751. in labore manuali & hortensi cultu exercitissimus.

5. R. D. Dominicus Rischart Canonicus noster & per plures annos Concionator populo & auditorio acceptissimus. 26. Octobris 1753.

6. R. D. Sebastianus Baader Senior noster, & Subdecanus, Professione & Sacerdotio Jubilæus. 4. Majj 1755. optime meritis.

Liceat postremi hujus Confratris ampliorum nonnihil memoriam facere. Patria illi fuit Weissenhornium, Oppidum Austriaco-Suevicum. Annos vitæ inchoavit anno 1680. Religionem Canonico-Augustinianam anno 1699. professus est, anno 1705. aris fuit admotus ac varia administravit Officia, præfuit scholæ, Bibliothecæ, Cellævinariæ, Culinæ, horreis, rei domesticæ, Parochiæ, Novitiis, Cathedræ in omnibus semper sibi similis, Collegio utilis, in laboribus sedulus, in scribendo indefessus, erga pauperes misericors, benignus in Confratres ac in curam animarum vigilantissimus. Ex suo deposito Bibliothecam nostram nova quasi Bibliotheca adauxit, aram novam in Ecclesiâ divo suo cognomine cum consensu Superiorum erexit. Jam Senio gravis Subdecani ornatus fuit titulo ob meritorum suorum cumulum in cælo vero æternum accepit præmium, quo anno 1755. Professione & Sacerdotio Jubilæus apoplexia tactus quarta Majj nobis insciis abiit, ubi nunc labores manuum suarum beatus manducabit & bene illi erit Psal. 125. v. 2. sequentes Librorum ab ipso conscriptorum Catalogus labores manuum suarum recenset.

Sebastiani Baader der spanische Prediger auf Teutscher Cantzel, das ist Predigen auf alle Sonn-und Feyrtag, erster Jahrgang. fol. Augsp. 1744.

Ejusdem Zweyter Jahrgang. Fol. Augsp. 1744. H. III.

Ejusdem vierfaches Dominical in 2. Theil. Fol. Augsp. 1746.

Ejusdem drittes Festival samt einen anhang Fol. Augsp. 1746.

Ejusdem Baader Possionale per figuras veteris Testamenti auf 11. Jahr. Fol.

Ejus.

Ejusdem sibendes Dominical. Augsp. 1747.

Ejusdem achtens Dominical, und Festival.

Ejusdem. Anhang von den 9. fremden Sünden auf die Sontag post Pentecosten

Fol. Augspurg 1726.

Silentio non prætereunda sunt duo minora Baaderi opuscula.

Primum: Nothwendige Glaubens Fragen der zarten Catholischen Jugend in dem löblichen Gotteshaus Wengen in Ulin. Quod opusculum sæpius fuit recusum.

Secundum: Helleuchtendes Liech von dem heiligen Abendmal und allerheiligsten Sacrament des Altars. In forma duodecima minori, contra quod opusculum scripsit Joannes Elias Frickius Pastor majoris Basilicæ Ulmenfis, cui vindicias opposuit Baaderus noster sequenti sub inscriptione: Einmal für allemahl helleuchtendes Licht der Catholischen Kirchen vom heiligen Abendmahl wider Eliam Frick Prediger im Münster 4. Augspurg 1726.

Atque isthoc in viro mea nunc desinit de exempto Wengensi Collegio nostro informato, ut opinor, non absque suavi opportunitate. Nam & ipse meus Religiosi tyronis indigni Informator fuit & Magister omnino Apostolicus, cui bene sit cum omnibus, qui nos æternitatis iter carpentes præcesserunt (nostrum cuique carpendum ferius, citius) in Sæcula Sæculorum.

A P P E N D I X.

Josepho Præposito successit Michael III. Patria Weissenhornensis, Kuen paterno stemmate dictus. Inter Præpositos Wengenses XXXV. inter Infultos V. inter meritissimos nulli secundus, Vir sane illustris. Hic ex Decano Præpositus Canonicus electus 2. die Decembris anno 1754. vitæ ejusdem laudatissimæ Epitome ac Regiminis gloriosi Periodus aliud distinctum ab isthoc opere, & quidem integrum merentur volumen, qui plures doctissimos diversæ scientiæ libros ac libellos scripsit, ac typis publicis evulgavit, præprimis in perficiendo & evulgando Opere posthumo Francisci Petri Wettenhufani Germaniæ Canonico-Augustinianæ summe industrius, proin vel maxime de Canonicis Regularibus S. Augustini optime meritus, ac æterna memoria dignissimus Præsul. Unde justissime post præfestinatum Ejus obitum, qui 10. Mensis Januarij anno 1765. dolenter accidit, Michaeli III. Rmo Patri suo parentârunt Filii, Con-Canonici Wengenses, amplissimo, quod ad DD. Confœderatos ablegârunt, Elogio, sequenti tenore expressio:

Vidimus - - Stellam. Luc. c. 2. v. 2.

Reges, qui ex Oriente ad Stabulum venerunt, et quorum Festos Dies modo celebramus, inter cætera viarum iocommoda haud tristiore, credo, habuere calamitatem, quam quæ amissæ Stellæ fuit. Doloris magnitudinem ex supervenienti postmodum gaudio conjecturare licet, quod sacrae paginæ hisce verbis emphaticis exprimunt: *Videntes autem Stellam gavisii sunt gaudio magno valde,* Luc. c. 2. v. 10.

Eadem nobis hodie dolendi materies est, colendissimi DD. Confœderati: amissimus stellam, heu, quam præclaram, quam pellucidam: amissimus (fiens dico) Reverendissimum, perillustrem ac Amplissimum DD. Michaellem III. exemptæ nostræ Canonice ad Insulas Wengenses Præpositum, & Abbatem Lateranensem, Sac. Caf. & Apost. Majest. Consiliarium, & Capellanum perpetuum &c. &c. quæ jactura, & quam dissimilis illi Magorum! Hi stellam amiserunt, sed amissam rursus invenerunt: At nos amissimus stellam, nunquam deinceps apparituram.

Sentimus dolorem, quem verbis explicare non possumus. Novimus pretium amissi sideris, quod calamo describere non sufficimus.

Netamen puerorum, mulierumve adinstar vociferari videamur, en doloris nostri rationes, quas tremens describit penna.

Lucem primam aspexit Michael, aut potius primo lucere cepit stella nostra Weissenhorni, Anterioris Austriæ oppido anno 1709. die 9. Februarii Ortus ex parentibus piissimis atque honestissimis Anna Braumüllerin Matre & Jacobo Kuen Patre: en!

Tom. V. Cann. Regg. Orig. Pars altera.

E b b b b b

Stella